

Venstres Bog for [1890-92]

Hermed følger som Tilgift en Almanak. Udgiven af Venstres Organisation.

Udkom året før det omhandlende år, dvs. 1889-91. I kommission hos Konrad Jørgensen i Kolding.

Almanakken var i et separat hæfte. Kun hoveddelen har været til rådighed i forbindelse med affotograferingen. Fotograferet efter eksemplarer i privat eje.

Københavns Universitets Almanakkomite havde ikke givet tilladelse til at almanakken kunne være en del af hoveddelen. Nægtelsen var begrundet i at udgiveren var en politisk organisation.

Årbogens skønlitterære indhold er indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

<https://danskforfatterleksikon.dk/1850tit/0192/sknr192460.htm>

Udarbejdet 2023 af Niels Jensen

Opdateret den 16. december 2023 af Niels Jensen

Venstres Bog for [1890-92]

Hermed følger som Tilgift en Almanak. Udgiven af Venstres Organisation.

Udkom året før det omhandlende år, dvs. 1889-91. I kommission hos Konrad Jørgensen i Kolding.

Almanakken var i et separat hæfte. Kun hoveddelen har været til rådighed i forbindelse med affotograferingen. Fotograferet efter eksemplarer i privat eje.

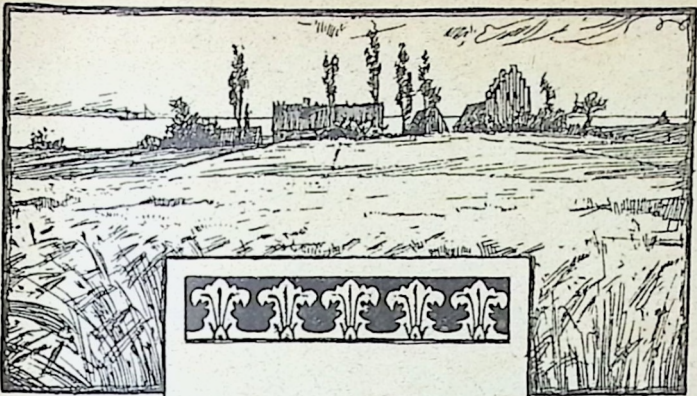
Københavns Universitets Almanakkomite havde ikke givet tilladelse til at almanakken kunne være en del af hoveddelen. Nægtelsen var begrundet i at udgiveren var en politisk organisation.

Årbogens skønlitterære indhold er indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

<https://danskforfatterleksikon.dk/1850tit/0192/sknr192460.htm>

Udarbejdet 2023 af Niels Jensen

Opdateret den 16. december 2023 af Niels Jensen

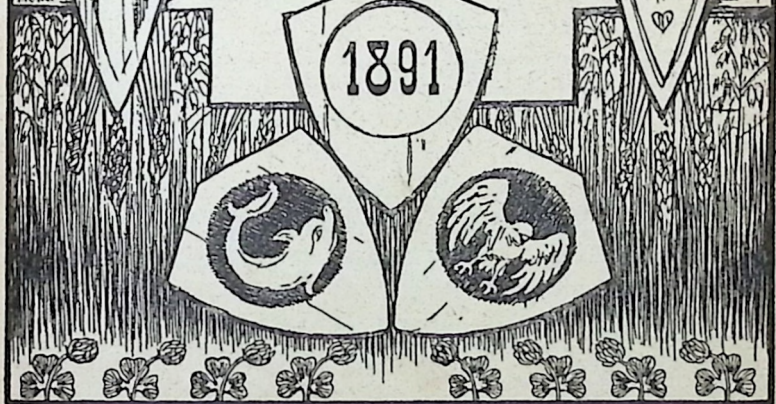

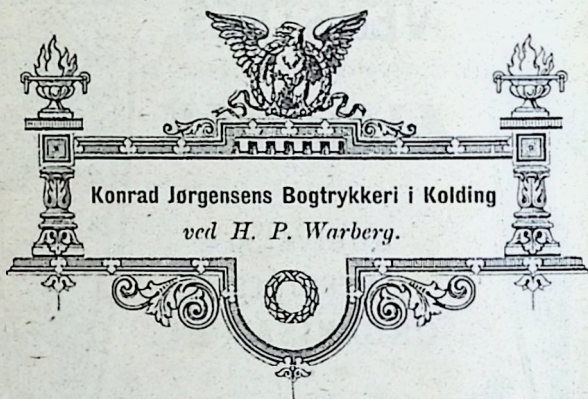
VENSTRES

BOG FOR 1891 - HERMED FØLGER SOM TILGIFT EN

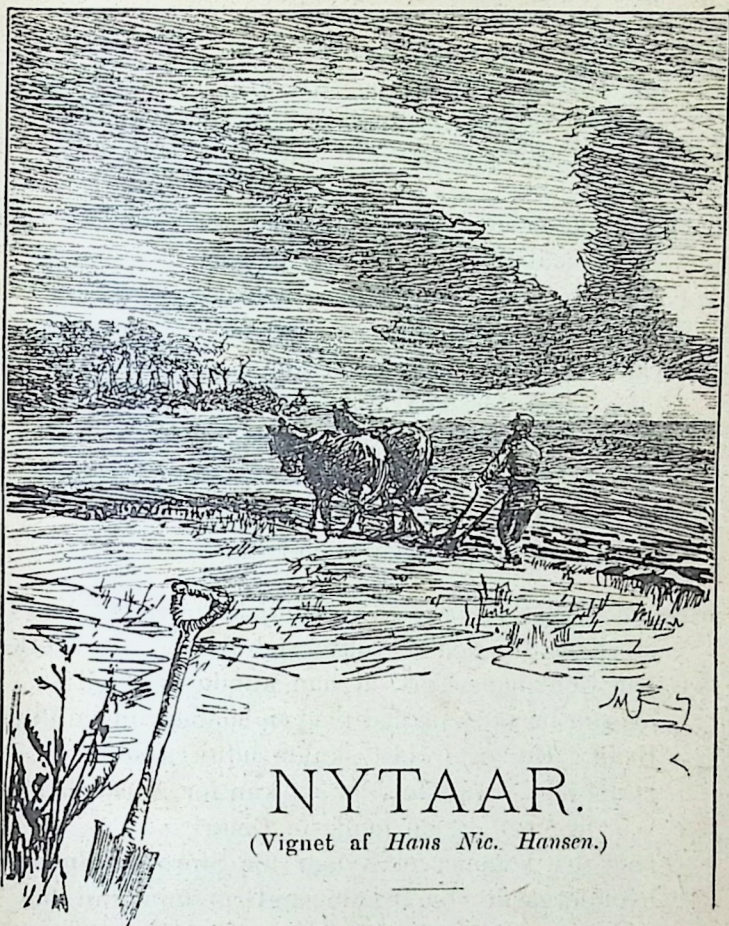
ALMANAK

—
UDGIVET AF
VENSTRES
ORGANISATION.

Konrad Jørgensens Bogtrykkeri i Kolding
ved H. P. Warberg.

NYTAAR.

(Vignet af *Hans Nic. Hansen.*)

⊙ hvor tungt, o hvor tungt — nu da Sky over Sky
bygger Loft, lægger Tag over Land, over By!
Ak hvor ungt, ak hvor ungt — da vi graved vor Grund,
selv om Huset var til i Forventningen kun!
hvilke Mestre blev spurgt, hvilke Planer probért,

hvor blev Overslag godkendt og atter kassért
lige ned til de lønligste Dele!

Der var Nytaar i Tanken og Fest i vort Sind:
og dér stod den, vor Bygning, med knejsende Tind —
og saa var det et Luftsyn, det Hele!

Er det sandt, er det sandt? Naa saa sig det kun frem,
at Forhaabningen atter kan faa sig et Hjem:
paa hvad Led, paa hvad Kant, ligemeget om kun
vi faar gravet som Grævling paany os en Grund!
Om det rusker med Regn, om det fyger med Sne,
vi vil staa dér med Waterpas, Hammer og Ske,
vi vil slide i Frost og i Søle;
det er Overtro tidt med »den knejsende Tind« —
vi skal brænde vor Tegl i det ildfaste Sind,
hvor Begejstringen ej la'r sig køle.

Kom en Mester tilkort — hvorfor skælde hans Værk?
giv ham Stunder at vokse ved Arbejd sig stærk;
det faar være hans Tort, at han kunde ta'e fejl;
hvorfor tærse ham flad med en haandsvungen Plejl?
Hvad i Hui og i Hast skulde udføres *stort*,
ja det blev, hvad det blev — kun for Aaringer gjort
lige ned til de lønligste Dele:
men der kommer et Nytaar for Store og Smaa,
hvor det gælder, om Bygningens Grundmur kan staa —
og saa maa vi se *stort* paa det Hele!

Vi har pirket og prikket med sylespids Naal,
mens vi tog af hverandre det skrappeste Maal;
vi har lappet og flikket — og lappet igen,
og hvem kender nu Forskel paa Mester og Svend?
Skal vi rimpe tilsammen vor Arbejdskohort,

saa vil Aaringer stjæle sig unyttet bort,
og saa blir »Konkurrenten« den stærke:
der er Et, som det kommende Nytaar maa se
— om vi svinger vor Plejl eller bruger vor Ske —
og det er vort Personlighedsmærkel

Lad os suge fra Sommeren Kræfter og Kraft,
som et Træ suger Kildernes nærende Saft;
vi *har haft* baade Sommer og Vaar i vor Vækst —
der kan prækes ret djærvt paa slig lærerig Tekst.
Og om Vinter og Høst end vil trykke os ned:
der er Haab, der er Liv i den Hvileløshed
hvori Mennesketankerne virker!
i det løvfældte Træ staar tilbagetrængt Saft,
og du hører en Vintersæds slumrende Kraft,
naar din Støvle paa Snetæppet knirker.

O hvor ungt, o hvor ungt — over Land, over By —
dette Fremtidens Haab, trods den rugende Skyl
Hvad er tungt, hvad er tungt — naar det ildfulde Sind
dog kan svinge sig op mod den sollyse Tind?
Og blir »Opsvinget« end i sin Skybane brudt;
der er Værker endda, om et Værk gik kaput,
der er Arbejd til talløse Hænder;
det er Slægts-Mod og Mands-Mod hvorpaa det beror,
det er Nytaar for den, som paa Nytaar *tror*,
naar den mørke Decembemat ender!

Holger Drachmann.

Menig Nr. 87.

Fortælling af *Jens Skytte*.

Med Tegninger af Hans Tegner og Hans Smidth.

Korporal Hansen var den første, som bed Mærke i ham, og det allerede den allerførste Dag.

Men Korporal Hansen — nuværende Oversergent Hansen — var nu også en Ungersvend med et særdeles lyst og vittigt Hoved paa saa rank og vel-skabt en Krop, som måske nogen Sinde har båret et Par lyseblå Bukser og en mørkeblå Frakke med blanke Knapper, rød Halskrave og hvide Snorer over Håndledet.

Han vidste det godt selv, det kunde man tydelig se på ham. Det gav sig Udtryk, når han gik, når han stod, selv når han lå ned.

»Fa'ns kjøn Fyr, du, Hansen, va'!»

Noget af det mærkeligste ved ham var ellers hans Skjæg, et tykt, mørkt Overskjæg, der strittede langt ud til Siderne, spidst og stift som forstenede Musehaler. Hvordan et Menneske kunde have sortbrunt Overskjæg, men Hovedhår af Farve som en falmet rødgul Sabelkvast, det var en sælsom Gåde for en og anden landlig Menigmand.

»Alt — så . . . nu har enhver Mand . . . jo altså fået . . . det ham tilkommende Numer«, sagde Korporal Hansen i en belærende Tone, i det han drev spankende op og ned forved sin Trop Rekruter og snoede på sit Skjæg. »Og det skal Manden huske . . . og det skal han svare til . . . og det skal han sørge for står skrevet med tydelig Skrift på alle hans Munderingsgjenstande. — Hvad Numer har nu De der henne? . . . Næ ham, den brede — æh, sover han, Grødgrydel . . . Hvad Numer?«

Den brede slog et Par små grå Øjne højt op; Spørgsmålet overrumplede ham.

»A trower . . . a trower nok, det war siw og fis«, stødte han frem med tyk, dyb Røst og så' i det samme spørgende paa begge sine Sidemænd, om ikke også de var Tilhængere af denne hans Trosbekjendelse. . . . »Det war da nown og fis«, påstod han så, da Sidemændene blev ved at tie.

Korporalen slap sine Musehaler.

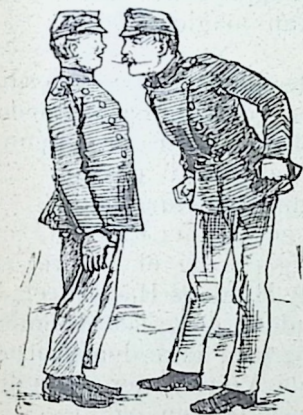
»Jo, De er Fan fægte mig en dejlig Fis . . . De, Flæskeskasse! . . . Luk Gluggerne op, for Pokker, og se efter på Indtegningsbeviset. . . . dæ blå Papie, ja,« vrængede han.

Og det blå Papir stadfæstede, at Tjenestekarl Mads Mikkelsen fra Hedebolling havde fået Numret syv og firs.

»Tott' a 'et ikke nok!« mumlede han tilfreds.

Da stak Korporalen sine Musehaler tæt ind til syv og firs' Næse og sagde barsk:

»Vil De værsgo' holde mig Deres lille søde Chokoladekjæft i! . . . Her bruger vi ingen Tro eller Tykken eller Tænken, her holder vi os bare til den nøgne akute Virkelighed, forstår De. Og dér . . . die i Hjerne-kassen skal Numret sidde så fast, som det så var banket ind med fire Firtommersøm. Selv i Søvn skal De huske det og kunne svare med det. . . . Og ingen lang Faddersladder, det bruger vi ikke her. Bare Numret kort og godt. Forstår han, Ka'l? . . . Hvad Nummer? Nå!«

»Siw og fis.«

»Ø, Vuf!« Korporalen drejede fra ham. »Tegner til et rigtig Pragteksemplar af et godt Numer. . . . Sikket Par Gagakker til Bentøj, han stiller med — to Hummerklør.«

Syv og firs var udstyret rigelig med Hjulben, to rigtig kjernefaste, krumme Stolper; paa dem sad en

lige så stærk tømret Overkrop med et tilsvarende stort, rødmusset og lyshåret Hoved med to små dybt liggende Øjne i og et godmodigt, slidsindet Udtryk.

Men Herregud, hvor var det et stort Misgreb af Udskrivningsvæsenet, at det havde sendt Mads Mikkelsen til de lette Tropper! For han var aldeles ikke let. I mindre end otte Dage havde Korporal Hansen bandet og skreget og kaldt så tit på Numer syv og firs, at han var så hæs i Røsten som nogen Vædder paa fem Aar. Og i mindre end fjorten Dage havde syv og firs udmærket sig sådan i Retning af tungt Næmme, at hans Numers Ry havde bredt sig til hele Kompagniet — takket være hans Tropslærer.

Doven eller uvillig var han ikke, syv og firs, så langt fra! Han lagde i med Klem, hug Næven i Bøssen, så det skrattede efter, og satte sine brede Labber i Jorden med gungrende Hovslag — men bagefter de andre, bag-efter næsten hver Gang. Lidt kan jo gjøre det.

Om igjen. Om igjen!

Og Korporal Hansen vandede sig som grædefærdig af Ærgrelse, imellem som han gol og lynte og tordnede.

»Du, min ærværdige gamle Gufa'r, skriger jeg mig ikke tilsidst en permanent Mavekatarrh til på den . . . den kabylliske Hottentot og kraftidiotiske Gurilleabel! . . . Min Trop kunde jeg gjøre til en Numer-Et-Trop, en ren Mønstertrop, som kunde massjere og eksersere, så Fyrster og Gen'raler, ja selv alle Himlens Hærskarere af Engler skulde klappe og appludere i der'ses Hænder af Fryd og Velbehag, — ha'de jeg bare ikke den (Korporalen rystede begge sine Næver i Vejret) den forædte Vampyr og druntende Studedriver til syv og firs . . . Om igje—n!»

At se til gjorde al Korporalens Veltalenhed ikke det bitterste Indtryk paa syv og firs. Støt og uforstyrrelig rolig stod han og lod Bygerne hagle ned over sig uden så meget som at blinke med Øjnene.

Kun én Gang knyede han lidt igjen, en Gang Korporalen heglede op over hans Moder og endte med at fare

hen imod ham med det Spørgsmål: »Hvorfor, i alle Hedehusene, vred Jor'mo'ren da ikke Halsen om på Dem, Kvæjpande, va'?»

»Dæ véd a ett,« brummede Mads.

Da havde Korporal Hansen, høje, smækre Fyr han var, såmænd nær knækket over af Forbavselse.

»Svarer han igjen! . . . Mukker han i Geledet, Madæsell! . . . Da skal jeg — —!»

Om Eftermiddagen måtte syv og firs holde Hvil med at hoppe om som en Skade i bøjede Knæ og med Bøssen i oprakte Arme. Og en Flok intelligente unge Danemænd med og uden hvide Snorer på Ærmerne så derpå og knaldede morsomme Vittigheder af sig — de var vistnok morsomme, for de lo selv grumme meget, de unge Mænd, — over Optrinet. Især når syv og firs trillede om. For det hændte jo imellem, at han tabte Ligevægten og stak Benene i Vejret. Hvad han så end havde Naturgaver til; det var ikke til gymnastiske Idrætter og allermindst militære Skadehop.

»Du, Hansen,« sagde Sergent Sandbøl, »man faar en Slags Forestilling om de vildes Krigsdans. Du sku' sgu pakke Fyren ned i Bomuld og se at faa ham anbragt som Badutspringer ved Dronning Pomaras Hof, du.«

Så var det Dagen før Trop skolens Slutning og Fremstilling. Korporal Hansens Folk havde Øvelser paa Træhesten og syv og firs var med — som sædvanlig.

I samfulde syv danske Kongers Regeringstid, påstod Hansen med høj og lydelig Røst, havde man aldrig set Mage til de Bomspring, den Kanøffel og Bondedromedar lavede.

Syv og firs's Bomspring var i hvert Fald næppe i Overensstemmelse med Reglementets Forskrifter af 1867. Han udførte dem nemlig paa Forsiden eller under Maven på Hesten. Og det er vistnok ikke Meningen.

»Så sandt mit Døbenavn er Korporal Frits Emanuel Hansen (hans folkelige Navn havde længe været »Korporal

Spids«), før tur'e jeg ta' mig på at lære en af Saharas Ørkenelefanter at gjøre det Spring, end dette gebommerlige jyske Bundeliv! . . . Sæt til, Mand, sæt da til, for — —!»

Og for at få syv og firs flyttet over Hesten nævnte Underofficeren her en vis fyrstelig Person og hans Oldemor samt deres fælles Bopæl, der er meget omtalt i Militærverdenen og af Missionsprædikanter.

Hjælp? Nej, hjælp det! Syv og firs blev hængende på Redskabet, som var det en stor Magnet, og han af Jærn.

Så med ét skiftede Korporal Hansen Taktik og Tone, han blev uhørt venlig.

»Prøv nu én Gang til, lille Ven,« — han klappede Mads på Rygstykkerne. »Og sæt rigtig voldsom Fart på, så skal De se, De ryger over Grisen som en Visk. La' bare stå til. Nu!«

Og afsted satte syv og firs på sine Hjulben, med opspilte Øjne, sammenbidte Tænder og drønende Hovslag, bumrede imod Hesten, væltede den, tumlede

hovedkulds over og tørnede Manden over Ende, som skulde tage imod. Otte Ben: fire strittende Træben,

fire spjættende Blåben sås et Øjeblik stikke i Vejret. Syv og firs havde vendt op og ned på både Mennesker og Dyr.

Da alt var kommen på Fode igjen, viste det sig, at Omvæltningsmanden havde tilsat hele Næseryggen og forvredet et Håndled.

»Godt klaret, syv og firs. Gå én med ham hen til Vandhanen. Og gå så til Lægen, min Gut.«

Der blev lagt Mærke til, at, i det Korporal Hansen vendte sig, snoede han begge sine stive Muschaler med et særdeles tilfreds Smil. Og det samme Syn — det med Smilet og Snoningen — gjentog sig Dagen efter, da Kaptejnen efter endt Fremstilling offentlig udtalte, at Korporal Hansens Trop var den bedste, en overordentlig flink Trop, hvis nøjagtige, taktfaste Marsj og Øvelser det havde været Chefen en aldeles ublandet Glæde at være Vidne til.

Men det Honningsdryp gik ellers syv og firs' Næse forbi; for han lå på Sygehuset, Stakkell med Plaster og Omslag på.

Omtrent fjorten Dage efter meldte han sig igjen til Tjeneste med helbredet Håndled og splinterny Næseryg, noget bleg og slunken på Kjæverne — »for de suolter jo jen ud' o det Grødslot«, knurrede han —; men ellers den gamle velkjendte syv og firs, rokkende stot afsted på sine Hjulben.

Kompagniet havde netop Skarpskydningsøvelser delingsvis den Dag.

»Underkorporall« bød Stabssergent Brus, som ledede første Delings Skydeøvelser. »Ta' og giv den Mand der en halv Times Lade- og Sigteøvelser. Lad ham så komme her hen på Banen til mig.«

Stabssergent Brus var en før Mand med et bredt, rødt Ansigt, værdigt Væsen, strunk Holdning og flyttede sig altid med stramme Soldaterspank — et Militærreglement i Kjød og Blod. »Tidsånden« havde et vittigt Hoved kaldt ham, fordi det Ord forekom jævnlig i hans Tale, når han blev vred. og det blev han let.

Og så stillede da syv og firs på Banen for at knalde sine to løse og fem skarpe Skud af på hundrede Alens Hold mod en Skive på Størrelse som en lille Ladeport — og på det Hold, påstår sagkyndige Folk, kan en Skytte virkelig ramme Målet, endog hver Gang, uden derfor at stå i Pagt med overnaturlige Magter.

De to løse gik tålelig godt. Så kom de skarpe.

»Nu gjælder det, syv og firs«, varskoede Stabssergent Brus. »Træk nu ikke af, før jeg siger »fyr«. Altså: a—n—«

»Puf!«

Både Brus og Spids og to andre pålidelige Øjenvidner så Kuglen brakpløje Grønsværet en Snes Alen borte.

»Fæl!« råbte Stabssergenten. »Ikke trække af, før jeg kommanderer »fyr! — Så igjen da. Sigt nu ikke for lavt. Lige på Pletten. — A—n, fyr!«

Skuddet knaldede. Nede fra Skiven hørtes en ejendommelig klagende Fløjten: Tjy—u—u.«

»Traf Jærnstangen!« bemærkede Vidnerne. Og Skudviseren, der kom frem nede ved Skiven, slog til Stadfæstelse derpå tre store Hjul med Stokken og pegede ud i Verdensrummet.

Fra »Tidsaanden« hørtes en indvendig, forbitret Torden — det lød, som stod han og bandede med Maven — og hans Øjne fik en uhyggelig Glans og hans Hænder fattede en Pumpestok.

»Så igjen dal!« mumlede han med dump, ildevars-lende Røst.

Den Kugle plukkede i Tørvene på Toppen af Skydevolden; Vidnerne så, det røg dér. Og næppe kom Skudviseren til Syne og tog til at svinge rundt igjen, før Stabssergenten styrtede hen imod syv og firs med løftet Pumpestok.

»Umenneskel!« brølte han. »Tror han, vi gi'er ham Lønning og Brød for at klatte Kugler væk Fanden i Vold!«

Men syv og firs havde også holdt Øje med Stabssergenten og Uvejret, der trak op. Og nu, det brød løs, smed han sit Våben, og satte af i fuld Firspring, en løjerlig Grisegalop, og keg imellem tilbage over Akselen, om »Tidsånden« fulgte ham i Kjøl vandet. Tornysterklapperne var gået løse og flagrede i Lufttrækket som Vinger.

Det fnøs og sprudede af undertrykt Latter gennem hele Delingen.

»Stille!« tordnede Brus og standsede Forfølgelsen. »Man kunde græde . . . burde man, og ikke le«, pustede han stakåndet og opbragt. »Sikken Soldat! . . . Å Gud Fader bevar's . . . Se hvor han flyver, den Rakkerpukkel . . . som en Engel. Ja du er min Salighed en rar Engel, du . . . En af Lucifers så . . . Vil han stå, dvaske Ka'll« råbte han. »Kom og ta' sit Gevær, straks!«

Syv og firs kom tilbage, tog Værget op og skuldrerede. Stabssergenten stod og målte ham med Øjnene, pustede, tørrede sig i Ansigtet og rystede på Hovedet, som var han ikke Mand for at finde Udtryk, der svarede til hans Følelser. Så med ét stak han Hånden ud mod syv og firs og vendte sig til sin Deling.

»Sikken Soldat, Folk! . . . Tror nu no'en af jer, sådan en Døgenigt bli'er salig — for jeg gjør min Sæl ikkel . . . Han burde jo for længe siden været kasseret af Mangel på Begreb.« —

— Men en af Mads Mikkelsen Stuefæller, en Gårdmandssøn fra samme Sogn som Mads, kunde fortælle, at hjemme i Kvarteret stak der imellem et Glimt af et eget lystigt Lune op hos syv og firs. Det kom altid busende, når man mindst ventede det — han var nu en fåmælt Fyr — men så virkede det til Gjengjæld så meget mere komisk.

Se ham, sådan med ét, stå frem på Kammergulvet, hugge Hælene sammen i Retstilling og klaske Hænderne mod Låret, det var nok til at fremkalde den lattermilde Skomagørs Hikken og Vridninger. Bedre blev det, når han tillige efterlignede Stabssergentens dybe, skjældende Røst.

»Sø sø sø nu der igjen til den Klodrian til syv og firs — står han min Salighed og skræver på Benene som en gammel Kjælling! Det er Tidsåndens Skyld. Infam dvask Ka'l den syv og firs. Der er ett mer Militærånd i ham end i en gammel Ko.«

Så smittede Latteren også ham selv imellem. »Hø hø hø hø!« gryntede han, trådte af og dukkede ned i det store, blåmalte Madskrin.

Ha ha hal Igjen, syv og firs, igjen! lo og råbte Kammeraterne.

»Nø, a gjør tit nok om igjen,« drønedede det op fra Skrinet.

Og så gik Sommeren til Ende, Høsten med.

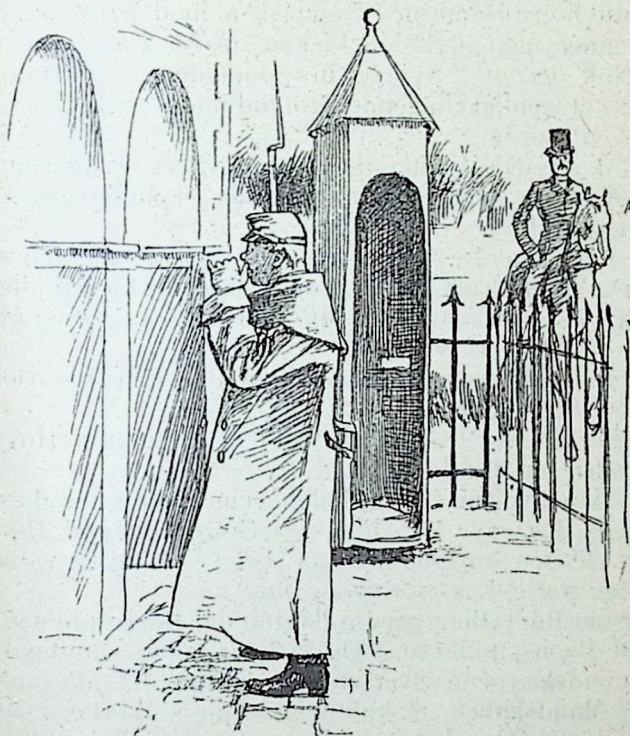
»Om fjorten Dage skal vi hjem, Mads!« kom Kresten Styvl, Gårdmandssønnen, og Skomageren fornøjede ind ad Døren og sagde. De kom fra Felttjenesteøvelse; Mads havde været på Vagt.

»Nø, a kommer ett hjem,« brummede han tykt. »A må ikk' en Gang spill' med; a ska ta's forlæns ud te å ligg i Vinter. Det såj Kapperål Spids i Daw.«

Snik Snak! Det rådede Korporalen jo ikke for, trøstede Kammeraterne. Hvordan han ellers kom til at sige det?

Først vilde syv og firs ikke ud med det; men så endelig kom det — og da væltede Skomageren bag over i Sengen med et Hyl af Latter.

Men hvordan det dog kunde gå til? spurgte Kristen Styvl forundret.

»Ja hwa, han var jo sevil,« mumlede Mads undskyldende.

Kun Soldater vil til Bunds kunne fatte syv og firs's Misgjerning: han havde råbt Hovedvagten ud for en Ølbrygger i Steden for Gårnisonens ny højstkommanderende.

Det hang sådan sammen. I Frastand og især til Hest lignede de hinanden ikke så lidt, højstkommanderende og Ølbryggeren: små, trivelige Mænd med selvbevidst Holdning og mørkt Overskjæg; den første trak jævnlig civil på sine Rideture, den anden yndede også at foretage sine Røreture på Hesteryg, og dertil, syntes det, havde han været uforskammet lumsk nok til at aflure højstkommanderende det flotte Træk: under Riddet at støtte højre Hånd med Ridepisen mod Låret og hilse på Venner med at holde Pisen op for Næsen.

Nok derom. Syv og firs skuffedes, skuldrede og satte så et vældigt rungende Brøl ind imod Vagtbygningen.

»Til Gevæ— —r!«

Ud styrtede Vagtkommandøren, Sergent Jensen, ud styrtede hele Vagten, som var der et Medmenneske i yderlig Livsfare.

»Fat Gevær! . . . Gevær p— —!« fik Sergenten sagt.

Da, midt i Katastrofen, kom Korporal Hansen pilende om Hjørnet med stivnede Musehaler på et forskrækket Åsyn og vinkede ivrig af.

»Hst pst, Jensen! Plager Fa'n dig, Men'ske: Det er jo bare Ølbryggeren.«

Hansen var rød, Jensen blev gulladen i Hovedet af Rædsel og Harme.

»Men hvorfor i alle Hedehusene sætter du da osse sådan et Pattedyr til »Post for Gevær!« brød Hansen ud — Jensen havde rent tabt Mælet, — og så vankede der det glatte Lag til syv og firs.

Som Ild i Blår bredte Rygtet om Begivenheden sig blandt Byens militære. Og ved Appellen samme Dags Aften indskærpede Oversergenterne på det aller alvorligste Mandskabet at bide rigtig nøje Mærke i højstkommanderendes Ydre — hans Billede i halv Legemsstørrelse hang i Fotografens Kasse på Hjørnet af Torvet — for at forebygge Gjentagelse af sligt usømmeligt Optrin.

»Vorherre bevares. Ja men det er jo — — — ligefrem skandaløst!« påstod Stabssergent Brus oprørt, da han hørte Tildragelsen. »Men det er jo for Resten

kun et Udslag af hele Tidsånden, mine Herrer
Tidens Ånd, Tidens Røst ignorerer den gode gamle
Parol fra Skabelsens Dage: Ære, hvem æres bør!
Råbe Hoved—vagten ud for en Øl—bryg—ger!« —

Og i Tidens Løb gik Korporal Hansens Spådom i
Opfyldelse: syv og firs blev en af dem, der toges for-
lods ud til Vintertjeneste.

Han så et Korn mismodig ud, da Hjemsendelses-
dagen kom — en Søndag var det — og hans Kamme-
rater brød op.

»Det vil lig' godt blyw . . . såd'n . . . lissom så sært
dødt, nær I no drawer å«, mumlede han.

»Ta'n med Humør, Mads, du min gamle jyske
Snaskebassel!« råbte lille Skomager Holm, den evig-
glade Svend, og vilde danse Hopsa med ham. »Sølv
og Guld og Flæsk og Ostemad ejer jeg itte noet af, men
trænger du til at få et Par Støvler forsålet, og bag-
flikket, send dem så bare til mig, du.«

»A klarer mæ nok,« svarede Mads; »men hùdden
ska de go mi' gammel Muer, hvissom æ Vinter blywer
stræng.«

Hans Moder skulde hverken komme til at sulte
eller fryse, lovede Kristen Styvl, Gårdmandssønnen.

Syv og firs fulgte sine Kammerater hen på Jærnvejs-
gården. Dér var alt, hvad der bør være på det Sted en
sådan Dag: en vred og snærende bidsk Mand, der smed
grønne Billetter, Smaapenge og hvasse Ord ud gennem
et firkantet Hul, en evig Traven, Flytten og Bumsen
med blå, gule, røde, brune og grønne Skrin og Kasser,
og så et summende Mylr af unge, solbrændte Danemænd,
der røg Tobak, sang op, lo og snakkede højt, gav hver-
andre djærve Prangerklask i Næverne til Afsked og viste
en overstrømmende Tilbøjelighed til at råbe Hurra for
alt muligt i Verden.

»Fær—dig!« Toget kom i Gled.

Da fik én Øje på syv og firs, der stod ene midt
på Perronen.

»Syv og firs level — Hurra—a!«

Og bort stønnede det lange Tog med ivrigt svungne Huer og øredovende Hurrajubel. Og syv og firs reves uvilkårlig med af dette Stormbrus af godt Humør, hug sine Hjulbens Hæle sammen og Fingrene op til Kaskjetten, stod strunk og stram, Maven ind, Brystet frem, Hovedet højt, med et lunt Glimt i Øjnene.

Dét kunde han.....

— Men det havde rigtignok været rart at kunne rejst med, sagde han til sig selv, da han gik derfra; for det vilde blive en græsselig tom og kjedelig Vinter for ham, nu både Kresten og Skomageren var borte.

Og for at fordele de mismodige Tanker drev syv og firs ud af Byen, ud til de åbne stille Marker, hvor hist og her røde Kør gik og græssede på grønne Stubagre i det stille solblanke Oktobervejr.

Og så var det, han fik Øje på Pigen med det lystavlede Hovedklæde og den urolige Ko, som ikke vilde lade sig malke. Rigtig et gjenstridigt Spøgelse til Kol Mads stod omsider og så' sig hel harm på den.

»Hold, skal a ett hjælp te?«

Pigen vendte sig og så' vist på ham. Hun havde mørkt Hår og brune Øjne, var rødmusset og solbrændt, høj og fast bygget.

»Å, det nå'r sig nok«, svarede hun rask med fynsk Tonefald og gik efter Koen.

Men det nåede sig alligevel ikke, før Mads fik Tag i Hornene. Hans stærke Arme og krigerske Ydre imponerede aldeles Koen, så den knap turde røre Ørerne en Gang. Syv og firs stod og strøg den på Halsen og skottede imellem ned til Pigen. Han syntes, han havde en Slags Pligt og Skyldighed til at sige noget, men han kunde ikke få Tungen på Gang; det var næsten, som han havde Lim på Gummerne.

Men så hjalp hun ham på Gled.

»Hun er ilidt vov på Yveret, stakkels Dyr.«

»A ku' hal'veys tænk' et. . . . Prøv og kyv nowed Jipjap, det ska' vær' så godt.«

Pigen så spørgende op.

»Jipjap?«

»Ja, Jipjap. Det er såd'n en Slavs Smørels', en ka' få ind' o æ Appeteker — det koster ett swår møj.«

»Så—å!« sagde hun — syv og firs kunde tydelig høre, hun tvivlede. »Det skulde vel itte vær' en af denj Slavs Smørelse, ma' kalder for Jy'eløgn?« føjede hun til lidt efter.

»Nej Gu er 'et Sandhied — det er da møj viss!« svarede han uhyre troværdig.

Hun tav og malkede. Hvordan i al Verden, tænkte Mads, kunde hun falde på at tro, han vilde bilde hende Løgn ind? . . . Det var sågu ellers et hel knøvt Stykke Pige, flink til at malke. . . . Hvor mon hun ellers havde hjemme? . . . Hvad mon hun hed?

»Hm. . . Hvis er den her Ku, mæ Fålow å spør? . . . Det er ell's et grum-Høved i Skabning.«

»Høkerens inde på Østergade. . . . Han har to til.«

Hun sagde *han*, så måtte hun altså *tjene* der, sluttede syv og firs. Nu vilde han sige *du* til hende.

»Han må ett vær' nowen Fjetkræmer, æ Høker, siden han holder trej Kør. . . . Hva a ell's vild sæj — —«

I samme Øjeblik hørtes det store Kirkeur inde i Byen slå to rungende Slag — to skrækkelige Dommedagsslag for Soldaten Numer 87's Øren.

»Jøss, lille søde Bø'n, a glemmer jo ren, a ska' still' om femten Menutter!«

Han slap Koen. Pigen rejste sig.

»Tak for Hjælpen.«

»Å, ett å takk'. Fåwall«

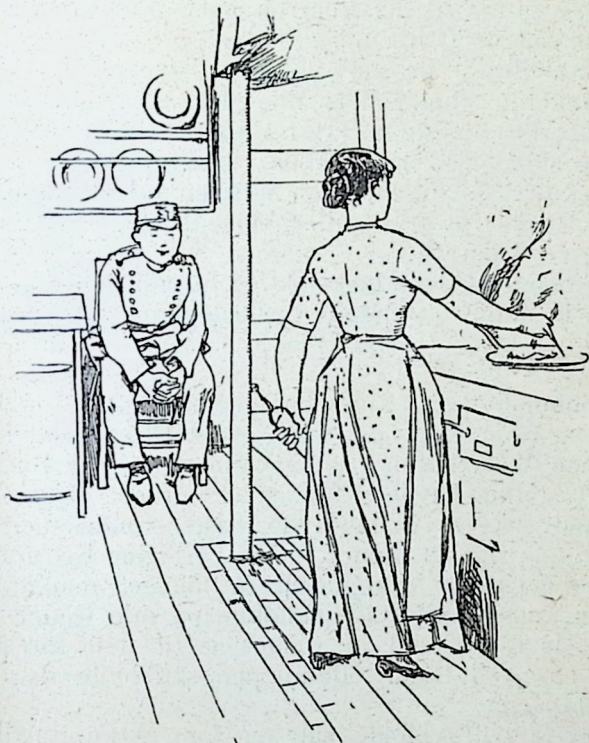
Og afsted hjulede syv og firs med lange, higende Skræv ind efter Byen. Nede på Vejen keg han tilbage. Hun stod og så' efter ham.

Fra den Dag havde Høkeren på Hjørnet langt ude i Østergade en trofast Kjøber i syv og firs. Aldrig sparede han sine Ben, men traskede trolig den halve Fjerdingvej der ud gennem Byen, hver Gang han fattedes Øl eller Flæsk, Pudsepomade, Sandpapir og Tripelse eller andet nødvendigt til Livets Ophold og Soldatens Forskjønnelse. Og en rent ud beundringsværdig Udholdenhed lagde han for Dagen ved somme Tider at sidde en stiv Klokketime og høre på Høkeren, en gammel, løjerlig selvklog Fyr og dræbende Snakker, som altid var græsselig oplagt til at overbavle ham med æventyrlige Fortælliger og næsten altid, desværre, var til Stede i Boden, når han kom der.

Syv og firs kom temmelig snart på det rene med sig selv, at han aldrig i Verden havde mødt så urimelig rar en Pige som Stine — Stine Rasmussen hed hun. Men han kunde ikke rigtig blive klog på hendes Sind til ham. Mut eller kølig viste hun sig ikke, tvært imod, hun snakkede venlig nok, men altid noget knap og afsnubbet og så' imellem på ham, ligesom hun vilde tage Mål ad ham.

Hun skulde vel aldrig tro, han vilde bare have hende til Madkjæreste? faldt det omsider syv og firs ind. Det var det uden Tvivl. Bare han rigtig kunde komme til at snakke med hende i Enrum. Men stadig lå Høkeren i Farvandet og aldrig gik hun ud om Aftenen.

Nøden gjorde imidlertid syv og firs opfindsom: han hittede på at indgå til Høkeren med Ansøgning om at få Flæsket, han købte, stegt med det samme. På den Måde lykkedes det ham to Gange at skubbe sig ud i Køkkenet og snakke med Pigen, mens Flæsket brasede på Panden.

Men Pokker stod i det — han blev, hver Gang han ikom der ud, så sært tør i Svælget og var ikke Karl ifor at få Ordene frem, han havde tænkt at sige hende. I Desuden havde han første Gang sin fulde Hyre med at svare på alle Stines Spørgsmål om hans hjemlige Forhold; og den anden Gang syntes det, som hun allerhelst vilde snakke om Militærtjeneste og Soldaterliv. Syv og

firs fik såmænd ingen af Gangene sagt et eneste Muk om Kjærlighed.

En Gang var det dog tæt ved. Hun sagde nemlig så sagte, mens hun hældte Fedtet i Blikæskan:

»Det er ikke værd, du kommer her ud i Kykkenet tiere, syv og firs.«

Syv og firs fik ligefrem en polsk Forskrækkelse på Halsen ved de Ord.

»Ka' du . . . ka du ett li' 'et, Stynne?«

Høkeren kunde ikke lide det, gav hun til Svar. »Og så sku' du se å få dig ildt Arbejd i din Fritid og ikke sidde her og høre på Høkerens Plot og Pjank. Så ku' du ka'ske senje din Mo'r en lille Skilling imellem. Du ku' jo grave eller kløve Bræ'e. Vi Småfolk må bru'e Tijen.

Så kom Hokeren luskende og lurende med lang Hals og åben Mund. — Mads ønskede ham på Træhesten.

Sommeren var kommen med mild Luft og Lærkesang og røde Køer på tykt, grønt Græs mellem gule Fandens Mælkebøtter på Markerne uden for Byen.

Og i Dag havde den med ét forøget Byens Mandtal med seks—syv hundrede Ungersvende med tyndt Skjæg men rigeligt Humør. Der var igjen Kresten Styvl og den evigglade »Skoma'er« og mange, mange andre. Man så' dem færdes i Småflokke på alle Gader. Alle havde de travlt med at ruste sig til den forestående Lejrøvelse ved Hald. Bataljonen skulde bryde op ved næste Daggy.

Syv og firs havde sat sig for, at nu i Aftningen vilde han — Krigsmand han var — gjøre Udfald fra Byen og endelig se at få rigtig klarat sit Mellemværende med den rødmussede Stine. To Aftener før i Foråret havde han været på Støvlerne for at få lettet sit Hjærte; men begge Gange var Hokeren uventet kommen ham på tværs. Og nu i Aften — nej det var dog heller aldrig andet end bare Vanheld på Vanheld! — i Aften

var der en fremmed Kone i Vejen, en Bondekone, der fulgtes med Stine ind til Byen og syntes at have såre vigtige Ting at snakke med hende om.

Han vilde skrive Stine til. Ja, det vilde han.

Og en Times Tid efter sad syv og firs i Skjorteærmer i Skjæret af et spruttende Tyndlys og ristede Runer af et ærligt Hjærte i sit Ansigts Sved. Før både var der græsselig lummervarmt på Tagkammeret, og desuden skulde Brevet selvfølgelig se kjønrest mulig ud, som det jo hør og bør sig et Bejlerbrev. Men det kneb det med. Det var snart sagt lige så vanskeligt som et Bomspring til venstre på Hesten. Især var de store K'er og S'er ham rigtig nogle syges gjenstridige Krabater, som det krævede uhyre Anspændelse og Møje at frembringe og få til at holde Retning. Hver evige Gang han forfærdigede et af dem — og han havde uheldigvis jævnlig Brug for dem begge til Ordene »Kjære Stine« —, gjorde hans Tunge de voldsomste Forsøg på at bryde ud gennem Kjæverne, ligesom den mente: Nej, de Ord kunde jeg skam have klaret bedre, min Fa'r!

Til sidst skrev syv og firs: »Kjære Stinne, nu må du sjel om det, om du vil svare Mig i et Brev til Mig, eller også om du vil bie tel jeg kommer tilbage og kan Snakke med dig. Nu eder jeg min skrivelse med Mange flittig hilsen tel dig.«

Stines Svar indløb tre Dage efter, da Kompagniet var ved at troppe af for at gå i Kvarter i en Landsby på Grænsen mellem Marken og Heden ovre i Jylland. Det var kort — og godt, syntes syv og firs.

»Min inderligste Tak for dit rare Brev, du gode Ven. Jeg vil vente indtil du kommer tilbages. Men det kommer an på dig, om vi to skal blive Mand og Kone.«

Kom det an på ham? grundede syv og firs en Stund. Nå—ål hun mente sagtens, at han kunde gå hen og få sig en anden Kjæreste. Og han lo ved sig selv, så inderlig fornøjet, ved at tænke på det.

»Hø hø hø. Nej, æ Piger ska nok la' mæ gå i Frej, lille Stynnel Høhø!«

I Aftningen — en stille, rød Skærsommerkvæld var det, med Duft af Lyng og Lærkesang over Heden — da Kresten Styvl vendte tilbage til sit Kvarter efter et kort Besøg hos en Højskolekammerat ovre i Nabobyen, hørte han Harmonikaspil og Gny af Dans ud gennem de åbne Vinduer på en enligt liggende lille Hedegård. Han skrædede nærmere der hen. Var det ikke Skomagerens muntre Jodlen, han hørte?

Jo såmænd dal Holm og syv og firs i Skjortearmer og Kaskjetten i Nakken svang til Hedemanden Spil to friske, storlemmede Piger i en Polsk, så Sveden haglede, og Støvet røg forfærdet op af Sprækkerne, hver Gang syv og firs plantede Fødderne i Gulvet med et »Hul« og et gungrende Stamp — ja Himlen bevares, som han satte Sinkerne i! Ingen skulde sagt, at den Fyr nys havde tilbagelagt en stiv fem Miles Marsj i Støv og brændende Sol.

»Hul her er vi hjemm', hundr' å sytten!« råbte han glædestrålende, da han fik Øje på Kresten Styvl. . . .

Men næste Morgen tidlig, da Kompagniet stod samlet til Afmarsj nede på Landevejen, og Kaptejnen og Løjtnanten kom, meldte Stabssergent Brus med Hånden til Huen:

»Der mangler to Mand, Hr. Kaptejn. Skomageren og syv og firs.«

Kaptejnen gav et misnøjet Brum, så' på sit Ur og gik nogle Vendinger frem og tilbage langs Vejkanten, medens han tyggede stærkt på Skråen og hug i Lyngbuskene med Sablen: alt sammen en Art alvorlig forberedende Øvelse, som varslede ilde for den Velkomst, der ventede de to Syndere.

Men der gik en, to . . . fem Minutter — ingen Nr. 87, ingen munter Skomager. Kaptejnen huggede utålmodig Lyngtoppe, værre og værre, æltede Skråen og spyttede kaffebrunt. Så så' han igjen på Uret og vendte sig mod Kompagniet.

Nu var Loddet kastet.

»Kompagni —«

Da endelig dagedes de savnede. Ned ad den smalle Enspurvej mellem Hedebankerne ved Siden af Landevejen kom de jolrende på en lille Fjællevogn med to brogede Stude for. Hedebonden piskede på, Studene slog over i Firspring og Skomageren svang Huen og sang op:

»Vor Kaptejn er mange Penge værd,
Penge værd,
han er ente go' at komme nær,
komme nær. . . .«

Optrinet var aldeles uimodståelig komisk, især fordi de handlende netop var syv og firs og »Skoma'eren«, Kompagniets yndede Spilopmager. Hovederne drejedes lynsnart, og i et Nu stod hele Linjen og fniste, puffedes og krummede sig af halvkvalt Latter.

De to Efternølere sprang af Vognen, skuttede op på Tornystret og satte sig i Marsj mod Kaptejnen.

»Hold nu Trit og Retning, syv og firs!« mindede Skomageren lunt og halvhøjt. »Man bør immer ta' 'n med militært Ansigt, Kammerat.«

Kaptejnen havde skyndsomst vendt sit Mandskab Ryggen, så snart Kjøretøjet kom til Syne. Ingen i Kompagniet var i Stand til at se, hvad der gik for sig i hans Åsyn; men hans rystende Rygstykker vidnede om, at Skuespillet havde sat hans Sind i stærk Bevægelse, og at han stod og kæmpede en svar Dyst for at hans øjeblikkelige Svaghed ikke skulde blive kundbar for hans Folk.

»Melder os, Hr. Kaptejn!« mælte Skomageren højt og med Færdighed, i det han skuldrede og hug Hælene sammen med et fast Stamp.

Da fattede Kaptejnen sig med mandig Raskhed, som det sømmer sig en Krigerhøvding, og vendte et løjerligt barsk Jærnsigt mod de to Ulykkesfugle.

»Fa'n skal komme efter jer, passer I ikke Tiden en anden Gang! . . . Træd ind.«

Kompagniet satte sig i Marsj. Sangen tonede op, højt, jublende. Langt ud over de bakkede Strøg klang

nu fra over hundrede unge Struber, Kvædet om den bolde Krigsmand »Malle-Brok«s berømmelige Jordefærd.

Men der var to — det er på aller højeste Tid at fortælle det — som ikke havde taget Del i den før omtalte almindelige Munterhed med så meget som Skyggen af et Smil. De to Alvorsmænd var Stabssergent Brus og Korporal Hansen. Og nu, mens Sangen tonede, gik de og skumlede i Smug over Kaptejnen, fordi han havde undladt at straffe de to Efternølere til gavnlig Skræk og Advarsel for hele Kompagniet. »Imod vi Befalingsmænd er Manden sgu aldrig karrig med sine »Firmarker«, især hvis vi en Gang imellem gi'er en Bundekamel en lille en på Tuden for at styrke Respekten og den militære Disciplin«, sagde Korporalen — han havde i det Øjemed nys sneget sig til at give de to Misgjerningsmænd et Par Puf, da de søgte deres Plads i Delingen.

Brus gik og blev rødere og rødere i Hovedet. Med ét fløj hans Øjne frem efter Kaptejnen der langt forude, og så fo'r han løs på Skomageren og syv og firs, der i al Skikkelighed gik og sang med de andre af fuld Hals:

»Han blev til Graven båren

Mirrejong jong jong, mirreja ja ja,
han blev til Graven båren af fire Hædersmænd,
— Hst. . . . hm. . . . Hurra! —«

»Sådan en infam dvask Ka'l« faldt Stabssergenten ind. »Tror han, hele Kompagniet skal stå og vente på sådan et Murmeldyr — —«

»Den ene bar hans Sabel,

Mirrejong jong jong, mirreja ja ja,
den anden bar hans Harnisk, den tredje bar hans Skjold,
og den fjerde ingen Ting,

»Nu stiller han. . . nu stiller I begge to i mit Kvarter i Aften Klokken syv for at pudse mit Tøj!«

— Hst. . . . hm. . . . Hurra!
den tredje bar hans Skjold, men den fjerde ingen Ting.«

Noget af det allerførste, Ungkarl Mads Mikkelsen tog sig for, den Eftermiddag han kom tilbage fra Lejr-
turen med et strågult, lovende Skjæg på et læderbrunt
Ansigt, var at gå uden for Byen og lægge sig i Baghold
inden for Ledet i det tykke Hegn til Marken, hvor
Høkerens Kør stod på Græs. Stine skulde overrumple,
rigtig sådan efter Krigskunstens fineste Regler. Så snart
hun kom og lukkede Ledet op, vilde han springe frem
fra sit Skjul bag Ledestøtten med et græsselig stort
»Bøl« Å, bitte Børn, hvor vilde Stynne da blive for-
undret og forskrækket! Hun troede ham vist næppe
til, at han kunde hitte på sådanne Gavtyvestreger.

Og Mads var så godt tilfreds, at han ligefrem sad
og tog store Forskud på Morskaben, imellem som han
kiggede langelig hen ad Vejen efter sit Offer. Men
Morskaben, han således sad og hævdede på forventet
Bevilling, var snart sagt også den eneste Fornøjelse
han fik af hele sit skjælmske Påhit. For Stine øde-
lagde fuldstændig Spillet ved at komme bag på ham,
fra den stik modsatte Kant, han havde ventet hende,
og dertil så' hun noget sørgmodig ud, skjønt hun hilste
venligt nok.

»Hm... a tykkes ett, du ser sådn rigte
glaj ud, bitte Stynne?« fik han endelig frem, da de
havde skiftet et Par Ord.

Hun svarede ikke lige straks. Hun stod og pillede
ved Forklædebåndet og så ned. Men så med ét satte
hun Munden tæt til hans Øre og hviskede noget. Da
stejlede Mads tilbage, som havde hun brændt ham
på Kinden, måbede, stirrede på hende med store,
runde Øjne.

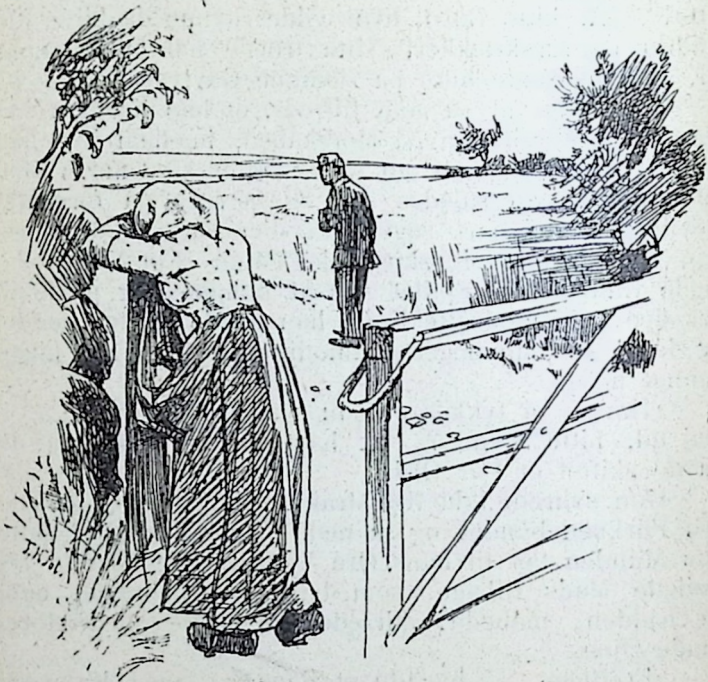
»Et Båen hår du et Båen med Kapperål
Hansen!« hakkede han med dump Røst.

»Jeg har trot ham for godt, des værrel« brød hun
ud i bitter Gråd.

Mads tav. Han havde ikke en Gang Mod til at
se på Pigen, han stod med Øjnene mod Jorden og
sparkede på en Busk Ugræs med Støvlenæsen, medens

det gik og gik i hans Hoved: hun har et Barn med Korporal Hansen. Så var det jo det, hun havde sigtet til, da hun skrev: det kommer an på dig, om vi to skal blive Mand og Kone.

»Det vild' a. . . ett ha' håj få manne, manne Pæng' l« mumlede han bedrøvet, virrede på Hovedet og rokkede langsomt ud ad Ledet. Der ude standsede han et

Øjeblik og skottede tilbage. Stine hang over Ledstøtten, med Hovedet skjult i Forklædet; han kunde se hvor hun hulkgræd. Så luntede Mads videre, duknakket og med tungt Fodskifte, uden ringeste Spor af militær Holdning.

Et Held for ham, at han ikke undervejs mødte »Tidsånden«! . . .

Men Solen, som næste Dags friske Morgen keg op over den blågrønne Skovkam hist langt ude og flammede i Ruder, funkledede i Dugdråber, medens Lærker sang og Stære boltrede sig omkring på Høkerens drøvtyggende Kør — den var vistnok den eneste, der så' Mads' og Stines Møde på den smalle, lukkede Vej uden for Byen.

Og da sagde Mads afgjort:

»Det er nu det samm', Stynne: a står lig'godt ved mit Uer te dig . . . Men æ Båen vil a ett vid' å inden wor Dø'r.«

Hun så lige på ham; de brune Øjne bad så mindelig.

»Å, Mads . . . det er såd'n en sød, sød, lille Pi'e!«

Men Mads rystede hårdhjærtet på Hovedet. Han vilde alle Dage gå og se skjævt og ondt til det Barn, det var han vis på, sagde han. Derfor var det bedst, det aldrig satte Fod i deres Hus, ej heller i deres Nærhed.

»Ja ja, da . . . Som du vil, Mads,« svarede hun stille og sukkede.

Yderst i det vidtstrakte Hedebølling Sogn lå en lille lynggroet Dal med en tuet Moseplet og et bugtet Bæk-løb i Bunden. En afsides Egn og stille. Hver Sommer kom Hjejlen og Lynglærken hertil og rugede deres mørkplettede Æg ud, imellem trippede en Fåreflok her ned, i Ny og Næ nogle barbenede Fattigfolksbørn, der ledte efter Bær, og ved Vintertid en enlig Jæger med sin Hund.

Sådan havde Dalen ligget hen i — Vorherre må vide hvor mange, mange År. Det gik nok i Hundredvis. Den lå ligesom og ventede på, der skulde komme Folk og give den en løsende Håndsrækning, håndfaste, nøjsomme, udholdende Folk, som vilde tage djærve Brydetag med den ældgamle Al og Lyngsvær og omdanne den fra Udørk til dyrket Mark.

Og en blank Dag i Efterhøsten så' Hjejler og Lærker en bredbygget Karl på to kjærnefaste Hjulben og med Spade på Nakken komme ned i Dalen, se sig nøje om og skridte af på langs og tværs. Det var godt at se, han havde noget alvorligt i Sinde. Siden så' de ham dér hver Dag, fra Gry til Kvæld, hørte Klangen af hans Lynglé og Spade og det dumpe Gny, da han med Plov og to brogede Stude brød Fure på Fure gennem Lyngsværets Rødder. Og næste År, Fuglene kom til Dalen, stod der et Hus med nyt Lyngtag og Tømmer, der så ud til at have siddet i Hus før, og da gik der to og tættede Vægge og hvidtede op indendørs, flyttede så under Tag med et Læs Bohave, en rødbrøget Ko, fem Høns og en Hane og fire Får, hvoraf de to var i Lammealderen, — ja og så en redelig Vilje til at yde hinanden ærlige, trofaste Tag ude som inde.

»I Guds Navn da!« sagde Konen stille, da hun satte det første Måltid Mad på Bordet.

Og År kom, År gik, samfulde tolv. Gjennem dem har Mads og Stine stadig nappet og plukket den ene Fodsbred ny Jord fra Heden efter den anden. Lyngen

er på Tilbagetog op over Bankerne nu. I Dalen bølger Rug, ren og skjær Rug ved Siden af lange Agre med Gulerødder, Kartofler og Boghvede; Bækken har bredt sig til Eng, og rundt om Mosen med de mange sorte Tørveskruer på skyder en Krans af Båndpil sine slanke Vøger i Vejret — Stine har nemlig fået Mads ind på at nytte Vinteraftnerne til Kurveflætning, og Mads er rigtig flink og godt kjendt til at binde sådan en næsten uforgængelig Hakkelsekurv, anderledes flink til det end til i sin Tid at springe Bomspring. Nord og vest om Huset er der plantet Bjærgfyrrer og Graner, som særlig i de sidste fire—fem År har åbenbaret en fornøjelig Stræben efter at nå op i Højde med Tagbrynet. Med Guds Hjælp, mener Stine, lever hun og Mads nok den Dag at se Granernes Topskud nikke Goddag over Husmønningen. Huset har i Årenes Gang skudt en Stump Tværlænge, Koen har udviklet sig til to og en halv, Fåreflokken til den halve Snes, Hønsene i lige Måde. Og sådan to Drengene, Ægteparret Mads og Stine har, rødmussede, solbrændte, rent ud to prægtige Småkarle, siger jeg, trods deres grove, lappede Klæder; især den største — 10 År er han — viser sig rigtig at være Ben af Mads's Ben.

Godt og vel. Men nu i Foråret er der hændet noget aldeles mærkværdigt. I Fjor Høst, en blank, stille Dag, kommer med ét en lang, fjærn Fløjtelyd bølgende ind i Dalen og afbryder Mads og Stine i Høstarbejdet. Det er ude fra den ny Jærnvej, som bygges en tre Fjerdingsvej borte, et Bud fra en større Verden. De kan høre den dumpe Rullen af Toget og se Røgen.

Drengene står og lukker Mund og Øjne højt op i storlig Forundring.

»O — ha, nej sikken lång, hvid Hæll«

Og Stine hviler tavs på Riven og falder i dybe Tanker. Mads skotter til hende og giver sig så til at stryge Leen.

»I Daw er vi nærere ved Folk end i Go'r, Stynne. No er wo't Stæj mindst 500 Kronner mer værd.«

»Hva' var det du sa'e, Mads?« vågner hun omsider op med et undertrykt Suk; men da er Mads allerede flere Favne borte med Skåret. Da hun nå'r ham igjen, har han fået en Hest og Vogn i Hovedet, og med Mellemrum drøfter de nu dette Æmne med hinanden på det allergrundigste, mens Rugagren høstes.

Vinteren går. Og nu en Dag i det tidlige Forår, da Lærkerne nys har begyndt at synge, er Mads i den årle Morgenstund draget med Toget til Markedet nede i Kjøbstaden for at se på alderstegne Heste og høre på Priserne. Først hen på Aftenen kommer han tilbage, og ved Hånden leder han — jo Mads er såmænd et godt Numer også til Hestehandell — et brunøjet Stykke Pigebarn i 13 Års Alderen.

Det er virkelig ikke til at undres over, at Stine slår begge sine Hænder sammen i et Udbrud af højeste Overtaskelse og tror, hun ser et Drømmesyn. Og heller ikke er det til at undres over, at begge de små Mads Mikkelsener sidder og ser ud, som var de lige med et trillede ned fra Loftet og havde tabt både Næse og Mund — de, som nu i samfulde tre Timer har ventet oppe og stridt en svar Dyst med »Wolle« for at se Faderen komme med den ny firbenede Husfælle, Hesten.

»Så. . . dér er din rigte Muer, Bå'nill,« siger Mads lavmælt. Og mens Moderen tager sit Barn ind til sig i Smil og Gråd, vender Mads sig til de to måbende Ungersvende.

»Hun ska' vær' jer Søster, I to Møgtamp' . . . Go no kjøn' hen og by hend' Walkommen, Smådrenge.«

»Men æ Hest, Fåer?« får han med Hjulbenene endelig frem.

»Den kommer wal en anden Daw, mi Dreng.«

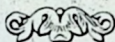
Og da Børnene så er komne i Seng — de sover ind næsten i samme Øjeblik —, ser Mads lunt op på sin Kone.

»Grum Handel, Stynne, hva.«

»Gud lønne dig for det, Mads!« Og der står så

ærlig og inderlig en Tak i hendes store våde Øjne, at Mads føler sig så underlig lille ved det.

»Ja—a, hwa, a töt jo«, siger han om lidt, næsten ligesom undskyldende, »a töt jo, det var såd'n så tungt, te hun sku sto fram te hend' Komfemesjon uden både Få'r og Muer, sælle Båen Og så vidst' a jo osså, te a kund' gjør dig en glaj Daw, Stynne.«

En Højre-Agitator

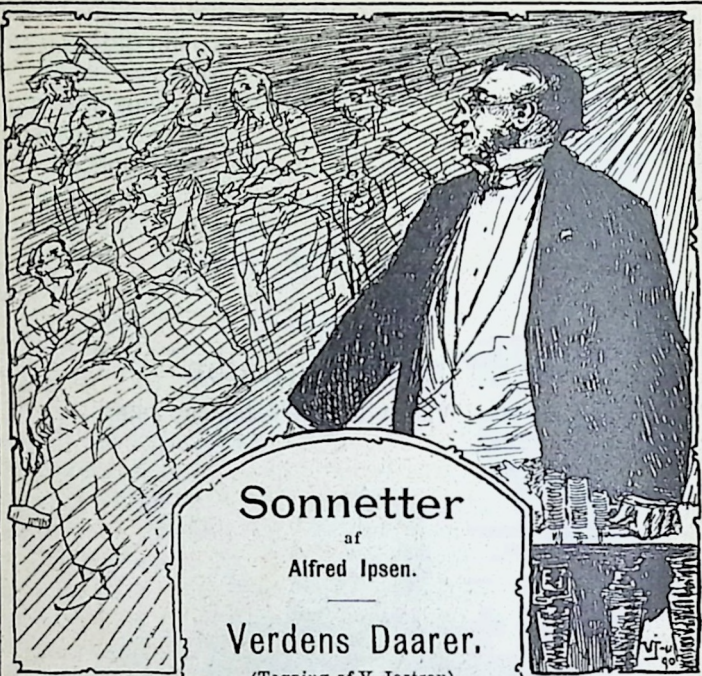
før og efter Valget den 21. Januar 1890.

Før Valget.

Efter Valget.

Sonnetter

af
Alfred Ipsen.

Verdens Daarer.

(Togning af V. Jastrau).

Kun den er stærk, der ret er kold og haard,
som stadig har sit lille Sely for Øje,
som med sin Tommestok udmaaler nøje
sin egen Fordel til det mindste Haar —

som intet føler, ingenting forstaar
af det, som tankefulde Pander bøje,
som véd med andres Sved sin Mark at pløje
og høste det, han ingenlunde saa'r.

Men de, som røres let til Smil og Taarer,
hvis Sind er slebet som det fine Spejl,
der trofast giver hvert et Blik tilbage,

de var til alle Tider Verdens Daarer;
ti Verden kender ingen større Fejl
end den: at vise Medynk med de svage.

Hjælpeløst!

Hvad andet bliver der til sidst at gøre,
hvor Magten svinger Svøben raat og haardt,
end vende hjælpeløst sit Hoved bort
og lukke saa for Klagerne sit Øre?

Ti, hvem fik Magt de svages Sag at føre,
her, hvor vi kæmpe hver især for vort.
Den bedste Vilje kommer dog til kort,
den ender med, vi lukker vore Døre.

Gaa bort! Jeg kan ej hjælpe eder alle!
Livet er Kamp, er Kamp enhver for sig,
jeg ævner ej at jævne eders Vej.

Hvad hjælper det, at I paa Retten kalde,
Magten har Retten — ikke Du og jeg,
og den, som fødes vaabenløs, maa falde.

I Ørkenen.

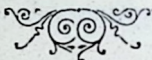
En vidtstrakt Ørk af Stene, Stene, Stene,
med Kiv og smudsigt Kævl for fattigt Brød,
hvor daglig Fødsel jævner daglig Død,
og ingen savnes paa den travle Scene.

Øg, hvor man saa er jænmerligt alene,
alene med sit Suk, sin Sult, sin Nød!
Langt mere ene end i Ørknens Skød
beskygget af en venlig Palmes Grene.

Det er Kulturens evige Forbandelse,
at Byrden, summet op af Slægters Række,
bestandig falder paa den svages Hoved.

Hvor længe? Indtil Staklen, som har sovet,
opdager Solen fra sit Fængsels Sprække
og vaagner til en frygtelig Opstandelse.

Antwerpen 1889.

Fredssagen.

Af Sognepræst *H. Sveistrup* i Vejen.

I Tyskland udvides stadig Krigsrustningerne. Foreløbig har Krigsministeren andraget paa en Forøgelse af Hæren med 18,000 Mand men har samtidig udtalt, at dette kun er første Skridt; Hæren maa forøges med 50 til 100 Tusende.

Franske Blade mene, at nu er Tiden for Frankrig til at forlange en Opgjørelse med Tyskland; om to Aar vil Tyskland have overfløjet Frankrig i Krigsberedskab.

Det ser ud til, at Rustningernes Bue maa snart briste, og da bliver det en forfærdelig Krig, — efter gamle Moltkes Mening en Syvaars- maaske en Trediveaars-Krig.

Hvad skal Danmark gjøre under saadanne Udsigter?

Uden at være Statsmand kan man, synes mig, skjønde, det vilde for os være ønskeligt, om vi kunde opnaa en saadan fredlyst Stilling, som Sweijts fik 1815 og Belgien 1831.

Hvorledes dette kan ske, maa Statsmænd forstaa; men hvorfor skulde det ikke kunne lade sig gjøre?

Som vi nu regjeres er det ikke at vente, at Folkstemning skulde faa Indflydelse paa Regjeringens Forholdsregler. Men Tiderne skifte; og arbejdes der en fast Folkstemning op, maa sikkert med Tiden Regjeringen lade sig paavirke af den. Vi skal derfor ikke opgive Haabet, men kun stadig gjøre, hvad vi kan, for at vinde frem til en oplyst og fast Mening om, hvad der baader vort lille sønderrevne Fædreland. For mig staar det som en truende Udsigt, at næste Krig, vi bliver indviklede i, vil ende med Danmarks Opløsning som selvstændig Stat, hvordan end Udfaldet bliver for de Stormagter, der prøve Kræfter.

Krigsberedskab tager allevegne større Udstrækning. Det drager mange Hænder fra nyttigt Arbejde. Det unge Mandskabs Garnisonstjeneste er i høj Grad farlig for Sædeligheden. Det tærer Folkets Midler i saa stort Omfang, at der savnes Evne til at fremme højst fornødne Velfærds-Sager. De staaende Hære bidrage til gjensidig Misundelse, Frygt og Had mellem Folk og Riger.

Alle disse Ulykker følge med de store Krigstrustninger i Fredstid. Men disse bære ogsaa naturlig frem mod Krig. En lille Gnist kan bringe de ophobede Forraad af dræbende Stoffer i Brand. Hvilke gruelige Ulykker Krigen fører med sig i Mandefald, Lemlæstelser, Strømme af Blod og Taarer, Ødelæggelse af Værdier, — derom fortæller Historien. Og jo større Udvikling Krigskunsten faar, desto større bliver Krigens Ødelæggelser.

Det er umuligt at modsige, hvad der er sagt om Krigens Ulykker. Næppe vil heller Nogen kunne indvende stort mod, hvad der er sagt om Krigsberedskabs fordærlige Følger. De staaende Hære — har Grundtvig en Gang sagt — blive i Nyaarstiden en Landeplage, ligesom Tiggermunkene blev mod Slutningen af Middelalderen.

Til Forsvar for Krigsvæsenet anføres, at det udvikler Mandsmod og fremkalder uegennyttig Selvopofrelse i Kamp for Folk og Fædreland. Man skulde derfor — vil Nogen sige — ikke afskaffe Krig, om man var i Stand dertil. Men

tillad mig en Sammenligning: Under en Pest gives der rig Lejlighed til kjærlig Selvopofrelse i Sygepleje, i Omsorg for forladte Børn o. s. v. Hvem vilde af den Grund forsvare Pesten?

Skal vi bede os fri for alle Foranstaltninger til at forebygge Sygdomme? Nej, priset være hvert Fremskridt, der er gjort og stadig gjøres til ej alene at helbrede Sygdomme men ogsaa til at forebygge dem! Jeg stiller dristig dette op til Sammenligning. Vel veed vi, at Sygdom bliver aldrig helt afskaffet. Men hvad der gjøres for at indskrænke den og fremme Sundhed, tør dog vel Ingen laste. Saaledes med Krigen.

Nu vel, vil man svare, men Krig er der ført i Verden lige fra den Dag Kain slog Abel ihjel, og Krig lader sig lige saa lidt afskaffe som Sygdom. Saa svarer jeg: kunde Krig indskrænkes, vilde det dog være en Velgjerning mod Menneskeslægten; og dette gjør jeg Regning paa, Ingen vil modsige.

Mod Krig som Middel til at afgjøre Tvistigheder mellem Folkefærdene er der i de sidste 50 Aar rejst en stedse voksende Kamp. Denne Fredsbevægelse, som stiler paa at faa Strid mellem Stater afgjort ved Forligsmægling og Voldgift, har allerede affødt flere betydningsfulde Afgjørelser. Da Nordamerika krævede England til Regnskab for, at der i engelske Havne var udrustet Kapere, som forstyrrede Amerikas Handel, var Stemningen i England krigerisk. Men Gladstone enedes med Amerikanerne om at undergive Sagen en Voldgiftsret, der blev sammensat af fem Mænd: en Svejtser, en Italiener, en Brasilianer, en Englænder, en Nordamerikaner. Dommen faldt, at England skulde betale en Erstatning af 58 Millioner Kroner. England bøjede sig for Dommen; Krigen var undgaaet; National-Forbitrelsen døde hen. Nylig har et Mellemværende mellem Nordamerika og Danmark, den saakaldte Butterfieldske Sag, fundet Afgjørelse ved Voldgift, hvorved Danmark frikjendtes for Skyld.

Der er en alvorlig Bestræbelse oppe for i alle Lande at rejse en stærk Folkestemning for den Slags Afgjørelser; og Regjeringerne bliver mere og mere betænkte paa at faa

givet Voldgiftssagen faste Former. Særligt er denne Sag oppe i Amerika. Der har for nylig været afholdt en Kongres af Statsmænd fra de forskjellige Stater i Nord- og Sydamerika. Denne har vedtaget Resolutioner, der erklære al Erhvervelse af Landomraade ved Krig eller Trusel med Krig for ugyldig og gjør det til umistelig Ret for den tabende at indanke Sagen for en Voldgiftsret.¹⁾

Vi indføre fra Amerika mange unyttige Redskaber. Kunde Europa faa disse amerikanske Grundsætninger indførte, vilde det være til stor Velsignelse. Det er den eneste tænkelige Vej til at skaffe Ret for de smaa. *Ad denne Vej er Nordslesvigs Tilbagevendende tænkelig.* Jeg ser ikke nogen anden. Thi tænk en stor Krig, hvori Danmark gjør Forbund med Tysklands Fjender; tænk Tyskland blive tvunget til at afstaa Nordslesvig! Da vil Nationalhadet blive tilbage, og Tyskland vil pøse paa ved en ny Krig at vinde det tabte. Sættes derimod Grænsen ved Voldgift, vil den af begge Parter blive anerkjendt som endelig; og Grænsen vil da sikkert blive draget paa Grundlag af Folkets Selvbestemmelsesret, saaledes som det i den tyske Rigsdag er bleven udtalt af Socialdemokraten Liebknecht med Hensyn til Elsass-Lothringen.

For Sønderjyderne gjælder det da om, at de blive ved at være Danske. Vi andre Danske har den Opgave, at *støtte og styrke Danskheden hos Brødrene sønden Aa og saa efter Evne arbejde i Fredssagens Tjeneste.* Kan den Sag vinde frem, tør der haabes paa en retfærdig Afgjørelse af denne og lignende Sager og paa et fredeligt Forhold mellem Folkene. Bryder et Folk dog Freden, vil Forbryderen blive stævnet og dømt, saaledes som nu i private Forhold en Slagsbroder faar sin Dom af Rettens Haandhæver.²⁾

¹⁾ Saaledes efter amerikansk „Dannevirke“.

²⁾ Det især i England og Amerika vidt udbredte internationale Forbund af Voldgifts- og Fredsforeninger har ogsaa en Afdeling i Danmark. Formand i Bestyrelsen for „Dansk Fredsforening“ er Folkethingsmand Fr. Bajer.

Hvorledes Højvande kan opstaa.

Den blege Maane — har lærde os sagt —
over Havets Vand har en mærkelig Magt:
fra fjærne Afstand dens tynde Krop
kan hæve Bølgen mod Stranden op.
— Ej sært, at en Maane af temmeligt Huld
kan gjøre en Skovsø mere end fuld.

K. J.

Toldrøre i Roeskilde.

I Roeskilde afholdt en Kreds af næringsdrivende Borgere for nylig et talrigt besøgt Diskussionsmøde for at drøfte Byens Stilling til Toldspørgsmaalet. Rebslager Ravn aabnede Mødet med et Leve for Fædrelandet og foreslog under Forsamlingens Bifald Grosserer Jochumsen som Dirigent. Denne takkede for Valget og lovede, at han ved denne som ved tidligere Lejligheder skulde lede Forhandlingerne rent sagligt uden at tage Partihensyn til nogen Side. Det gjaldt om at opnaa Klarhed med Hensyn til de store økonomiske Spørgsmaal, der for Tiden stod paa Dagsordenen, og ethvert oplysende Bidrag maatte modtages med Taknemmelighed, selv om afvigende Anskuelser kom til Orde.

»Lige over for de nivellerende Strømninger,« fortsatte Hr. Jochumsen ifølge »Roeskildeposten«, »som undergraver de næringsdrivende Borgeres Selvstændighed og truer vort Samfund med Tilbagegang og Opløsning, maa der bygges Bolgebrydere *allevegne*, hvor der er Fare for Oversvømmelse. Vi maa ikke nøjes med ud ad til at værne om de store Interesser, men vi maa samtidig ind ad til værne om de mindre, de *lokale* Interesser. Hver enkelt By har sin Mission, sin Opgave at løse, og Roeskilde bør ikke staa tilbage, hvor det gjælder om at fremme Almenvellet. Hvis det lykkes os ved Hjælp af en tidssvarende Lovgivning rundt om i Landet at fremme de lokale Interesser, vil vi aldeles sikkert opnaa et ogsaa for vort Fædreland i sin Helhed velsignet Resultat.« (Stærkt Bifald.)

Garver Pedersen: »Jeg kan i et og alt slutte mig til den højtærede Dirigents Udtalelser. Hvis nogen Mand her i Byen har forstaaet sin Tid og dens Krav, saa tør jeg nok sige, at det er Grosserer Jochumsen. Han har stedse holdt Ideens Fane højt. (Hør!) Naar andre har søgt at bryde ned, saa har han bygget op. Naar andre er gaaet vild, saa har han vist os Vejen. Den Gang, Foreningen »Det nationale Arbejde« mødte med sit Toldprogram, da var der ikke faa iblandt os, som lod sig friste af de store Navne til at

gaa med Strømmen, men Hr. Jochumsen saa strax, at der var noget galt ved det Program, og senere har vi alle indset, at Jochumsen havde Ret. Jeg skal ikke staa her og tale for min egen Fordel, det være langt fra mig, men enhver ved bedst selv, hvor Skoen trykker. Og hvad nytter det, for nu blot at nævne et Exempel, os Garvere i Roeskilde, at Garverne i Hovedstaden bliver fri for Oversvømmelsen med udenlandske Huder, naar de store kjøbenhavnske Garverier, der garver tusind Huder, naar vi garver tyve, frit og uhindret kan oversvømme vort lille lokale Marked og knuse os med deres Overproduktion? Skal der være Mening i Toldbeskyttelsen, saa maa den ikke alene beskytte de store, men den maa først og fremmest beskytte de smaa. (Hør! Hør!) Det er ikke dem, der efter Skattelisten har 50 til 100,000 Kroners aarlig Indtægt, der trænger til Beskyttelse, men det er os andre i Smaabyerne, der daglig kæmper en haard Kamp for Tilværelsen, som bør have Gavn af Beskyttelsestolden. Mange andre er af samme Mening som Jochumsen og jeg, og Hensigten med Mødet her i Aften er den: at faa dannet et virksomt Forsvar, en virkelig Beskyttelsesforening, der i første Række vil værne om det lokale Arbejde. Det er godt nok med al den Raaben paa Lighed og Frihed og Fremskridt, men det aller vigtigste er dog, at man har sit daglige Brød. (Hør! Hør!) Meget af det gamle, som er skyllet bort, var bedre end det ny, vi har faaet i Stedet, og det bliver ikke godt i Danmark, før vi faar noget af det gamle igjen og værner om det med de Bølgebrydere, som Jochumsen talte om. Men skal der bygges Bølgebrydere, — hvad enten det nu bliver med Rigsdagens Hjælp eller ad administrativ Vej — saa vil jeg spørge enhver, der har Forstand paa de Dele, om ikke Roeskilde er den By, der trænger mest. Vi ligger her lige uden for Hovedstaden og er mere end nogen anden By udsat for dens knusende Konkurrence, som bogstavelig talt udsuger mange af vore Erhvervsilder.

Ogsaa jeg og Jochumsen mener, at den fri Konkurrence er det opdragende Princip i den industrielle Udvikling, men vi tror tillige, at den kun med Nytte og til Held for

det hele Samfund lader sig føre ud i Livet inden for lokalt begrænsede Omraader, hvor der hersker fuld Gjensidighed og Lighed i Vilkaar.

Derinde i Kjøbenhavn har de en Skat af 2—3 0/0, men her i Roeskilde betaler vi 6—7 0/0. Det kan man ikke kalde Lighed i Vilkaar. Hvor mange Tusinder, ja jeg kan dristig sige Millioner, er der ikke herfra i Tidens Løb gaaet til Kjøbenhavn, og hvilket Tab repræsenterer ikke disse Penge for vor lille By og dens Opland? Og saa kan de rige Garverier derinde, som oparbejder store Partier ad Gangen, forholdsvis garve langt billigere end vi andre, der kun kan garve lidt ad Gangen. Men naar de baade har mindre Skat og mindre Udgifter, saa er det klart, at vi ikke kan konkurrere med dem. Nej, mine Herrer! det gjælder for os Smaaborgere i de mindre Byer om at frigjøre os for de store Syner og se nøgternt paa Forholdene, som de er. Vi kan ikke konkurrere med Kjøbenhavn uden Beskyttelse; og bliver det ved at gaa som nu, saa kan jeg og mange andre med mig ikke se andet, end at vi maa ende med at blive ruinerede allesammen. Hver Gang der her i Roeskilde skal kjøbes noget, der løber i Penge, saa render Folk til Kjøbenhavn, og mange Gange kommer de hjem med daarligere Varer, som Haandværkerne her aldrig vilde være bekendt at levere deres Kunder. Hvad de der inde ikke kan blive af med paa anden Maade, det putter de i Folk fra Provinserne. Og naar én er bleven klog af Skade, saa er der ti andre, som gaar i Fælden. Men man fremmer ikke en sund Udvikling af Haandværk og Industri ved at levere Folk daarligere Varer. (Hør!) Lovgivningsmagten bør ikke alene beskytte Forbrugerne; men den har samtidig den Pligt at tage sig af den hæderlige Haandværkerstand og værne os mod Overløbere og Fuskere, der ikke har lært Faget.

Det forekommer os fra vort Standpunkt at være den mindste Indrømmelse til vore Særinteresser, at vi her i Roeskilde faar en rimelig Beskyttelse mod den kjøbenhavnske Konkurrence, saaledes at vi for Fremtiden kan arbejde i Ro paa vort eget beskedne Omraade.

Alt i alt kan vi nok blive enige om, at der bør gjøres noget, og at det bør gjøres snart. Jeg vil derfor med vor højtærede Dirigents Tilladelse foreslaa, at vi her i Aften danner en Forening under Navnet: »Det lokale Arbejde«, og at vi indgaar til Regering og Rigsdag med et ærbødigt Andragende om, at vi hurtigst mulig maa faa en ny Næringsløv men frem for alt en lokal Toldbeskyttelse for Roeskilde By's Haandværk og Industri mod Hovedstadens odelæggende Konkurrence.« (Stærkt Bifald.)

Skomager Ollriksen: »Jeg finder Anledning til at udtale min fulde Tilslutning til de foregaaende ærede Talere. (Hør! Hør!) Dhrr. der kjender mig, véd nok, at det ikke er min Skik at tale for mine egne Interesser, men vi skal jo leve allesammen, og hvis der er nogen Stand, som i de senere Aar har lidt under Tidernes Tryk, saa tør jeg nok sige, at det er Skomagerne. I gamle Dage, da vi havde ordnede Laugsforhold, og der ikke var flere Mestere, end der behøvedes, kunde enhver, der vilde bestille noget, faa sit Udkomme. Men nu, da enhver Vagabond kan faa Lov at fuske ærlige Folk i Faget, og hele Landet fyldes med daarligt Fabriksarbejde, som de kjøbenhavnske Grosserere oversvømmer Smaabyerne med, nu kan man næsten ikke begaa sig længere, naar man da ikke ligefrem vil indlade sig paa at snyde Folk. (Hør! Hør!) Det er jo desto værre nu bleven saaledes, at enhver Bondekarl fra Landet kan komme ind til Kjøbstaden og nedsætte sig i en eller anden Kjælderhals som Handelsmand og Hosekræmmer. Og saa stikker disse Folk, der løber omkring i Tøfler og Træsko og lever af Lud og koldt Vand, Priserne frem, som vi andre, der leverer solidt haandsyet Arbejde og stiller honette Fordringer til Livet, slet ikke kan hamle op med. Hvis det skal kaldes Frihed, saa giver jeg ikke en Pibe Tobak for den Moral. Det er ikke længe siden, at en af mine gamle Kunder, som var gaet fra mig, fordi han syntes, at mine Priser var for høje, kom tilbage igjen, og saa fortalte han mig, at han i Kjøbenhavn havde kjøbt noget billigt Fodtøj til sine Børn, og da de skulde begynde at gaa med det, saa var der Papir i Saalerne, og Stadsen gik i Stykker med det samme. Det var ligefrem

gemønt Snyderi; sagde han, og saa svarede jeg, at det kunde vi takke Rigsdagen for, som laver den ene Lov værre end den anden, saa Gud maa sig forbarme. Naar det var rigtigt, saa skulde Tolden sættes saa høj, at vi blev fri for alt det fremmede Udskud, og saa skulde kun dem, der har aflagt reglementær Svendeprove og kan fremlægge Bevis for en ærbar, kristelig Vandel, faa Lov til at handle med Fodtøj. Og saa maatte efter vores Mening — thi jeg kan godt, uden at sladre af Skole, sige, at Jochumsen og Pedersen paa det Punkt er enig med mig — heller ikke enhver nybagt Svend have Lov til uden at spørge hverken Per eller Povl at begynde en Forretning for sig selv. Naar ti Skomagere med et tarveligt Udkomme er tilstrækkelig for en lille By som Roeskilde, saa kan hverken Byen eller vi andre være tjent med, at der er tyve, som alle hænge i Vingerne. (Hør! Hør!) Jeg vil ikke trætte Forsamlingen med Detailler, men efter mit Skjøn maatte vi her have en Beskyttelse af omkring 4 Kroner Pundet, paa alt Fodtøj, der andet Steds fra indføres til Roeskilde, hvis Tolden skal hjælpe os mod den ødelæggende udenbyes Konkurrence. Vi kan ikke byde vore Arbejdere en saadan Sulteløn, som de faar i Sverrig og i Tyskland, og Kjøbenhavn er nok efter Sigende i det Kapitel kommen godt med. Forøvrigt er det ikke Kjøbenhavn alene, vi maa slaas med. Der kommer nu ogsaa Tilbud paa Maskinarbejde fra Odense og Aarhus, og hvis vi ikke faar en passende Beskyttelse, saa vil det i første Række gaa ud over Arbejdslønnen, som er lav nok i Forvejen. Og saa faar vi ogsaa her i vor By socialistiske Rumlerier og Spektakler og andet Fritænkeri, hvad Gud maatte forbyde.

For at ingen skal misforstaa mig, vil jeg endnu slutelig gjøre den Bemærkning, at Hensigten med Toldbeskyttelsen ej er den, at skrue Priserne op for Forbrugerne. Den indenbys Konkurrence er paa alle Omraader saa stor, at den nok skal tvinge Fortjenesten ned, saa der næppe bliver Salt til et Æg tilbage. Som en foregaaende Taler har fremhævet, skal Tolden kun virke som en lokal Bølgebryder; den skal være en beskyttende Mur mod fremmede

Tilførsler, men det er aldeles ikke Meningen, at den skal fordyre det lokale Forbrug.

Jeg tror, at en Forening, der vil tage sig af alle disse Forhold kan gjøre god Nytte og blive til Gavn for vort Fædreland. *Det lokale Arbejde* er dog til syvende og sidst for hver By især det vigtigste (Hør!) og Basis for det hele. Thi naar Byerne gaar frem, saa gaar Landet frem, og naar Byerne gaar tilbage, saa gaar Landet tilbage. Hvis vi kan blive enige om at sende et Andragende til Regeringen, saa vil jeg efter Aftale med Jochumsen foreslaa, at vi deri udtaler Ønsket om: *Statens ordnende og støttende Indgriben i de lokale Produktions- og Omsætningsforhold.*« (Stærkt Bifald.)

Redaktør Dumperup (Red. af »Laugsbrødrebladet«): »Skjønt jeg ikke har den Ære at høre hjemme her i Byen, tør jeg dog nok sige, at jeg efter Ævne har bidraget til at fremme den Bevægelse, der har givet sig et saa glædeligt Udslag i det vellykkede Møde her i Aften. Jeg har paa over 60 lukkede Haandværker møder rundt om i Landet søgt at sprede Kjendskab og Oplysning til de Mangler, der klæber ved vor Næringslov og vor Toldlov, og jeg tør vel nok uden at være ubeskeden tilskrive mig en Del af Æren for, at der inden for de industrielle Kredse er vaagnet en levende Sans for Tidens bydende Krav. Vi maa hurtigst se at komme *tilbage* til den Erkjendelse, at ikke enhver Fuser skal have Lov til at gribe forstyrrende ind i fagdannede Folks Erhverv. Vi bør komme *tilbage* til et ordnet Laugsvæsen, saaledes at Mesteren atter som i gamle Dage bliver Mester, og at Drengen atter bliver Dreng. Vi maa kort sagt komme *tilbage* til den Erkjendelse, at Staten paa alle Omraader bør gribe ordnende og støttende ind i Erhvervs-livet. Saa vidt jeg kan se, er der i det hele taget for Haandværkerstanden kun én Vej fremad, det er Vejen tilbage! (Forbavselse) hvad jeg vilde sige tilbage til ordnede Tilstande, hvor enhver hæderlig Haandværker har sit rigelige borgerlige Udkomme. (Hør! Hør!) Er der noget, der kan være til Gavn for vort Fædreland, saa tør jeg nok sige, at det er en velstaaende og vel oplyst Haand-

værkerstand, der forstaar at gjøre sig gjældende ikke alene paa Værkstedet men ogsaa paa Rigsdagen og i Kongens Raad. (Hør! Hør!) Jeg vil slutte med Ønsket om, at Roeskilde Haandværkere al Tid maa findes forrest i Avangarden, at de al Tid maa gaa med i Spidsen, hvor der kæmpes for Frihed og Fremskridt!« (Stormende Bifald.)

Træskomager Truelsen. (Dirigenten rejser sig med Haanden paa Klokken i afventende Holding.) »Vi kan vistnok alle let blive enige om, at det er galt fat med mange Forhold, og at der trænges til Beskyttelse for de smaa i Samfundet. Men jeg synes nu nok, at vi skulde gaa lidt videre end til at tale om den udenbys Konkurrence. Vi trænger ogsaa inden for vore egne Porte paa vor egen Grund til en bedre Ordning, saaledes at der fra de stores Side bliver taget noget mere Hensyn til de smaa. (Hør!) Jeg vil ikke sige noget ondt om nogen, det være langt fra mig, men det kan aldrig være heldigt for en lille By som vor, naar en mindre Kreds af dem, der ejer mest og holder med Højre hvad jeg vilde sige der holder med de mægtige, bestandig skal spille den første Violin ved alle Lejligheder! (Dirigenten anmoder Taleren om at afholde sig fra politiske Hentydninger og blive ved Sagen). »Dirigenten kan godt spare sig Ulejligheden med at ringe paa Klokke for mig. Jeg har talt før i Dag og skal nok faa sagt det, jeg vil sige. Hvis jeg havde villet, saa kunde jeg nu have siddet i Rigsdagen og (Dirigenten gjentager sin Anmodning til Taleren om at holde sig til Sagen). »Det er netop Sagen, at hver Gang en af os smaa kommer frem paa egen Haand og siger noget, uden at vi først har ladet det proppe i os af en af Byens Storborgere, saa er det ikke Sagen; men den Svikmølle er vi bleven kjædet af. Det kan altsammen være godt nok, hvad de store Herrer som Jochumsen og Pedersen fortæller os om den kjøbenhavnske Konkurrence. De har deres Forretning paa Byens bedste Strøg i Adelgade, hvor den ene flotte Boutik ligger ved Siden af den anden, og hvor alle baade af Byens Folk og Bønder render hen med deres Skillinger, ligesom om vi andre, der bor i Smaagaderne, ikke leverede

lige saa gode Varer for Pengene. Det er ikke i de store, flotte Boutiker, at man skal søge de bedste Varer. (Hør!) Men det gaar her i Roeskilde som alle Vegne, at en enkelt Gade tager Luven fra alle de andre. Der har de ny Bro-lægning og Asfalt og flotte Lygtepæle, og hvad de ikke har, det kan de faa, men imens kan vi andre, der bor i Smaagaderne, faa Lov til om Aftenen at rave om i Halvmørke og Maaneskin og brække vore Ben i Rendestenen, naar der en Gang er Slinger i Valsen. Det kan man ikke kalde Lighed i Vilkaar. Jeg er fuldstændig enig med Garver Pedersen i, at skal der være Toldbeskyttelse, saa maa den ikke alene beskytte de store, men den maã først og fremmest beskytte de smaa. (Hør! Hør!) Det kommer kun an paa at blive enig om, hvem der er de store, og hvem der er de smaa. Efter min Mening er det ikke dem oppe i Adelgade, der efter Skattelisten har 5 og 10,000 Kroners aarlig Indtægt, som trænger til Beskyttelse. Det er os andre i Smaagaderne, der daglig kæmper en haard Kamp for Tilværelsen, som bør have Gavn af Beskyttelsestolden. Jeg taler ikke her for min egen Fordel, men jeg har i mange Aar boet i Olsgade, og saa meget tør jeg nok sige, at hvis der er nogen Del af Byen, som trænger til Beskyttelse, saa er det den Gade. Vi ligger lige klods op ad Adelgade, og for at komme der behøver Folk hverken Kjøretøj eller Jernbane. De kan rende der op, som de gaar og staar i Tøflerne. Al udenbys Konkurrence fra hele den øvrige Verden tilsammen skader os Næringsdrivende i Olsgade ikke nær saa meget, som den Konkurrence, vi maa slaas med oppe i Adelgade. Og skulde jeg sige min Mening, saa vilde jeg foreslaa, at vi ikke nøjes med at værne om de stores Interesser »ved Bølgebrydere ud ad til«, som Jochumsen anbefaler, men jeg stemmer for, at vi allerførst sørger for, at faa en Toldbom for Enden af Olsgade, saaledes at der svares Skat af alt, der indføres fra Adelgade til vort Kvarter.

Det gjælder for os Smaafolk om at frigjøre os for de store Syner og se nøgternt paa Forholdene, som de er. Ogsaa jeg mener, at den fri Konkurrence er det opdragende Princip i den industrielle Udvikling, men jeg tror tillige, at

den kun med Held for det hele Samfund lader sig føre ud i Livet inden for snævert begrænsede lokale Omraader. Det forekommer mig at være den mindste Indrømmelse til vore Særinteresser, at vi i Olsgade faar en rimelig Beskyttelse mod Konkurrencen fra Adelgade, saaledes at vi for Fremtiden kan arbejde i Ro paa vort eget beskedne Omraade.« (Stærkt Bifald fra de bageste Bænke.)

Dirigenten: »Det forekommer mig, at den sidste ærede Taler gik lidt vel meget uden for Sagen, og at han af og til forsyndede sig mod den gode Tone, vi plejer vant at respektere i vore Forhandlinger. Er der noget, der i de senere Aar har skadet en sund Udvikling af vore Samfundsforhold, saa er det en beklagelig Tilbøjelighed hos en Del af vore mindre heldigt stillede Medborgere til at vække Nag og Mistænksomhed mod dem, der ejer noget. Enhver Reform har sin Begrændsning. Naar vi indgaar til Regeringen med et Andragende om Toldbeskyttelse for Smaabyerne, saa har vi i Konsumptionssystemets Acciseboder et historisk Forbillede. En By er et samlet Hele. Men jeg tvivler, om Regeringen vilde gaa med til at etablere en Toldbod for Enden af hver Gade. Det er en alt for vidtgaaende Fordring, som det vilde være uklogt at støtte. Vi kunde derved let forspilde de udmærkede Chancer vi netop nu for Tiden, da en protektionistisk Strømning hersker i vore Nabolande mod Syd, Nord og Øst, mener ogsaa her hjemme at kunne gjøre Regning paa for Gjennemførelsen af et moderat og fornuftigt Beskyttelsesprogram. Det bedste er det godes værste Fjende. Jeg tror, at Hr. Truelsen og hans Meningsfæller vilde gjøre vel i foreløbig at slutte sig til os i denne Sag. Saa kan vi al Tid senere tale om at gaa videre.

Vi maa ikke glemme, at Særinteresserne i alle større Forhold fornuftigvis maa underordnes Samfundsinteresserne. Det vilde ikke være heldigt for det gode Sammenhold mellem Byens Borgere, hvis vi kom ind paa den Betragtning, at de forskjellige Gader levede paa en Slags Krigsfod med hverandre, og at det var nødvendigt for Enden af hver Gade at rejse en Toldmur mod Nabogaden. Jeg haaber, at Hr. Truelsen og hans Venner ved nærmere Eftertanke vil lade

deres vidtgaaende Forslag falde og støtte vort moderate Program.« (Bifald.)

Træskomager Truelsen: »Dirigenten skal ikke gjøre sig den Ulejlighed at oplyse mig om, hvad der er god Tone. Jeg har klarat Ærterne paa en Talerstol før i Aften. Dhrr. Indbydere til Mødet har for nogle faa Dage siden, da de sendte Bud efter de andre, ogsaa haft Bud efter mig, og hvis jeg havde villet indlade mig paa at slaa paa Tromme for deres nye Forening, saa vilde Tonen alle Tider have været god nok. Men jeg er en gammel Rotte og kjender Rumlen. Naar de høje Herrer skal have Bidrag til Klubhaløj og Hædersgaver og nye Foreninger og andet politisk Djævelskab, saa taler de om Fædrelandet og smører os om Munden med fagre Ord og fedt Flæsk. Men den gaar ikke længere i den Dur. Vi smaa vil nok tale et Ord med nu til Dags. Jochumsen skulde mindst af alle tale saa højt om Særinteresser og Samfundsinteresser. Han er med alle Vegne, hvor der er Penge at tjene, men han er meget kneben, naar han skal af med Skillingerne igjen. Han er ogsaa med i den nye Træskofabrik i Adelgade, der skal lave 500 Par Tøfler og Træsko om Dagen og ødelægge alle os andre Haandarbejdere i mange Miles Omkreds. Jeg ved godt, at Jochumsen en Gang forærede Byen et Par Hundrede Rigsdaler til en ny Flagstang med Tilbehør ude i Lystanlæget, men den Sag er det ikke værd at tale for højt om, thi Pengene fik han nok, efter hvad der fortælles, samlet sammen ved en Middag, som han havde inviteret har alle gode Venner til. Det er paa den Maade, han fremmet sine Samfundsinteresserne, og det er den Slags Trappetrin, han er gaaet til Vejrs paa. For nogle faa Hundrede Rigsdaler laves der af mangan, en lille Klavs en stor Klavs, og af en lille Jochumsen.«

Dirigenten (harmfuldt): »Med Forsamlingens Samtykke vil jeg fratage Taleren Ordet. Vi kommer ellers ind paa en Diskussion, der ligger langt under denne Forsamlings Værdighed. Hvad jeg har udrettet eller ikke udrettet for min Fødeby, vil Eftertiden komme til at dømme om. Det ligger ikke for her i Aften.« (Bifald.)

Vognmand West: »Naar jeg tillader mig at tage Ordet, saa vil jeg sige til min Undskyldning, at det vil blive meget lidt, jeg skal trætte Forsamlingen med. Det er ogsaa lidt galt med Hørelsen, og jeg er ikke vis paa, at jeg har forstaaet alt, hvad de andre Talere har sagt. Vi gamle, der endnu kan huske Tiden, fra før vi fik Jernbanen, har jo mange Gange sagt, at Roeskilde aldrig vilde faa Gavn af den Dampbefordring. Naar jeg nu hører her, at Talerne klager over, at al Ting kjøbes i Kjøbenhavn, saa vil jeg sige »bedre sent end aldrig«, og spørge, om det ikke var bedst, at der blev lagt en Dæmper paa Folks mærkelige Lyst til at rejse med det nymodens Kjøretøj. Det er saamænd ingen Nytte til, at der hver Dag gaar en halv Snes Tog frem og tilbage mellem Kjøbenhavn og Roeskilde. Saadan noget som Returbilletter og extra Tog sent paa Aftenen skulde nu efter min Mening slet ikke tillades. Det frister kun Folk til at give Penge ud til Gjøgler og Stads og Komedie-spil til ingen Verdens Nytte. De har meget bedre af at blive hjemme og passe deres Ting, og vil de endelig more dem, saa kan de for en billig Penge faa en smuk Kjøretur med Hest og Vogn gennem Mark og Skov med en Dram og en Bid Brød i en Madkurv eller i Kroen. Det faar man røde Kinder af, men siden den Jernbane løber løbsk hver Dag, er en Mængde Folk bleven bløde paa Hjernen, og bleg-næbbede bliver de unge nu snart allesammen. Og naar man saa oven i Kjøbet ser af Regnskabet, at alle de mange Millioner, vi har gravet ned i Jernbanerne, slet ikke giver noget Udbytte, der er værd at tale om, saa synes jeg nok, at Regeringen burde tage Skeen i en anden Haand og lade dem, der absolut vil kjøre med Jernbanefart, betale noget klækkeligt for Fornøjelsen. De maa endelig ikke tro, det er, fordi jeg er Vognmand, at jeg taler saaledes. Vorherre under mig nok det, jeg skal have i de faa Aar, jeg har tilbage. Men jeg kan nu ikke se rettere, end at det er Jernbanerne, der er Skyld i de fleste af vore Ulykker. Men forøvrigt skal jeg kun udtale, at det har glædet mig at høre, hvor smukt Træskomager Truelsen talte om Jochumsen, som vor By har saa meget at takke for. Og saa har jeg

for Resten lovet Indbyderne, at jeg vilde slutte med at sige, at det, der er til Gavn for det hele, det kan vi alle være med til. Jeg vil anbefale alle dem, der er her til Stede, at indmelde sig i den nye Forening. Ingen bør holde sig tilbage, hvor det gjælder vort Fædreland! (Stærkt Bifald.)

Bundtmager Sørensen: »Jeg kan fuldt ud slutte mig til Vognmand West, med Hensyn til, hvad han udtalte om Faren ved at være saa nær ved Kjøbenhavn. Der er ingen Tvivl om, at vor Ungdom ved alt for hyppige Besøg i Hovedstaden udsættes for Fristelser, som mange bukke under for, og det vilde være heldigt, hvis der ad Lovgivningens Vej kunde gjøres noget for at forhindre Udskejelser og støtte Sædeligheden. Hvis det endda var Kirkerne, som drog Folk til Kjøbenhavn, saa var det sin Sag, men det er nok desværre snarere Forfængelighed og andre Lyster, der driver de fleste. Hvor vidt der kan gjøres noget for Sædeligheden gennem Toldloven, tør jeg ikke udtale mig om, men derimod mener jeg, at Ungdommen i vore Dage alt for tidlig overlades til sig selv, og at Lovgivningen her maa træde hjælpende til. Ligesom vi har indført tvungen Skolegang for Børn, kunde der indføres tvungen Kirkegang for voxne. Derved vilde vi gjøre Skridtet fuldt ud og opnaa et Værn baade for Legemet og Sjælen.

Skulde jeg slutte med et Ønske, saa maatte det, som Jochumsen foreslog mig, være det, at Programmet for Foreningen: »Det lokale Arbejde« udvides til ej alene at omfatte Varetagelsen af de materielle men ogsaa af de aandelige Interesser. Der burde rettes en Opfordring til Regeringen om hurtigst muligt med Rigsdagens Hjælp eller under eget Ansvar i Herrens Navn rundt om i Landet at bygge Kirker og Forsamlingshuse, der kan virke som Bølgebrydere mod de Strømninger, der undergraver Moralen og Sædeligheden i vort Folk.« (Bifald.) — (Dirigenten tørrer Øjnene og trykker Sørensens Haand, idet denne forlader Talerstolen.)

Teglværksejer Mortensen: »Jeg kan i det væsentlige slutte mig til de Betragtninger, den sidste ærede Taler gjorde gjældende, men jeg kunde ønske som Fagmand at knytte nogle faa Bemærkninger til et enkelt Punkt i de faldne

Udtalelser. Det er ingenlunde mine egne Interesser, jeg taler for, men jeg kunde ønske det en Gang for alle slaaet fast, at hvis der skal bygges offentlige Bygninger for danske Penge, saa bør de bygges af danske Sten. (Hør! Hør!) Vi har før haft det Tilfælde, at der efter Arkitektens Ordre er bleven kjøbt tyske og svenske Sten til Reparation af Roeskilde Domkirke, og jeg synes nu nok, at hvis noget Sted skulde være værnet mod Udlandets Oversvømmelse, saa er det Guds Hus. Der skulde man ikke forstyrres i sin Andagt ved Tanken om al den Uret, Tyskerne har tilføjet vort Fædreland!« (Levende Bifald.)

Skomager Kaas: »I Modsætning til min Standsfælle Ollriksen holder jeg paa lave Toldsatser og Næringsfrihed. Toldskatten kan ikke beskytte noget Haandværk; den øger kun vore Byrder og vanskeliggjør os Konkurrencen med Maskinarbejdet ved at fordyre vore Fornødenheder. Vilkaarene er ikke lige. Hvis der i det hele taget kan opnaas Fordele gjennem Tolden, saa vil Fabrikanten, der paa sine Maskiner tilvirker hundrede Par Fodtøj, medens Haandværkeren syer et Par, i Konkurrencen med Haandværket staa med 99 Chancer mod 1. Jeg har i mange Aar arbejdet i Hamborg og andre Byer, hvor Fodtøj var toldfrit eller lavt beskattet, og Haandværkerne er saa langt fra blevne ødelagte, at de tværtimod har kunnet beskjæftige fremmede Svende i tusindvis. Mestrene har søgt og fundet Beskyttelse i Udviklingen af egen Dygtighed, og Svendene har hævdet deres Plads og deres Løn ved at levere fortrinligt Arbejde. Det samme bør vi gjøre her hjemme. Troen paa Tolden er Overtro, og Næringsfriheden har i mindre Tid end to Generationer ført os videre frem, end Laugsvæsenet i Aarhundreder har drømt om. Det lyder ret bestikkende, naar Ollriksen siger, at Skomagerne vilde staa sig bedre, hvis der i Stedet for tyve Mestre kun var ti, men hvad vilde Ollriksen sige, hvis han selv blev udpeget som en af de ti, der skulde sættes uden for Porten? Vi Haandværkere løser ikke vor Opgave ved at skabe Hindringer for den frie Omsætning, og vi hæver ikke vor Stands Anseelse ved at puste Liv i skrinlagte Laugsfordomme. Vi bør tværtimod støtte de Bestræbelser,

der gaar ud paa at vække Selvtillid og skabe Liv over hele Linien.« (Spredte »Hør!« blandet med Hysen.)

Arkitekt Smith: »Det har glædet mig at høre den sidste Taler, hvis Anskuelse jeg fuldt ud sympatiserer med. Heldigvis tænker mange af Byens Haandværkere og Industri-drivende lige som han, og de vilde sikkert have nedlagt Protest mod de snæversynede Udtalelser, der er faldne paa dette Møde, hvis de ikke for Fredens Skyld havde foretrukket at blive hjemme. Jeg vil tillade mig at knytte nogle Bemærkninger til Teglværksejer Mortensens Ytring om de tyske Sten. Hermed forholder det sig saaledes: Leveringen fandt Sted før 64; Stenene, som ikke tilvirkedes her paa Egnen, skulde anvendes i dekorative Øjemed, og de blev efter Arkitektens Ordre forskrevne fra Flensborg, som den Gang endnu var en dansk By. Naar Mortensen nu saa mange Aar efter forstyrres i sin Kirkeandagt ved Tanken om disse Sten, saa undrer det mig, at lignende Betæneligheder aldrig har grebet ham i de mange Aar, i hvilke han selv og hans Fader for ham, har set en Skare af Tyskere fra Lippe Detmold komme hver Vaar og drage bort igjen hver Høst, efter at de for en billigere Pris end den, der kan bydes danske Arbejdere, har udført det væsentlige Arbejde paa Teglværket. Mortensen ser sig vred paa de »tyske« Sten, der blev støbte og brændte af danske Flensborgere, men han anbefaler daglig som et ægte nationalt Produkt de danske Sten, han paa sit eget Teglværk fremstiller og i Mands Minde har fremstillet ved Hjælp af tyske Arbejdere. Der er dog ingen Tvivl om, at Mortensen lige som hans Meningsfæller blandt Talerne paa dette Møde handler og taler i god Tro. Fejlen er den, at han, lige som saa mange andre af vore protektionistisk paa-virkede Medborgere, med Hensyn til Konkurrence-Forholdene er hildet i en uheldbredelig Begrebsforvirring, der indsnævrer hans Syn og svækker hans Dømmekraft.

Det vilde føre for vidt, at komme ind paa alle de urigtige Argumenter, der er bleven fremførte her i Aften. De er uden Tvivl ærlig mente, men de bliver derfor ikke bedre. Naar der er Tale om at hæve vore danske Arbejders Løn ved Hjælp af høje Toldsatser paa fremmede Varer, saa

fremkalder Exemplet med Teglværket uvilkaarlig følgende Betragtning:

*»Hvad nytter det Arbejderen, at hans Principal gjen-
nem Toldtarifen faar udelukket den fremmede Konkurrence
paa Varemarkedets Omraade, naar toldfri, fremmede Ar-
bejdere uhindret kunne strømme ind i Landet og nedsætte
Prisen paa den Vare, Arbejderen selv har at sælge, nemlig
hans Arbejde?«*

Som det gaar paa Teglværkerne, gaar det paa mange af vore indenlandske Fabriker og Værksteder. Vi beskæftiger i meget stort Antal fremmede Arbejdere og Arbejdersker. Toldloven yder Arbejdsgiverne paa danske Forbrugeres Bekostning en Toldunderstøttelse, der aarlig andrager mange Millioner, men der fordres ingen som helst Garanti for, at en Del af Understøttelsen kommer vore danske Arbejdere til gode.

Det er endvidere besynderligt, at man samtidig med at fordre Toldforhøjelser som et Middel til at hæve Arbejdslønnen i Indlandet stadig advarende henviser til den lave Arbejds løn, der betales i Tyskland. Da Tyskerne har faaet omtrent al den Toldbeskyttelse, Lovene kan give, kan det der altsaa ikke være Arbejderne, men det maa være andre, som høster Fordelen af Tolden. Og fik Protektionisterne Lov til at raade i vort Land, vilde det gaa vore Arbejdere paa samme Maade.«

Skomager Olriksen fortalte os, at Toldpaalæg ikke vilde have den Virkning at forhøje Varepriserne for Forbrugerne, men at man kun ønskede ved Hjælp af Tolden at udelukke den fremmede Konkurrence. Enhver vil dog let kunne indse, at denne Paastand er fuldstændig meningsløs. Det værste, den fremmede Konkurrence kan gjøre, er jo netop det, at tvinge Priserne ned til samme lave Punkt, paa hvilket de staar uden for Toldgrænsen. Vil man inden for Toldgrænsen sælge lige saa gode Varer, som de fra Udlandet indførte, til lige saa billig Pris, er der ikke mindste Anledning hverken for Kjøbmændene eller for Forbrugerne til at gjøre deres Indkjøb uden for Toldgrænsen. Den billigste Pris er det sikreste Værn mod Alverdens Konkurrence, og et bedre Værn kan ingen Lovgivning skabe.

Vi kan, som vi har gjort, rejse og øge vor Toldgrænde

mod Udlandet; vi kan paany lægge en Toldgrændse omkring hver enkelt By, vi kan spærre de enkelte Gader og, om vi vil, sætte en Toldvagt ved hvert enkelt Hus. Men hvis vi gjorde det, vilde det snart gaa op for de Mænd, der her hjemme har stillet sig i Spidsen for Toldtiggeriet, at den suksessive Fjærnelse af Toldvagten fra Huset, fra Gaden, fra Byen og fra Landgrændsen saa langt fra at medføre Ruin tvært imod vilde være en Lettelse og en Løftestang for samtlige Landets Erhverv.

Det er bleven bevist, at Værdien af samtlige fra Udlandet til Danmark indførte Haandværksprodukter er langt mindre end det Beløb, vi aarlig udgiver til bajersk Øl. I Stedet for at lade os vildlede af en ugrundet Skræk for det truende Spøgelse: »den fremmede Konkurrence«, burde alle vi næringsdrivende Borgere, der i de senere Aar har haft Grund til at klage over de daarlige Tider, hver især begynde med at søge Tilbagegangs-Aarsagerne inden for vore egne fire Vægge. Gjorde vi det i Stedet for ængstelig at spejde ud ad til, vilde Kræftskaden i den daglige Virksomhed i mangfoldige Tilfælde findes langt nærmere, end de fleste tror. Intet Arbejde betaler sig saa godt som det: samvittighedsfuldt at passe sin egen Forretning. Enhver Haandværker har Guldstøv i sit Værksted; det gjælder kun om at finde det. Tvang og Indskrækninger mod Naboer og Gjenboer er Midler, vi bør anvende med stor Varsomhed.

Vilde Lovgivningsmagten give efter for alle de mange ensidige og urimelige Beskyttelseskrav, der for Tiden føres frem fra alle Kanter, vilde Resultatet blive meget sørgeligt for Landet og ikke mindst for Ansøgerne selv. Gartnerne fordrer Beskyttelse mod italienske Roser; Fiskerne andrager om Told paa svenske Sild; Smedene vil have rejst en Mur mod tyske Redskaber; Møllerne stiller Krav om et Værn mod fremmed Mel o. s. fr. Enhver Stand taler i Fædrelandets Navn for sine egne specielle Interesser, og inden for Tænkningsens snævrreste Raaderum er der tilsyneladende endnu al Tid Plads for den Frygt, at Synskredsen kunde blive for stor. Men den Sandhed staar fast, at et Folk ikke forøger sin Velstand ved ad kunstig Vej at fordyre

sine egne Fornødenheder. En stigende Toldbeskatning paa Nødvendighedsartikler er og har al Tid været enstydig med en tiltagende Fattigdom. Toldbyrden tynger først og værst paa dem, der har mindst Raad til at bære den.

Ganske vist er det sandt, at et Land lever lykkeligst under lovordnede Tilstande, og at nye Tider kræver nye Love, men der er Grændser, som en sund Lovgivning aldrig burde overskride. Man kan forklare sig, at ængstelige og nervøse Naturer af og til gribes af Svimmelhed under den livlige Kappelstrid, der paa Vejen fremad føres mellem konkurrerende Kræfter, man kan undskylde at aandelige Undermaalere paa Kirkens, Skolens, Hjemmets og Erhvervslivets Omraader som Værn mod Tidens Brøst med højroestet Stemme kræver Vedtagelsen af Tvangsmidler mod Individets Udviklingsfrihed, men disse sygelige Medborgere burde ikke sige det afgjørende Ord, hvor der træffes Bestemmelse om Styrelsen af Samfundets Anliggender. (Bifald blandet med Hyssen.)

Redaktør Dumperup: »Jeg har en Meddelelse at gjøre Forsamlingen:

De to sidste Talere er begge Medlemmer af Toldreform-Foreningen!« (Almindelig Spektakel og Raab: smid dem ud! smid dem ud!)

Grosserer Jochumsen (ringer og taler): »Det faldt mig vanskeligt i Ro at høre paa de to sidste Talere, der nylig efter Forsamlingens lydeligt udtalte Ønske forlod Mødet. Disse koldt beregnende Forstandsmenneskers Indlæg i Debatten kan kun karakteriseres som en Haan mod Haandværkerstanden (Hør! Hør!) en Haan imod mig og mine Venner, kort sagt: en Haan mod Fædrelandets dyrebareste Interesser. Følelseslivets og Hjertets dybere Rørelser har de Herrer øjensynlig ikke mindste Begreb om. For en af disse Evropæere kan det maaske være det samme, om den Fisk, de spiser, er bragt i Land af svenske eller af danske Fiskere, men naar vi andre spiser en røget Sild, saa tænker vi ikke alene paa den materielle Nydelse, men vi ihukomme de nationale, de ethiske Krav.«

(Paa dette Tidspunkt af Forhandlingerne forlod »Roeskildeposten«s Referent Mødet.)

A. Peschcke Kædt.

Gamle Sidse.

Med Tegninger af Hans Smidth.

Hun var en løjerlig en, den gamle Sidse, jeg mindes aldrig at have set hende anderledes end sådan, som hun gik og stod, det samme År hun døde. — Sammenbøjet var den lille Skikkelse og Ansigtet så furet og rynket, at man efter det skulde tro, hun mindst var 100 År. To små stikkende Øjne, der ligesom gjennem-

borede en, gjorde just heller ikke Udtrykket blidere. — Gårdens Folk frygtede hende og Børnene i hele Byen, luskede gjerne af, hvor hun viste sig, derfor gik hun også under Navnet »Heksen«. — Hermed forbandtes dog ikke den Tanke, at hun var istand til at gjøre overnaturlige Ting, — nej, Navnet havde hun nærmest fået, fordi aldrig nogen kunde mindes, de havde set hende i Kirken, skjønt hendes Gård var den nærmeste Kirke-muren, og Præstens og hendes Have stødte op til hinanden.

Hun var Enke og havde været det i de 20 År, jeg kan mindes tilbage. — Hendes Ægteskab havde kun været af kort Varighed, hun var just ikke i sin pureste Ungdom, da Niels Kortsen friede til hende; han var nok 15 År yngre end hende og skal have været en kjøn Karl den Gang. Men kort efter deres Bryllup blev han forfalden, var næsten aldrig hjemme, svirede og spillede, så det undertiden kunde hænde, Gården kun havde sin halve Besætning. — Så hændte det nok en Gang, han var kjørt til

Marked i Stadskjøretøjet med to unge Heste for. Han blev borte i to Dage, og da han endelig kom hjem, var det gående, Heste og Vogn havde han spillet bort. — Fåmælt, som Sidse var, havde hun nok ikke sagt et Ord til ham, men samme Eftermiddag gik hun af Gården og blev også borte to Dage. Da hun kom igjen, lagde hun ganske stiltiende et Papir foran Manden, og han læste da, at han var gjort umyndig.

Han skulde nok have teet sig som en rasende, man sagde, han havde pryglet hende, og at hun ganske rolig havde taget imod det, hun skulde blot have sagt, — »Herregud, Dit Skrog, engang til kan Du jo gjerne få Lov til at more Dig med at være Mand!«

Efter den Dag fik nok også Piben en anden Lyd; han gik omkring som et andet Skumpelskud på Gården, mens hun tog Tøjlerne i Hånden og regerede både ude og inde.

Han havde kun en Trøst, og det var Flasken. Der er også blevet mig fortalt, at den nægtede hun ham aldrig, og to År efter døde han af Delirium.

Dette er de Oplysninger, jeg udefra har om hende, og skjønt jeg var et af de få Mennesker, hun talte til, tror jeg dog ikke, hun førend på sit Dødsleje har henvendt et halvthundrede Ord til mig. — Jeg husker så tydelig første Gang, jeg kom ind på hendes Gård; jeg var 12 År, og Moder havde sendt mig derhen for at købe en Snes Æg. Der stod en stor, glubsk Lænehund i Porten, der gjøede som rasende og i sin temmelig lange Lænke fo'r imod mig. Da jeg endelig hæsblesende vovede mig forbi den og i fuld Fart kom ind i Stuen, modtoges jeg med et arrigt: »Nå — Dreng!« — Jeg fortalte hende nu, hvor bange jeg havde været for Hunden, og at jeg havde stået længe derude, førend jeg turde gå forbi den. Hertil svarede hun kun: »Å — din Tossel!«

Præsten og hun var stadig på Krigsfod med hinanden. Det gamle Ord, at kan Naboer ikke blive Uvenner over andet, så kan de det over Hønsene, passede fuldt

ud her. Præstens Høns var hende en stadig Torn i Øjet, det hændte just heller ikke sjældent, de aflagde Visit i hendes Have, men lige så snart hun opdagede dem, var hun som en Stormvind imellem dem og jagede dem således afsted, at de skrigende fløj lige over Gærdet ind i Præstegårdshaven. En Dag blev jeg Vidne til en sådan Udjagningsscene, hvor hun var så heldig at fange en Høne, som i sin Iver for at komme af Sted var fløjet

ind i en Busk. »Nu slår hun den ihjel,« tænkte jeg og havde allerede forberedt mig på en blodig Scene. Men nej, hun tog den ganske varsomt, gik hen til Hækken og lod den flyve over. — Nu ser jeg en Skikkelse bevæge sig på den anden Side i Præstegårdshaven og lidt efter kom Præstens Hoved tilsyne over Hækken, og med et Ansigt glødende af Harmen spurgte han, om hun ikke kunde vælge et andet Sted end netop der hvor han stod

til at kaste Hønen over,« han (Præsten) havde fået den lige i Hovedet! — Her hørte jeg så for anden Gang samme Udtryk blive gjentaget, som hun modtog mig med, da jeg skulde købe Æg! »Å — Din Tosse, Du kunde jo la' være med at staa der!« »Hør nu, Sidse, det vidner ikke om et godt Hjertelag at være grov og sige »Du« til sin Præst, ved hun det!« »Nå så det synes Du, — men nu skal jeg la' Dig vide, at når jeg kan sige *Du* til Vorherre, skulde jeg vel også kunne sige Du til *Dig*, ved du det, *Du!*« — Efter denne Salve gjorde hun kort omkring og forsvandt.

At hun netop havde kastet sin Gunst på mig, forstod jeg deraf, at hun undertiden havde givet mig Frugt. — Der var noget underligt gådefuldt ved hende, som uvilkårligt drev mig hen til hendes Havegjærde, og jeg kunde da stå og betragte hende i Stilhed, når hun gik og puslede med et og andet i Haven. Jeg som altid troede mig ubemærket og valgte de tætteste Buske at stå skjult bag ved, undrede mig tit over det skarpe Blik, hun måtte have, thi jeg havde sjælden stået ret længe, førend hun stak sin Hånd igjennem Busken og gav mig et Æble med de Ord: »Der — tag det!« — Når jeg så vilde sige Tak og samtidig se at få snakket lidt med hende, var hun væk, inden jeg kunde få vendt mig for at komme nærmere. Ind i Haven dristede jeg mig aldrig til at komme.

Så var det ifjor, da jeg var hjemme i Sommerferien, at jeg ovre hos Præstens fik at høre, hun lå meget syg. Hver Dag kunde Døden ventes som Gjæst hos hende, sagde Præsten. — Jeg spurgte, om han ikke havde været og set til hende? »Jo, det har jeg,« sagde han, »men der er intet at gjøre hverken for Gud eller mig, hun er så kold og hård, at end ikke Lidelsen kan bøje hende.« —

Så fortalte han, hvordan det var gået ham hos hende: »Jeg gik derover en Mørkningsstund i forrige Uge, der var mørkt i den Stue, hvor jeg kom ind, men i Kammeret ved Siden af var der Lys, og Sidse så jeg

ligge i Sengen, urolig kastende sig fra den ene Side til den anden, uden dog at nogen Lyd hørtes fra hende. En Pige sad og spandt ved Kakkelovnen. — — »Guds Fred og god Aften,« sagde jeg, idet jeg trådte ind. — Hun rejste sig halvt op i Sengen og stirrede på mig, som havde jeg været den Onde selv. »Hvad vil Du?« skreg hun mod mig og løftede Hånden truende op. — »Jeg vil kun se til Jer og sidde og snakke lidt med Jer, Sidse.«

»Hvem har sendt Bud efter Dig?« hvæsende hun.

»Der har ingen sendt Bud efter mig, jeg hørte, I var syg, og mente så, I måske havde et og andet at snakke med mig om.«

»Så kan Du gjerne spare Dig Ulejligheden — aldrig har jeg haft noget at snakke med Dig om før i levende Live, og heller ikke har jeg noget at sige dig, da jeg ligger og er ved at drage Pusten for sidste Gang. — Det er bedst, Du går lidt fort, — for ellers kunde det være, jeg hittede en Høne, som jeg kunde la' flyve i Toppen på Dig!« —

»Sidse dog! — Tænker I på, der snart ikke er længe til, I skal stedes for den almægtige Guds Åsyn? Har I ikke en Tanke tilovers for, hvorledes I da kan stå for Herrens Throne? — Det kunde dog være, at endnu var Nådens Tid for Jer, — vær ikke så forhærdet, åbn Hjærtet for Din Gud og vær ydmyg.«

Hun lod mig ikke tale ud, men skreg og truede, mens hun råbte: »Gå, Præst, ikke skal Du bilde Dig ind, Du kan give mig Brev med til Vorherre, — gå, siger jeg, gå!«

Jeg så, her intet var at udrette, og gik.«

Jeg lå hele Natten og tænkte på Præstens Beretning om hans Besøg der, og jeg mindedes, hvorledes hun dog som Barn havde vist mig al den Venlighed, hun vist var istand til at yde et Menneske. — Jeg besluttede mig da til at gå over til hende og se, hvordan det stod til.

Hun lå med lukkede Øjne, idet jeg trådte ind i det lille Kammer. Havde Læberne ikke bevæget sig krampagtigt, vilde jeg have antaget hende for Lig, så mumieagtig så hun ud.

Jeg satte mig stille ved Siden af Sengen for at vente, til hun vågnede. — Til min Forbavselse hørte jeg hende lidt efter sige hviskende: »Nå, er Du endelig der.« — Jeg så mig om for at opdage, om der var nogen anden tilstede, men opdagede ingen! Jeg troede da, hun talte i Vildelse, for endnu havde hun ikke slået Øjnene op. — Lidt efter drog hun et dybt Suk og sagde: »Gudskelov, Du kom,« og nævnede mig ved Navn. Jeg så endnu mere forbavset på hende og undrede mig over, at hun vidste det var mig. — Jeg rykkede min Stol nærmere og tog hendes gustne Hånd i min og strøg varligt henover den. — Hun lå stille og ligesom smilede, det så ud til, den Bevægelse gjorde hende godt, for undertiden gjorde hun Forsøg på at trykke min Hånd til Gjengjæld. — Sådan sad jeg vel en Time med hendes Hånd i min, da slog hun på en Gang Øjnene op og betragtede mig længe.

»Giv mig lidt Drikke,« bad hun.

Jeg hældte lidt god Vin, som jeg havde taget med mig, i den Kop der stod på Bordet og gav hende det. — Hun drak det begjærligt og så ligesom lidt oplivet ud. »Tak, det gjorde godt,« sagde hun.

Jeg tog atter den ene af hendes Hænder og holdt den mellem begge mine. — Hun gjorde flere Gange Forsøg på at tale, men Ordene vilde ikke rigtig frem. Endelig fik hun dog fremstødt:

»Jeg var ond mod Præsten, da han forgangen var her!« — Hun lå lidt hen, jeg troede hun sov, — men lidt efter sagde hun:

»Jeg kan ikke li'e ham!«

»Han mente det dog så godt med Jer,« sagde jeg.

»Jeg har også angret på det bagefter.«

»Vil I måske, jeg skal bede ham komme igjen?« spurgte jeg.

»Nej, jeg vil ikke se ham.«

»Måske I hellere vil tale med en anden?«

»Nej, nu har jeg jo Dig; bliv lidt hos mig, det er nok snart forbi med mig.«

Jeg lovede at blive, og så nu, en Bibel var gledet ned og lå ved Siden af Hovedgjærdet. Jeg tog den og slog op, hvor der lå et Mærke; det var ved St. Lucas Evangelium, 16. Kapitel. — Hun nikkede lige-

som stiltiende, da hun så, at jeg havde fat i Bogen, jeg forstod, hun vilde, jeg skulde læse, hvilket jeg gjorde. Da jeg kom til det fjerde Vers, hvori står: »Og dersom han syv Gange om Dagen syndede imod dig og syv Gange om Dagen vender tilbage til dig og siger: Det fortryder mig, da skal du tilgive ham,« — da rejste hun sig op i Sengen og foldede Hænderne og sagde:

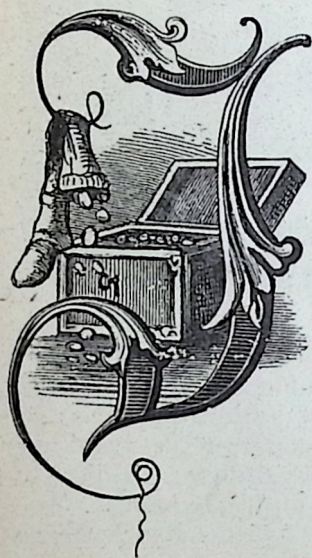
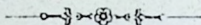
»Tror Du ikke, Jesus vil se i Nåde til mig?«

»Jo,« sagde jeg, »når I beder ham derom, da gjør han det nok, — men har I også rigtig inderligt bedt derom?«

»Ja, det har jeg,« sagde hun. — Hun faldt tilbage i Pudren, med foldede Hænder, og jeg hørte hende flere Gange gjentage: »Herre Jesus, forbarm dig over mig.« — Tilsidst blev det kun en Hvisken, der døde helt bort. —

Jeg blev siddende en Stund ved Sengen, men så forstod jeg, at nu havde Døden været Gjæst hos hende.

Rose Bruhn.

Lidt om Penge.

Af J. Tscherning, cand. polit.

et jysk Kjøbstadhotels Gjæstestue fik jeg en Dag Øje paa en Skatteborger, som jeg ellers kjendte rigtig godt, naar han var i sine daglige Klæder; men den Dag var han saa umanerlig renvadsket og fin, at jeg knap gjenkjendte ham. Hvid Skjorte, Buxer af et pragtfuldt Mønster og en overraskende Façon og dertil sort Diplomatrakke. Om det saa var Handsker og Dekorationer, manglede de ikke. De sidste bestod af en Krigsmedaille

samt to Emblemer for Medlemmer af den konservative Klub og Vaabenbrødreafdelingen. I al denne Stads lå han paa det sandstrøede, overspyttede Gulv og rodede efter en Halvtredsøre, som var trillet ind under Sofaen.

Saa kunde jeg ikke dy mig, — det har jeg aldrig kunnet ovre i Jylland — men henstillede til den pynkede Hædersmand, at han skulde spare sine gode Klæder, indstille Søgningen og betragte den tabte Halvtredsøre som en Gave til Fædrelandets Forsvar, al den Stundens Anbringelse i en Gulvsprække fra et økonomisk Synspunkt maatte kaldes lige saa god, som om den var rullet til et hvilket som helst unyttigt Foretagende. For mine kjætterske Anskuelser om den fortifikatoriske Sports Betydning fik jeg naturligvis over Næbbet af Medaillemanden, men bagefter tog vi os i al Venskabelighed en lille lun Passiar om Penge og Penges Rullen hid og did, frem og tilbage, helt væk eller i en Rundkreds. Det var mest mig, der foredrog, og ham, der indrømmede. Jeg sagde omtrent følgende.

Ved De i Grunden rigtigt, hvad Penge er? De kjender jo nok en Vægt, en Alen, et Pottemaal og en Stok til at grade Spendrups Draaber. Penge er paa sin Vis det selv samme. Der er blot den Hage derved, at de andre Tingester tage Maal lige godt for Grever og Husmænd ganske uafhængigt af det Stof, de selv er lavet af. Det derimod, som skal maales med Penge, er Værdier, det vil sige alt, hvad Folk gjerne vil have Fingre i. Ikke saadan noget som en Lok af Oldemoders Haar, der kan være nok saa hyggelig til eget Brug, men derimod den lille fine Kapsel, som Lokken ligger i. Det er rent utroligt, alt hvad der efterhaanden faar Værdi i et stærkt udviklet Samfund, og disse Værdier i Tusindtal er det netop, man maaler med Pengene. Saadan en Værdimaaler maa imidlertid, som alt sagt, have en ganske særlig Egenskab. Man kan maale Silketøj med en Hasselkjæp og en Elfenbensstok, men man kan ikke, i hvert Fald paa Verdens nuværende Udviklingstrin, maale Værdier med andet, end hvad der

selv har Værdi; thi det er netop Forholdet mellem Pengenes Værdi og de andre Værdier, der udtrykker Maalet. Højsalig Kong Frederik den sjette kunde snakke om de Dele, for han vilde formaa sine kjære og tro Undersaatter til at maale Værdier med Papirslapper uden Værdi. Men han maalte dem nu Skjæppen for fuld, saa at de til Slut kun vilde have hans Lapper til Fabrikspris uden Hensyn til, hvad de gav sig ud for at være værd.

Nej, Penge skal selv have en Værdi, og den skal helst være saa almindelig, ensartet og vedvarende som muligt. Der kan jo nok være de Ting, som kan bruges i en snæver Vending. Det er saaledes ikke helt uhørt, at der i Jylland slaas en Handel af, hvor Værdimaalet er Kaffepunsche. Men i sin Helhed vilde disse smaa sorte alligevel være et mindre praktisk Omsætningsmiddel. Det, vi bruge, som forresten er fælles for alle nogenlunde præsentable Nationer, er i Længden meget bedre. Det er som bekjendt Guld og Sølv.

Nu vil man nok sige, at disse Metaller udgjør den mindste Del af de i Omløb værende Penge, og at Resten kun er Papir. Dette er ogsaa forsaavidt rigtigt, men det er ganske vist ikke Papir efter Frederik den sjettes Recept. De Sedler, man nu har, kan nemlig til enhver Tid faas byttede med Metal, og det var en Vidtløftighed, som den allerhøjeste afdøde ikke indlod sig paa. Derfor vilde Folk den Gang ikke have Sedlerne, og nu vil de ikke af med dem. Thi de er saa mageløs bekvemme, og man stoler paa dem.

Dette, at man i Handel og Vandel ikke er henvist til at forlade sig paa et Kongeord, men kan stole paa hverandre indbyrdes og paa bestaaende Institutioner, har i en mægtig Grad bidraget til at fremme og styrke Omsætningen, der for en væsentlig Del besørges, reguleres, maales ved Midler, der træde i Stedet for Penge. Men det karakteristiske for alle disse Midler, naar de ellers skal due noget, er, at enhver har den sikre og faste Overbevisning, at han ved given Lejlighed om end

med lidt Besvær kan faa dem ombyttet med klingende Metal. Jo mindre der i et Land behøves heraf, blot Tilliden bevares, des bedre. Ingen fornuftig Handlende stikker sine Midler i ti Decimalvægte, naar han kan nøjes med en til sine Vejninger. Og i ingen vel udviklet Stat holdes af det dyre Metal i Omløb mere, end hvad der er nødvendigt til at bevise dets Tilstedeværelse og bevare Tilliden til, at der er mere, hvor det kom fra. Nedadtil hjælper man sig med Skillemønt, en Slags Pengetegn, som passer til Fattigmands Buxelommer, opadtil bruger man Sedler, Anvisninger og andet Papir med sirligt Tryk, vel egnet til at opbevares efter en større Maalestok i Ruslæders Tegnebøger.

Guld og Sølv har, som alt berørt, i alle civiliserede Stater Patent paa at bruges til Penge. Hvorledes Menneskene oprindeligt har fattet en saa glubende Kjærlighed til disse to Metaller, er ikke saa let at sige, da de jo ikke i nogen fremtrædende Grad gjør Livet lettere at leve. Men det er gaaet med dem ligesom med Konger og Fyrster, man har dyrket dem alle Dage, og den Dag i Dag kribler det i En, naar man ser disse straalende Fremtoninger i større Bunker. Man ræsonnerer ikke over, hvad Nytte de i Grunden er til, men man tager dem, ligesom Oldefader tog dem, fordi de nu engang er det, de er. Og det er, i det mindste for Pengenes Vedkommende, godt, at det er saaledes. Derved betinges nemlig en rolig og ensartet Udvikling af det økonomiske Liv. Naturligvis er der i Aarhundredernes Løb betydelige Svingninger i Pengenes Værdi, hvilket nok saa tydeligt viser sig i store Prisforandringer. Dette skyldes Forandringer i den samlede Metalmasse, der navnlig siden Amerikas Opdagelse er voxet i en overordentlig Grad. Inden for kortere Tidsrum mærkes Svingningerne derimod ikke meget. Dog kan store Landes Overgange fra Sølv til Guld som Møntfod spores ret tydeligt. Begge Metaller egne sig ifølge deres Egenskaber — Delelighed, Modstandskraft o. s. v. — fortrinligt til Penge. Hvilket der er at foretrække,

og om de kan bruges begge paa engang, er saa indviklede Spørgsmaal, at jeg ikke vil berøre dem her.

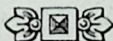
Som Værdimaaler, der selv har Værdi, faar Pengene i det daglige Liv en egen Betydning. De blive saa at sige Indbegrebet af, Muligheden for alle andre Værdier, abstrakt Værdi, Værdi ganske i sin Almindelighed. Derfor gjemmer man dem fremfor andre Værdier, naar man kan undvære nogle, til bedre Tider. Man sparer dem sammen enten i et Strømpeskift, hvad der dog i vore Dage er mindre at anbefale, eller man anbringer dem i en af disse mange Kasser, som har til Formaal at gemme for nogle og laane ud til andre. Man lader Kassen rulle med dem, for ikke selv at trille dem helt væk. Har man saa sparet, saa længe man vil og kan, anvender man dem paa anden Maade. Man ruller med dem selv, enten ind i en Bedrift eller til sit eget gamle Kadavers Ophold og sidste Rulletur, naar det ikke kan mere. Der savnes heller ikke Exempler paa, at en Laban af en Søn foretrækker, fremfor at arbejde og spare, at gnave paa det, de gamle har sparet sammen. Han la'r bare rulle.

Paa disse Maader er det, Pengene optræde som Kapital. Og Kapitalen har som bekjendt Ærinde mange Steder. Baade fornuftige og tossede Ærinder, det man med et finere Udtryk kalder produktiv og uproduktiv Anvendelse. Men hvor gjør man ikke tit Pengene Uret paa deres Vandringer gjennem Verden. Man overser, hvor den af Pengene repræsenterede Kapital bliver af, og lader sig bestikke af den Omstændighed, at de altid havner et eller andet Sted. Herefter dømmer man saa, om deres Anvendelse har været nyttig eller ej. Allerbedst er det naturligtvis, naar de havner hos én selv eller éns nærmeste. Og om ikke det, saa hos Venner og Meningsfæller. Eller i hvert Fald da hos Landsmænd. Og fra disse Synspunkter kommer man saa til en Hoben forkerte Slutninger. Ruder ud, sagde Glarmesteren, og fandt det saa saare godt, naar der paa den Maade blev noget at bestille i f'aget. Og han var

dog ikke dummere end den, der betragter en Ildebrand eller et vældigt Gilde som en god Anledning til at sprede Penge blandt Folk; thi som man siger: Pengene bliver jo dog i Landet. Men Bygningerne, der brændte, og Champagnen, der flød, hvor bliver det vel af? Det er nok rullet bort med det samme. Nej der er i Grunden kun en Slags Penge, som set fra et nationalt Standpunkt virkelig bliver i Landet til Gavn og Glæde for Beboerne. Det er dem, der strøs ud af fremmede Rejsende med rund Haand. Men ellers er det saa temmeligt ligegyldigt, hvor de bliver af, blot man faar noget nyttigt for dem. Og faar man ikke det, saa er der i hvert Fald kun en Gradsforskjel, om man lader dem rulle til dumme Foretagender hjemme eller ude.

Paa dette Tidspunkt var Medaillemanden kommet i en saa blød og medgjørlig Stemning, at jeg atter forsøgte at pille lidt ved Fæstningen, for at faa ham til at indrømme det uhensigtsmæssige i at lade Pengene rulle paa den Maade. Men ved Ordet Fæstning skød han al sin nationale og loyale Følelse op i sig, og erklærede, at hvad Mening jeg end havde om Fæstningens politiske Betydning, saa maatte jeg dog indrømme, at de Penge, der blev givet ud i den Anledning, kom danske Arbejdere til Gode.

Det var alt, hvad jeg havde ud af mit Foredrag, under hvilket jeg hele Tiden havde faaet det Indtryk, at Manden virkelig var forholdsvis modtagelig for Fornuft. Da jeg derefter gik, saa jeg, at han atter var ved at rode under Sofaen efter sin bortrullede Halvtredsøre. Og Herregud, den var jo blevet i Landet, selv om han havde ladet den ligge.

Puppe og Sommerfugl.

(Med Tegninger af L. Købke.)

Hun hed Ane.

Hun var ligesaa langlivet som en Uhlanofficer og havde Kalkkostehaar og mælkeblaa Øjne. Nu skulde hun til Kjøbenhavn for at lære Dannelse en gros, og hendes Fader, en solid Hædersmand, der lignede en pensioneret Spækhøker og saa ud til at have sit paa det Tørre fulgte hende til Dampskibet. Paa Hovedet bar hun en Hat, der mindede svært om en fladtrykt Bikube, og i den ene Haand holdt hun en Hankekurv, medens den anden omklamrede en rhabarbergrødsfarvet Urtepotte, der var bevokset med noget, som havde

en fjern Lighed med et overgjemt Fastelavnssris, men som ellers i den almindelige Bevidsthed gaar for at være en Blomst ved Navn Fuchsia.

Da hun kom ombord, var det første, hun tog sig for, at falde over Storlugen ved at kigge efter en Matros, der gik tilvejs i det luv Vant, for at klare et eller andet deroppe. Faderen tog sig derover et Grin fra det ene Øre til det andet, og da i det samme en ældre Dame, der stod lidt bort fra dem, nærmede sig og deltagende spurgte den Smaa, om hun stødte sig, gloede

denne først saa forbavset paa den Spørgende som en Kongoneger paa en Velocipede, og svarede endelig:

Aa! Skidtl de' wa' it noued.

Det var et Svar efter Naturlydemetoden, og det betyder i fri Oversættelse noget lignende som:

Tak for Deres Deltagelse; det var ikke slemt.

Man kan somme Tider træffe yndige Naturbørn, hvis Stemme lyder som et Slag paa en revnet Lerpotte, og hvem Ordene kommer over Læben som om de havde Træsko paa. Ane var et af dem; men jeg skal i det følgende nok spare Læserne for yderligere Prøver paa disse hendes hjemmelavede Talegaver.

Da Skibet gik, tog hun et rødtærnet Lagen ud af Kurven og pudsede sin Næse, vistnok af Rørelse over Afskeden med Faderen. Saa satte hun sig til at spise Smørrebrød, som hun en halv Time efter, da Skibet var kommet lidt ud i Kattegat, ofrede til Havets vrede Guder. Resten af Aftenen og det meste af Natten sad hun paa en Bænk og jamrede sig omkap med nogle jyske Stude, der heller ikke saa ud til at være videre søstærke. Det var Søsygen i dens næsthøjeste Potens, der havde fat i hende, den der giver en Fornemmelse, som om man havde slugt et Jordskjælv, og faaet sin udødelige Sjæl i den gale Hals.

Stakkels Ane!

Da Dampskibet om Morgenen kom til Kjøbenhavn, var der paa Kvæsthusbroen mødt en ældre Dame med Tyrolerhat og kortklippet Haar, for at modtage Ane. Det var Bestyrerinden for et Dannelsesinstitut, Frøken Pihl, og det var hende, der i det næstfølgende Aars Tid skulde sætte Skik paa Ane. Hun havde efter et Avertissement i »Berlingske Tidende« henvendt sig til Anes Fader og tilbudt hans »Frøken Datter« Optagelse i sit Institut. Betingelserne var rimelige og hun garanterede Ane saa mange Kundskaber og Færdigheder, som en halv Snes Professorer vilde kunne holde den gaaende med i deres Levetid. Og det var paa Grundlag af denne Overenskomst, at Ane nu steg i Land i Kjøbenhavn,

bleg som et forvaaget Gjenfærd, og med sin tro Led-sager, Urtepotten, under Armen.

Det hjalp lidt paa Humøret, da hun sammen med Frøken Pihl, der sad stiv og stram og kiggede lige ud af sin egen Næsetip, befandt sig i en Drosche paa Vej op ad Byen til. Hun var aldeles forbløffet over alt det Ny hun saa, og sad der i Vognen med dette aabne Udtryk i Ansigtet, som er egent for Folk, der efter hvad man siger har tabt baade Næse og Mund. Da de holdt udenfor Institutet, hendes fremtidige Opholdssted, blev hun saa imponeret ved Synet af en fintklædt Dame med Opstoppennæse og hvidt Forklæde, der kom frem for at lukke Vogndøren op, at hun nær havde tabt Urtepotten ned i Hovedet paa hende. Det var i en dybt rødme Fart, at hun paa en særdeles bagflik-

kende Maade steg ud af Vognen, og Tjenestepigen, en saadan var det nemlig, tog deraf Anledning til at blinke til Droschekusken, der paa sin Side stak Tungen op i en hul Tand og kneb det ene Øje til paa Klem for at vise, at han var med.

Resten af Dagen gik for Ane i en blid Forundringsdøs, der fik hende til at løbe Næsen mod de allermærkværdigste Steder, og til at falde over hvert andet Dortrin eller Bordben, der kom i Vejen for hende. Det

var først, da hun om Aftenen af en janfri Spidslærke blev vist op paa Institutets Sovesal for at gaa til Køjs, at hun saa nogenlunde kom til Hægterne igjen.

Der laa en halv Snes unge Damer paa Rad deroppe, hver i sin Seng, og Ane fik anvist den nederste i Rækken til sit Brug. Hun var træt, og saa søvnig som en Tranlampe, og da hun havde klædt sig af og var kommen i Seng, bad hun sin Aftenbøn trekvart igjennem og faldt derunder i Søvn, blidt dysset hen af en dæmpet Pjadren og Snadren fra sine Sovekamme-

rater. Den mindede hende saa rart om Koncerten i Andegaarden derhjemme paa Landet, naar det havde været Regnvejr.

Fjorten Dage efter Ankomsten var der i det Ydre forgaaet en stor Forandring med Ane. Hun var ved Hjælp af et Slags Harnisk, noget som vittige Hoveder kalder Korset, bleven snøret ind til et rent Minimum af sig selv, og lignede i den ny Positur mest af alt en

gammeldags Klukflaske. Hendes Haar, der før sad ærbart glattet ned i Panden, var nu krøllet som en Grisehale, og stod i et Purl op om Hovedet paa hende med en Knude bagi, der saa ligesaa indviklet ud som selve den berømte Knude fra Gordis. Naturbarnet, der før henrykkede sine Institutkamerater ved at kalde sig selv »A«, idet hun tog Munden saa fuld som en Karpe, der ikke har set Vand i to Dage, var nu godt paa Veje til at aflægge »A«et for det mere institutagtige »Jeg«. At det dog i Begyndelsen ikke altid lykkedes for hende, viser følgende lille Episode:

En af Kameraterne, en tynd Skabning, der saa ud som den personificerede Blegsottighed, gjorde hende en Dag følgende Spørgsmaal:

»Hør, Ane; siger Du nu egentlig »A« eller »Jeg«?

Ane saa mildt bebrejdende paa Spørgerinden, og svarede i sit mest civiliserede Maal.

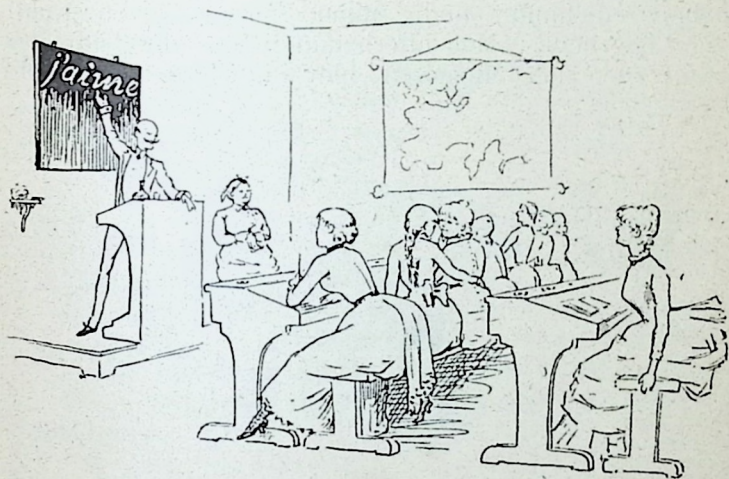
»A siger naturligvis Jej.«

Det var først da hun hørte og saa de andres Lystighed, at hun kom i Tanker om, at det var en Bommert, hun havde begaaet. De sprang om paa Gulvet som gale Katte, lo, saa at de græd ved det, og var i det hele taget det mest taknemlige Publikum, som nogen kunde have til sine Præstationer. Men det skønnede Ane uheldigvis ikke paa i Øjeblikket.

Det kneb ogsaa en Del for hende med at lære, hvad hun skulde. Hun svedte som et Trankogeri med Fransken som Driftskapital, og hun græd sig den første Tid ofte i Søvn ved at tænke paa, hvad Morgendagen vilde bringe af mugne Miner og tilintetgjørende Blikke fra Frøken Pihls blaat bebrillede Øjne. Frøkenen lignede grangiveligt en Racemops, naar hun sad der i fuld Aktivitet med sin Strikkestrømpe, og med at holde Øje med Eleverne som en Kat med en Flok Graaspurve. Ane var i Begyndelsen svært bange for hende.

Det gik dog snart over. Hun lærte hurtigt at snyde med Lektierne og at gjøre Grin med den gamle Botaniklærer, hvis Næse bogstaveligt lignede et Foraar, der er

ved at springe ud. Da der var gaaet et Fjerdingaar var hun, takket være sin Lærenemhed, naaet saa vidt, at hun kunde synge: Flyv, Fugl, flyv! fra Bladet og læse Zola uden at blive rød i Hovedet. Hun sværmede i Stilhed for to Sekondløjtenanter og et Par Skue-spillere, og hun var blevet et rent Jern til at kokettere med Religionslæreren, et faaret Mandfolk med Skilning i Panden og opstaaende Flipper. Hun var kortsagt nær ved at være fuldkommen.

Hun hed heller ikke mere Ane, i al Fald ikke paa Institutet. Det noget langbenede Ane var bleven forvandlet til det mere velklingende Anna. Mikkelsen, hendes Faders hæderlige Familienavn havde hun ved en snild Manøvre faaet lavet om til Michelsen, med Trykket paa e'et. Det lød nok saa godt, syntes hun, og det kunde jo ikke skade nogen.

Noget af det, der i Begyndelsen kneb mest med for Ane var Gymnastiken. I korte Kjoler og med de lange tynde Ben stikkende frem under dem, marscherede

hele Styrken, den nydeligste Samling Marabutstorke man kunde se for sine Øjne, op under Kommando af en ung Underofficer, der for gode Ord og 1 Krone i Timen skulde udvikle deres gymnastiske Færdighed. Det havde Ane aldrig været med til før.

Hun var ikke nogen daarlig Elev. Naar hun i Begyndelsen skulde svinge med Armene, var det rigtig nok noget lignende som naar man ser en Spurveunge, der vil flyve, men ikke kan, og naar hun »hoppede paa Stedet«, var det ikke med meget lettere Fjed end en halvtredjehundrepundig Mand, der er bleven traadt over Ligtornene. Men efterhaanden blev det bedre og bedre; »den smaa Michélsen« blev en af Lærerens bedste

Elever, og ingen skulde nu, naar hun som en svævende Engel hang paa Maven i Trapezen eller entrede op ad det tykke Knudetov, tro, at hun var den Umulighed, som for næppe tre Maaneder siden vendte Tærne ind ad som en gammel Vagtmester og slingrede med Armene som et Par udenbords Trosser paa et Skib i Havsnød. Nu var hun anderledes rank i Ryggen og let paa Taa, og Frøken Pihl glædede sig ofte i sit moderlige Hjerte ved at høre Sergenten fortælle, hvilken prægtig Pige Ane var.

»Hun er Satan gale mig en Knop, bedste Frøken,« forsikrede han en Dag.

Frøken Pihl hævede sit bebrillede Blik mod Himlen, og Religionslæreren, der netop var til Stede, var en Besvimelse nær.

»Jeg ynder ikke den Slags kraftige Udtryk her i mit Institut,« sagde Frøkens, — »den lille Michélsen er en flink og lærvillig Pige — —«

»— Og saa troende,« indskød Religionslæreren.

»Som sagt, hun er en rigtig flink og flittig Pige,« fortsatte Frøkenen — »men — en Knop —«

Religionslæreren gøs.

»— Det er vel et Udtryk, som De bruger over for Deres Rekruter?« vedblev Frøkenen.

»Ja ganske vist, bedste Frøken, men — — —«

»Naal lad os nu ikke tale mere derom. Jeg er tilfreds med den Fremgang, som de unge har gjort; det er jo tilstrækkeligt.«

Saa trak Sergenten sig tilbage, idet han bandede indvendig som en ond Hedning og skældte ud paa den gamle Hegle, der ikke kunde taale at høre én tale Dansk. Ogsaa Religionslæreren fik sin Del.

»Jeg kunde lide en Gang at have den Theolog under Behandling en Time i Haandvægtene,« mumlede han, »Satan gale mig kunde jeg. Jeg skulde nok faa hans Fromhed pillet ud af ham; saadan en meleret Skjødehund.«

Saa kom Ferien og Ane skulde en lille Tur hjem for at præsentere sig i sin ny Skikkelse. Der blev gjort store Forberedelser; kjøbt Hansker saa lange som en Fregatvimpel og Knapstøvler med Hæle som et lille Eiffeltårn. Fader Mikkelsen havde sendt Kontanter til de extra Udgifter i den Anledning, for, som han selv havde skrevet til Frøken Pihl:

»— naar man har kostet saa meget paa Tøsen vil man jo ogsaa Nok have, at Folk skal kunde se det paa hinde, og jeg har jo Raad til at Betale derfor — —«

Ane fo'r i denne Tid som et Eksprestog rundt fra Butik til Butik, fra Modehandlerinde til Syjomfru o. s. v. Hun blev fulgt i Kjølvandet af to sagkyndige, ældre Duennaer, der var saa astmatiske som et Par udtjente Blæsebælge, og saa vanskelig at gjøre til Pas som en morgengnaven Oberstløjtenant, der ikke kan faa Øje paa sit Navn paa Forfremmelseslisten. Modehandlerinde Fru Levysohn i B. . . . gade blev den Udvalgte. Hun var en overmoden Skjønhed af fuldblods Race og med stor Begavelse til at gaa paa Hælene ligesom en Bjørn, der har Ligtorne. Hun var en dygtig Kunstner i sit Fag og Ane blev i hendes Hænder til et Mønster paa en ung Dame. Med Tornyre saa stor som en

velvoksen Suførkasse og en Hat saa himmelstræbende som en Kongeørn, med æggegule Hansker og med laxfarvet Overstykke, med broderede Silkestrømper og en Kjole saa kunstfærdigt slynget og hæftet op som en antik Portiere, præsenterede hun sig for den glad overraskede Frøken Pihl som det mest glimrende Produkt af hendes Instituts høje Kulturtrin og Dannelsesstandpunkt. Metamorfosen var fuldbragt; af den graa, simple Lårve

havde der udviklet sig en pragtfuld Sommerfugl, klædt som Salomon i al sin Herlighed og ladet med mindst lige saa megen Kundskab og Visdom, som ovenomtalte gamle Hebræer. Mere kunde dog ingen fornuftig Mikkelsen forlange for sine Penge.

Det gjorde han heller ikke. Da Ane tilbørlig kysset og slikket af sine Institutkamerater, og proppet med gode Raad af Frøken Pihl stod hjemme paa den fædrene Pebernøddebrolægning, svulmede gamle Mikkelsens

Hjerte af faderlig Stolthed, og en salig Glæde afspejlede sig i hans ærlige Friluftsfysiognomi. Ances Moder, der ved Vognens Rumlen kom ilende frem for at modtage den forbedrede Udgave af sig selv, var nær gaet bagover af Benauelse, og det var med Nød og Neppe, at hun fik fremstammet:

»Men, Anel æ de' værkelig Dæj?«

»Om det er maj; ja det ved Guj, det er.«

»Naal saa Valkommen da.«

Moderen langede ud efter Ane, for at trykke hende ind til sig.

»Guj, Mo'r, Du maa virkelig ikke krølle mit Overstykke; det har kostet 65 Kroner.«

Og Ane unddrog sig Moderens Favntag og rakte hende Spidsen af de æggekagegule.

Naal lad os nu gaa ind og faa noget at leve af, sagde gamle Mikkelsen i Oversættelse.

Og Ane tren som en Dronning ind over den lave Tærskel, og masede, idet hun glemte at bukke sig, hele sin ny Hat mod den øverste Dørstolpe.

Ufl det er ogsaa nogle væmmelig lave Døre, sagde hun grædefærdig, idet hun tog Hatten af og saa paa den. Den havde faaet sit Banesaar, og lignede nu nærmest en Harmonika eller en Fuglerede i Regnvej.

Ja, væmmelig lave er de, indrømmede Papa Mikkelsen sagtmodig; det havde han i Grunden aldrig tænkt over før, men nu da Ane sagde det, troede han det, og der var jo for Resten Syn for Sagen med Hatten.

Andendagen efter hendes Ankomst, sagde en af Mikkelsens Naboer, en velfodret Gaardmand til ham (i Oversættelse):

»Det er et farligt Rykind Du nu har faaet.«

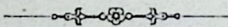
Mikkelsen: »Ja, nu vil de jo allesammen se Ane, nu hun er kommen fra Kjøbenhavn.«

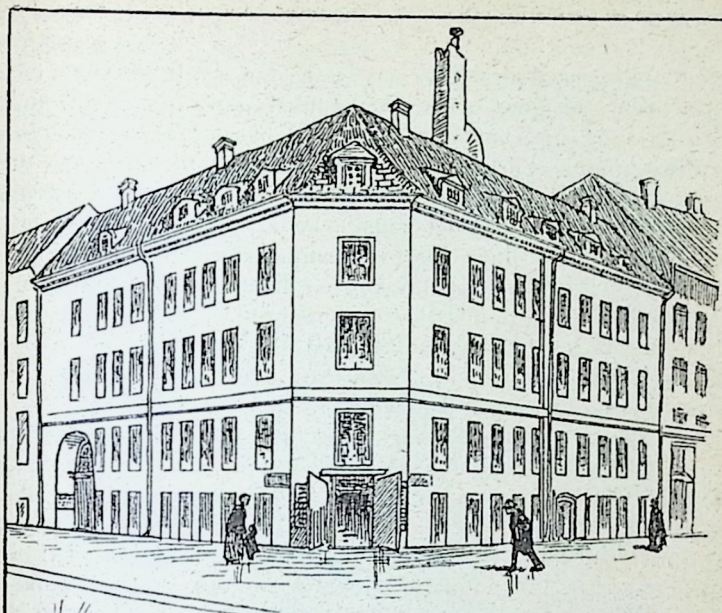
Naboen: »Hør, Du skulde skam lade dem betale Entré for det, ligesom de gjør paa Markederne, naar der er Abekatte og den Slags grinagtige Dyr at se.«

»Hml«

Mikkelsen nærer siden den Dag et dødeligt Had til Naboen, og gaar en kvart Mil uden om ham, naar han møder ham paa Gaden. Det er heller ikke saa rart saaledes at blive saaret i sine faderlige Følelser, især naar de har kostet En saa meget.

Sam.

Carl Alberti.

Af Emil Elberling.

e sidste Aar have ryddet stærkt op imellem de Mænd, der have indtaget en fremragende Plads i vort offentlige Liv. I December 1886 døde *Madvig*, som paa en Gang var Veteranen imellem vore Videnskabsmænd og en usorfærdet Talsmand for maadeholdne frisindede Grundsætninger. I Januar 1887 fulgte *Monrad* efter, den sidste af Martsministrene, som paa sine gamle Dage igjen rejste sig til Kamp

af Sorg og Harme over den Maade, paa hvilken man mishandlede hans Manddoms Størværk, den frie Forfatning. Med *Spønneck* døde i Februar 1888 den sidste af Novemberministrene, af dem, som gennemførte og underskrev Juni-Grundloven, og i samme Aar gik ogsaa *Hall* bort, det nationalliberale Partis Leder lige fra 1850 til 1880 og Bæreren af dets Politik under Frederik den syvendes Regering. 1889 døde *Tillisch*, det sidstlevende Medlem af Helstatsministeriet og tillige Repræsentanten for vor Optræden i Slesvig efter Oprøret. Endelig er iaar *Alberti* bortgaaet, den sidste af de gamle Bondevenne-Førere, og desuden den Eneste, som uafbrudt i samfulde 40 Aar har haft Sæde i Rigsdagen og med urokkelig Trofasthed kæmpet for den politiske Lære, han i sin Ungdom havde sluttet sig til.

Christian Carl Alberti blev født 12. Maj 1814 paa Gravballegaard, 1 Mil nordøst for Silkeborg, i den sydligste Del af Viborg Amt. Han var eneste Barn af Proprietær Chr. Carl A. (f. 1777, d. 1831) og Ane Elisabeth Lindberg (f. 1789, d. 1868), en Søster til den lærde Orientalist og Bibeloversætter J. C. Lindberg, Grundtvigs djærve og trofaste Kampfælle. Faderen var af Fødsel en Slesviger, Kjøbmandssøn fra Flensborg, og havde været Leverandør af Heste til den franske Hær i Nordtyskland, inden han 1813 købte Gravballegaard. Moderen forblev Ejerinde af denne Gaard indtil 1836 og ejede derefter i en Snes Aar Rotterdam i Levring Sogn, hvor hun boede til sin Død.

Skjønt hans Fødested kun laa faa Mil fra Viborg, blev han sat i Ribe lærde Skole, fordi han der kunde være i Huset hos sin Morfader, den gamle Præst Lindberg. Af Lærerne knyttede han sig nærmest til Adjunkt Peter Adler — en Broder til Kristian den ottendes Kabinetssekretær, først i Norge 1814, senere i Danmark 1840—48, og selv Landstingsmand 1850—51 — og han vedligeholdte denne Forbindelse ogsaa efter Udgangen af Skolen; hans Søn, den nuværende Højesteretssagfører, er opkaldt efter den gamle Lærer. Med særlig Iver lagde han sig efter Sprogene, baade de gamle og de nye (ogsaa Engelsk, som da kun var lidt kjendt herhjemme), samt efter Historie og Geografi, saa at

han allerede i sin Skoletid kunde affatte de udenlandske Efterretninger i Ribe Stiftsavis.

1833 blev han Student, dog kun med anden Karakter, paa Grund af et daarligt Udfald i Arithmetik; den kloge

Regnemester i senere Tider fik kun tredje Karakter i dette Fag. Derimod vandt han Udmærkelse i Historie og Geografi, samt i Græsk og latinsk Stil, hvad der var overmaade sjældent: endnu paa sine ældre Dage var han saa stiv i Latinen, at

han paa et Møde i Sorø turde foreslaa en af sine Modstandere, en Adjunkt ved Skolen, at fortsætte Ordskiftet paa Latin. Det viste sig for Resten ved denne Examen, at der allerede dengang rørte sig hos ham en Selvstændigheds-Aand, idet han ved sin danske Stil vovede at bruge den saakaldte Rask'ske Retskrivning, som da var ny og almindelig forkjættet, medens den i vore Dage i alle sine Grundtræk er optagen af ethvert fornuftigt Menneske her i Landet. Det kom ham dog dyrt at staa, thi han fik en slettere Karakter, end han mente at have fortjent, og da han efter sin Morbroder, Magister Lindbergs Raad henvendte sig derom til Oehlschläger, der som Professor i Æstetik var den ene af Dommerne, fik han her den Besked, at han maatte være glad ved at være sluppet saa godt, naar han saaledes tillod sig »at skrive Svensk« i Stedet for Dansk.

Alberti studerede Retsvidenskab og tog 1839 Examen med bedste Karakter. Han arbejdede derefter en Tidlang paa Kontoret for Kjøbenhavns Amts søndre Birk (Frederiksberg og Omegn) og blev 1842—54 Fuldmægtig hos Højesteretsadvokat Rotwilt (ligesom H. Hage 1843—47 var Fuldmægtig hos Orla Lehmann). Allerede i disse Aar sluttede han sig til den frisindede Bevægelse og skrev flere Artikler i »Kjøbenhavnsposten«. Han blev derfor ogsaa 29. Februar 1848, altsaa endnu før det politiske Gjennembrud, valgt til Borgerrepræsentant i Kjøbenhavn, vel nærmest efter »Fædrelandets« Anbefaling. Det hedder i denne (27. Febr.), at Alberti »er maaske paa Grund af sin naturlige Beskedenhed kun kjendt i en mindre Kreds, men i den, ere vi overbeviste om, kan der kun være een Stemme saavel om hans aandelige Dygtighed, som om hans uafhængige Karakter.« Saaledes lød Talen dengang, men Tiderne forandres, og Menneskers Stemninger med dem. 26 Aar senere læste man i samme Blad (21. Juli 1874) den stik modsatte Dom om Alberti, ligesaa voldsom i sin Form som ubillig i sit Indhold.¹⁾

Alberti valgtes med 169 Stemmer (af lidt over 400), som den 5te af 9 Repræsentanter sammen med daværende

¹⁾ „Alberti kan i politisk Henseende ikke regnes for stort mere end en brølende Træl og Undermaaler.“

Professor Krieger, som fik 223 Stemmer. og Tømmermester Kayser, der kun fik 136. Hvorvidt han i denne Forsamling ovede nogen Indflydelse, er det ikke muligt at se af Datidens tarvelige Referater. Han blev tidlig Medlem af Revisions-Udvalgene for de to vigtigste Regnskaber (Hovedkassens 1849—52 og Fattigvæsenets 1849—51) og blev 1849 ligeledes valgt til Redaktions-Komiteen sammen med Krieger og Algreen Ussing, men allerede næste Aar fortrængt herfra af Prokurator, senere Borgmester L. C. Larsen. At han ikke blev gjenvalgt, da de sex Aar vare udløbne, er en Selvfølge; thi som Bondeven var han da umulig i Kjøbenhavn. I en enkelt betydningsfuld Sag kjender man dog hans Optræden, nemlig da han 22. Febr. 1849 talte og selv sjette stemte imod, at Borgerrepræsentanterne halvvejs skulde give deres Billigelse til en Adresse, som Haandværkerforeningen, d. v. s. Lavsmestrene, vilde indsende til den grundlovgivende Rigsforsamling imod den almindelige Valgret og for Indførelse af en Skattecensus.¹⁾

Valget til Borgerrepræsentant betegnede Albertis Indtrædelse i det offentlige Liv. Fem Maaneder senere (8. Avg.) optoges han i Valgreform-Foreningens staaende Udvalg og deltog i dens Hippodrommøder (14. og 16. Avg.), hvor den yngre Del af det nationalliberale Parti (Ploug, C. Brix, H. E. Schack) mødtes med Bondevenne-Førerne (B. Christensen, Glerup, J. A. Hansen) og de mere fremskredne københavnske Haandværkere (Jærnstøber Lunde, Bøsemager G. Christensen, Finerskærer Frederiksen o. Fl.). Paa et senere Møde, 21. Sept., opstilledes han selv som en af Foreningens Kandidater til Rigsforsamlingen.

Han var først udset til at optræde i Ribe, men opgav Forsøget efter et Prøvevalg, hvor man erklærede sig for Prokurator Tvede, der siden stemte og protesterede mod Grundloven. Han stillede sig derefter i Slagelse, og det vil have sin Interesse at gjøre Bekjendtskab med hans Valgprogram, der er en fri Udvikling af Hippodrommødernes Be-

¹⁾ Forslag herom fremkom senere i Rigsforsamlingen fra højre Side, som derimod vilde nedsætte Valgrets-Alderen til 25 Aar.

slutninger. Forinden havde han i to Artikler i »Berlingske Tidende« (for 14. og 15. Sept.) hævdet Vigtigheden af saadanne Valgprogrammer, i Modsætning til Prøvevalg, som det bedste Middel til at oplyse Vælgerne om de politiske Sætninger og om Kandidaternes Stilling til de almindelige Principer og de enkelte foreliggende Spørgsmaal.

Alberti udtaler i sit Program, at Valgloven bør være saa frisindet som muligt, for at Folkerepræsentationen kan blive det troeste Udtryk for Folkeviljen: derfor Valgret og Valgbarhed for enhver fuldmyndig Mand. Han vil kun have eet Kammer, thi Folket kan kun have een Repræsentation, og suspensivt Veto er at foretrække, fordi Regeringen oftere vil være i Stand til at bruge dette end det absolute. Grundloven bør først og fremmest søge at fjærne Standforskjellen: lige Rettigheder og lige Byrder; Ophævelse af alle Forrettigheder, hvad enten de ere bundne til Person eller Gods (Adelskab, Rang, Godsejerens Ret til at foreslaa Birkedommer og Præst); lige Beskatning, Ophævelse af Forskjel mellem frit og ufrit Hartkorn; lige Værnepligt. Endvidere kræver han Ophævelse af alt Hoveri, Opløsning snarest muligt af Len og Stamhuse, Jagtret for Fæsterne paa deres Grund; Fæstegodsets Overgang til Selveje eller Arvefæste, forsaavidt Afløsning med Retfærdighed kan fremmes. Da man ikke uden alt for stor Ulæmpe kan indføre almindelig Næringsfrihed, bør man tage Næringsforholdene, som de historisk forefindes, og udvikle dem ved at gaa ud fra Lavs- og Bevillingsvæsenet. Derimod bør man ikke tøve længer med Afskaffelsen af Konsumtionsafgiften, som dengang opkrævedes ved Indførsel af Levnedsmidler til Kjobstæderne. Der bør gives Kommunerne større Selvstændighed, bl. a. med Hensyn til Valget af deres Embedsmænd. Endelig ønsker han en Sammensmeltning mellem Kongeriget og Slesvig, svarende til, at Slesvig er en Provins af den danske Stat, men vil dog ikke løsne de tyske Lande, Holsten og Lauenburg, mere fra den danske Krone og Stat, end Statsorganismen nødvendigvis kræver.¹⁾

¹⁾ Denne Skrivelse „Til Vælgerne“ fulgte som Tillægsblad med „Den vestsjællandske Avis“ for 2. Okt. 1848.

Albertis Medbejler var Godsejer Carl Neergaard, en mangeaarig Stænderdeputeret, der ligesom Tvede senere protesterede mod Grundloven. Han fik 506 Stemmer, nøjagtig dobbelt saa mange som Alberti, medens Adjunkt, senere Minister Fischer, der nu første Gang optraadte som Politiker, i selve sin Fødeby fik 7 Stemmer. Alberti havde altsaa ikke bedre Held i Slagelse end i Ribe, men havde dog den Trøst, at han delte Skæbne med mange betydelige Mænd, ikke alene de tre politiske Notabler fra Stændertiden, H. N. Clausen, David og J. C. Drewsen, og tvende Aandens Stormænd, Grundtvig og P. Kierkegaard, men ogsaa en hel Række Mænd, der i den følgende Tid kom til at spille en vigtig Rolle i vort politiske Liv: V. Bjerring, G. Brock, H. Hage, C. V. Rimestad, A. Steen, Wessely, samt Rotwitt, Blixen-Finecke og Frijs-Frisenborg. Det var altsaa i godt Selskab, han faldt, og skjønt han saaledes ikke kom til at medvirke til Grundlovens Affattelse, deltog han dog under Rigsforsamlingen jævnlig i »venstre Sides« private Sammenkomster. Ogsaa valgtes han i Foraaret 1849 af »Haandværker-Dannelses-Foreningen« til Medlem af en saakaldt »Anti-Reaktions-Komite« for at bekæmpe Agitationen i Kjøbenhavn imod den almindelige Valgret.

Ved de første Folketingsvalg i Dec. 1849 gjentog Alberti Forsøget med bedre Held i Nabokredsen Sorø og blev valgt med 611 Stemmer imod P. Kierkegaard, som strax efter ved Venstres Hjælp fik Plads i Landstinget. I Anledning af dette Valg offentliggjorde han ligeledes en Skrivelse til Vælgerne i Form af et Svar paa nogle bestemte Spørgsmaal, der vare rettede til ham.¹⁾ Han hævder heri, at Staten ikke alene har den almindelige Overejendomsret over Fæstegodset, men paa Bondestandens Vegne og som dens Værge en Medejendomsret; Fæstegodset kan følgelig næppe betragtes som Godsejernes fuldstændige private Ejendom, og det maa til enhver Tid kunne gaa over til Selvejendom, imod at Godsejerne faa Skadesløsholdelse for de Indtægter, som de lovlig maatte kunne regne deraf. Han vil ikke erkjende, at

¹⁾ Denne Skrivelse er optagen i „Almuevennen“ for 28. Sept. 1849.

det privilegerede Hartkorn efter streng Ret har noget Krav paa Erstatning for Skattefrihedens Ophør, men vel at Billighed kan tale derfor. Jagtret bør tilstaas Fæsterne uden Vederlag til Godsejerne, og da Tienden er en Skat, maa dens Afløsning kunne ske ved almindelig Expropriation. At hans Opfattelse af Fæsteforholdet dengang billigedes af de fleste liberale Politikere, fremfor alle af Monrad, og af ansete Jurister som P. G. Bang og J. E. Larsen, er vel bekjendt: de andre Sætninger have nu til Dags mindre Betydning. Derimod er det værd at læse de sidste Led i Skrivelsen: »Undervisningsvæsenets Fremme er en Betingelse for Folkefrihedens Sikring; derfor bør der fortrinsvis arbejdes paa Skolevæsenets Opkomst. Religionsopdragelsen er en Grundpille for Orden og Velvære.« Præsterne bør sættes paa faste Lønninger, »idet den idelige og lidet tiltalende Omslytning for Pengeindtægternes Skyld vil forebygges, og et inderligere Forhold mellem Præst og Menighed opnaas.«

Ved Valget 4. Dec. 1849 var Albertis Plads i Folkethinget sikret ham for Fremtiden, og indtil 1866 valgtes han næsten uafbrudt ved Kaaring. Kun een Gang, 1861, havde han en virkelig alvorlig Valgkamp, idet Overforster Eide samlede 530 Stemmer imod hans 696. Efter 1873 maatte han vel hver Gang bestaa en Dyst, i Regelen med den utrættelige Overlærer Eugen Ibsen, men han vandt stadig med Overtal af 5—700 Stemmer; sidst, i Januar 1887, var hans Stemmetal 1269 imod 648. Ogsaa til Rigsraadets Folkething 1864—66 valgtes han to Gange.

Paa Rigsdagen sluttede Alberti sig strax til Bondevennerne, men tog i de første Aar ikke synderlig Del i Forhandlingerne. Dog blev han allerede 1850 Medlem af Finansudvalget og gjenvalgt indtil 1856; han var saaledes med at grundlægge den danske Fremgangsmaade ved Bevillingsrettens Udøvelse og at affatte den første midlertidige Finanslov, hvis Form siden stadig blev fulgt lige indtil 1814. Ved de første Landboloves Behandling stemte han jævnlige for de yderligste Forslag, helst sammen med J. A. Hansen, naar B. Christensen og Tscherning viste større Maadehold, saaledes imod de endelige Love om Afløsning

af Hoveriet og Pligtarbejdet som ubillige mod Bønderne.¹⁾ Fremdeles stemte han imod Pensionsloven som altfor gunstig for Embedsmændene. Han misbilligede ogsaa Lønningsmaaden med Alderstillæg, fordi der burde være en fast bestemt Lønning for ethvert Embede i Forhold til dets Arbejde og Betydning. At han heller ikke var bange for at trodse selv den store Flerhedes Mening, viste sig, da han 1851 sammen med en Snes Folkethingsmænd stemte for Spandets Forslag om borgerligt Ægteskab som almindelig Regel.

Endnu mens den første Rigsdag varede, blev Alberti 1851 Prøveprokurator (1853 virkelig Overretsprokurator) og skrev sin eneste videnskabelige Afhandling, nemlig »Den danske Slavehandels Historie« (i »Nyt historisk Tidsskrift, 3dje Bd. 1850). Ogsaa var han i dette Tidsrum 1852 Medstifter af Folkehøjskolen Hindholm, som han senere støttede paa flere Maader.

Sammen med de andre Bondevenner deltog Alberti 1852—53 i Kampen med det nationalliberale Parti først om Toldgrænsens Flytning fra Ejderen til Elben, siden om Arvefølge-loven, medens han endnu i Februar 1852 havde taget Gleerup i Forsvar imod »Almuevennen«, d. v. s. J. A. Hansens Angreb, fordi han hyldede den ejderdanske Politik. »Venstre har aldrig været noget Parti, hvad det slesvigske Spørgsmaal angaar, og jeg paastaar, at kom det til en Afstemning i Rigsdagen, vilde ikke saa ganske faa af Venstre ligesom jeg stemme mod en dansk-slesvigske-holstensklauen-burgsk Føderation«, saaledes lød hans Ord i »Almuevennen« (20. Febr.). Men da Ministeriet Ørsted i Samlingen 1853—54 tydelig viste sine reaktionære Lyster, sluttede Alberti sig ligesom de andre Bondevenner sammen med de tidligere Modstandere mod den fælles Fjende: ogsaa deltog han i Febr. 1855 i Forslaget om at rejse Rigsrets-Anklage for Overskridelserne af Finansloven. Des værre varede Forso-

¹⁾ Heller ikke i senere Tider vil Alberti efter mit Skjøn kunne frikjendes for, at han ved enkelte Sagers Behandling (t. Ex. ved Forslaget om Len og Stamhuse 1871) saa noget ensidig paa Bøndernes særlige Tarv og ikke tilfulde agtede paa Spørgsmalets Betydning for det hele Samfund.

ningen mellem de to store Partier i Rigsdagen kun kort, og i Sept. 1855 var Alberti med at stemme imod Grundlovens Indskrænkning og den nye Fællesforfatnings Ikrafttræden, fordi den almindelige Valgret derved mistede sin væsentlige Indflydelse paa alle Fællessagerne. I samme Aar, 31. Marts 1855, blev han Medlem af Bondevenne-Selskabets Bestyrelse (i Sept. 1858 endog dens Formand), og 1856 udførte han sit Livs største Gjerning, idet han grundlagde den sjællandske Bondestands Sparekasse. Om denne ville vi siden fortælle Mere, men nu ville vi blive ved hans Rigsdags-Virksomhed.

I Folkethinget spillede Alberti aldrig en Førers Rolle, men lige til de sidste Aar vil man finde ham som Medlem af vigtige Udvalg, jævnlig ogsaa som Formand og Ordfører, især om allehaande Lovforslag vedrørende Retsplejens Ordning, Kreditforhold og deslige Sager, ved hvilke hans praktiske Forretningsdygtighed og Erfaring kom Thinget til gode. Da de egenlige politiske Kampe til vor Ulykke have optaget altfor stor en Del af Rigsdagens Tid, falder hans Virksomhed derfor mindre i Øjnene; men det er en anselig Række Love, ved hvis Affattelse han har medvirket, og ser man nærmere til, vil man iagttage, at han mange Gange ydede ret væsentlige Bidrag og tit indtog et meget selvstændigt Ståde. Saaledes udtalte han sig i Februar 1855 stik imod J. A. Hansen og mange andre af sine stadige Meningsfæller for fuld Rentefrihed, og haabede, at den snart vilde blive indrømmet ogsaa for Laan i faste Ejendomme paa hvilken som helst Prioritet. Under Indtrykket af Pengekrisen 1857 og dens Følger blev han dog betænkelig derved og krævede 1858 Indskrænkning i den Myndighed, som var bleven tilstaaet Ministeriet til at give Bevilling til højere Rente, og som formentlig var bleven stærkt misbrugt til Laantagernes Skade.

Som andre praktiske Jurister kunde han være mærkkelig konservativ, holdende fast ved de tilvante Retsformer (saaledes baade ved Fallitloven 1858 og Konkursloven 1872); men paa den anden Side kunde han ogsaa være ligefrem radikal, som naar han 18. Okt. 1862 afgjort

fornegtede »den juridiske Trosartikel« om tre Instanser i Retsplejen, fordi Intet mere forvirrer Lægmands Retsbegreber, end naar der i samme Sag fældes stærkt afvigende Domme af de forskjellige Domstole. Ligeledes udtalte han sig 9. Nov. 1860, med al Anerkjendelse af Universitetslærernes videnskabelige Dygtighed, for en mere praktisk Uddannelse af de juridiske Embedsmænd; han vilde have Examenen overført fra Professorerne til Dommere og mente, at den godt kunde undværes som Vilkaar for de fleste Embeder og Sagførerstillinger. Overalt fremhævede han de praktiske Hensyn fremfor de videnskabelige Theorier.

Grundlovens Løfter om offentlig og mundlig Retspleje og dennes Adskillelse fra Forvaltningen omfattede han med levende Interesse og forsømte aldrig at minde derom, naar Lejlighed gaves. Da Minister Casse 1862 fremlagde sit Lovforslag om Indførelse af Nævninger i Straffesager, var det hans Hovedindvending, at der ikke samtidig gjordes Skridt til at indfrie Grundlovens andre Løfter. Ti Aar senere (9. Marts 1872) gjentog han med stor Styrke dette Krav og fremhævede med berettiget Selvfølelse, hvorledes han dengang havde staaet temmelig ene med sin Mening, at en Omdannelse af den borgerlige Retspleje burde gaa jævnsides med Strafferetsplejens nye Ordning, medens dette først var gaaet op for Almenheden, da en Professor (d. v. s. Nellemann) havde optaget hans Tanke: da vendte Bladet sig strax, og Forslag fremkom om Nedsættelse af en Proceskommission. Derimod modtog han 1880 dennes — nærmest Nellemanns — Lovforslag om den borgerlige Retspleje med en saare skarp Kritik, fordi det fjærnedes sig altfor meget fra den nedarvede danske Rettergang og vilde sætte en »international« i Stedet. Han forkastede afgjort det saakaldte »Umiddelbarheds-Princip«, hvorefter Parterne selv stilles lige overfor Dommeren og kunne underkastes Forhør, og vilde ligesom hidtil lade dem eller rettere Sagførerne fra begge Sider være raadende over Sagen. Som det bedste Forbillede for den fremtidige Proceslov fremhævede han gjentagne Gange den Ordning, som 1861 var bleven indført for Sø- og Handelsretten, og hvortil han efter Evne havde med-

virket. Langt bedre tilfreds var han med det samtidige Forslag om Strafferetsplejen, der nærmest var Professor Goos's Arbejde.¹⁾

Læserne ville formentlig faa et ret godt Indtryk af, hvor omfattende Albertis Rigsdags-Arbejde har været, naar de overskue følgende Liste paa de vigtigste Udvalg, hvori han havde Sæde i de 25 Aar fra 1856 til 1880: om en Række Lønningslove (1857), om Landvæsens-Kommissioners Sammensætning og Myndighed (1857), om Fallitboer (1858), om Sø- og Handelsretten (1859), om Værnepligten (1859—60), om Stempelpapir (1860), om Retsbetjentenes Lønning (1860, Ordfører), om offentlige Politisagers Paakjendelse i Kjøbenhavn (1861—62), om Kjøbenhavns Politis nye Ordning (1862), om Nævningers Indforelse (1862—63), om Overformynderierne (1863—64), om Krigsskat (1864), om Præsternes Lønning (1866), om Fæstevæsenet (1868—69), om Politiet udenfor Kjøbenhavn (1870), om Konkursloven (1871), om Toldloven (1871—72, Formand), om Møntloven (1872, Formand), om Udlæg og Udpantning (1872), om Skifte og Dødsbo (1873—74, Formand), om Sparekasser (1879) og om Retsplejens Ordning (1880). Desuden var han Ordfører for Venstres Forslag om Ministeransvarlighed, baade i Marts 1876, da det første Gang indbragtes, og i Marts og Dec. 1879, da det paany førtes frem og bragtes under Udvalgs Behandling: han var da Udvalgets Formand, men de modsatte Partiers Meninger gik altfor vidt fra hinanden til, at der kunde komme en Betænkning til Veje.

Imedens Alberti saaledes overtog en ret rigelig Del af det foreliggende Arbejde, tog han paa den anden Side ikke i Betænkning at blive borte fra Forhandlingen om Sager, for hvilke han ikke nærrede særlig Interesse, eller til hvis Opklaring han ikke havde noget selvstændigt Bidrag at yde.

¹⁾ Det er vel værd at mindes, at Alberti sammen med J. A. Hansen 1863, som Mindretal i Udvalget om Nævningeloven, stillede et Ændringsforslag om, at der skulde gives Erstatning til en Anklaget, som senere blev frifunden, for den Skade og Tort, han maatte have lidt — en Grundsætning, som først 25 Aar senere optoges i vor Lovgivning.

Man vil saaledes næsten ikke finde hans Navn under Næringslovens Behandling 1857 — dog stemte han sammen med J. A. Hansen for Monrads Ændringsforslag om at kræve en Duelighedsprøve for Haandværksmestre i Byerne — ej heller ved Drøftelsen af Straffeloven 1866. Ja skjønt han vitterlig nærrede den varmeste Interesse for Fæsteforholdets Aflosning, tog han forholdsvis ringe Del i de gjentagne Forhandlinger derom; han har maaske foretrukket at lade andre Medlemmer nyde godt af hans juridiske Kundskaber, medens han selv holdt sig tilbage i Skyggen, thi Ingen kunde i saa Henseende have mindre personlig Ærgjerrighed end han.

Vi kunne ikke forlade hans Rigsdags-Virkosomhed uden at omtale hans Deltagelse i de egenlige politiske Kampe og hans Partistilling, alt som Tiderne skiftede. I Januar 1861 sluttede han sig til »Dannevirkeforeningen«, som krævede en kraftigere Optræden af den danske Regering overfor Tyskland¹⁾, og i Januar 1865 opgav han ligesom Tscherning og Balthasar Christensen sin Plads i Rigsraadet, som en Indsigelse imod November-Forfatningens vedvarende Gyldighed, efterat Slesvig var tabt. Ulig sine to Meningsfæller lod Alberti sig dog allerede gjenvælge i Maj; men et halvt Aar senere stemte han i Rigsdagens Folkething for Tschernings Forslag om at sætte Ministerierne Bluhme og Frijs under Rigsrets-Anklage, fordi de holdt fast ved den nævnte Forfatning. Omtrent samtidig gik han sammen med J. A. Hansen til Forsøget paa at forlige »de store og smaa Bønder«, og blev Medlem af Bestyrelsen for den derfra udgaaende »Oktoberforening«, som dog kun holdt sig i faa Aar (indtil Sommeren 1870) og netop sprængtes paa Grund af de tvende Parters modsatte Stilling til Fæstesagen. Men uagtet denne Sammenslutning med Godsejerne vilde Alberti dog ikke samtykke i Grundlovens Gjennemsyn 1866, fordi den almindelige Valgrets Magt svækkedes ved Landstingets nye Sammensætning, og han lod sig i Foraaret 1867 vælge ind i Bestyrelsen for »Femte-Juni-Folkeforeningen«, som nogle

¹⁾ I Lighed hermed havde Alberti i Efteraaret 1848 sammen med Lunde og Spandet virket for den Adresse af 4500 Kjøbenhavnere, som indgaves til den grundlovgivende Rigsforsamling.

Aar tidligere var bleven dannet under J. A. Hansens Ledelse, og som blev Arvtager efter Bondevennerne. Han blev strax valgt til Foreningens Næstformand og beholdt denne Stilling ogsaa efter J. A. Hansens Død, ja var tilsidst selv Formand 1879—87. Medens han saaledes væsenlig medvirkede til Landbodemokratiets politiske Organisation, især paa Sjælland, hørte han i Aarene 1866—70 paa Rigsdagen til Gruppen »det folkelige Venstre« (ligeledes med J. A. Hansen til Leder) indtil dens Sammenslutning med »det nationale Venstre« i Sommeren 1870, hvorved »det forenede Venstre« dannedes.

Som Medlem af dette Parti deltog han frejdig i alle de Skridt, der have betegnet vor politiske Kamp, og som senere have vist sig saa skæbnesvangre; thi han stode trygt paa Sejren for, hvad han holdt for Ret, og var aldrig bange for at bruge stærke Midler til at hævde denne. Allerede 2. Maj 1873 hørte han til det Flertal af Venstre (39 af 54), som ved 3dje Behandling stemte imod Finansloven, og 14. Maj 1875 til det Mindretal, som under Berg og J. A. Hansen søgte at hindre en Finanslov ved at forkaste Fællesudvalgets Indstilling (de 22, som skilte sig fra Partiets Hovedstyrke, de 30). I Marts 1876 var han Formand for det Udvalg, der drøftede Spørgsmaalet om Rigsrets-Anklage imod Krieger, og i Januar n. A. var han Ordfører for Forslaget om at sætte baade Krieger, Hall og tre andre tidligere Ministre under Anklage. Da det forenede Venstre spaltedes i Foraaret 1878, gik han derfor ogsaa til den radikale Fløj, men udskilte sig allerede næste Aar derfra af Uvilje over Bevillingen af de 6 store Kanoner, som den havde medvirket til. Skjønt han personlig var stærkt indtagen imod en Udvikling af Forsvarsvæsenet, gik han dog i Juli 1880 med til Vedtagelsen af den nye Hærlov, og kom derved i endnu skarpere Modsætning til Berg. Men da der viste sig Udsigt til en ny Sammenslutning af Venstres skilte Grupper, sluttede Alberti sig i Nov. 1884 villig til »det danske Venstre« og Aaret efter til den fuldstændige Gjenforening. Som Partiets ældste Mand havde han 1885—86 det Hverv at indbringe Ministeriets foreløbige Love til For-

kastelse, og rettede ligeledes hæftige Angreb paa hele den Retspleje, som udvikledes under dets Styrelse. Dette var omtrent hans sidste Optræden paa Thinge, naar undtages, at han i Nov. 1886 stod frem som Talsmand for Fæste- og Lejehusmændene og i Febr. 1888 endog indbragte et Lovforslag om nye Brandforsikringer for Landbygninger.

Det var 26. November 1856, at »den sjællandske Bondestands Sparekasse« stiftedes paa et Møde i Ringsted, hvortil 32 Bønder fra Holbæk, Sorø og Præstø Amter vare sammenkaldte, og hvor Alberti enstemmig valgtes til Formand. Han var dog ikke den egenlige Ophavsmand til denne nye Indretning; en Bonde i Stillinge Jørgen Christensen havde først fremsat Tanken, men efterat Alberti nærmere havde overvejet den og derefter udarbejdet Plan og Love, blev det ogsaa ham, der fik det Hværv at sætte Sagen i Værk, og som løste denne Opgave med sjælden Dygtighed og Ihærdighed. Hvad det gjaldt om, var at grundlægge en Sparekasse, i hvilken Bønderne ikke alene med fuld Tryghed kunde indskyde deres Penge, men hvorfra de ogsaa kunde vente at faa Laan uden de Vanskeligheder, der tit mødte dem hos de andre Sparekasser — kort sagt en, som de kunde føle var deres egen, og paa hvis Styrelse de kunde øve fornøden Indflydelse. Dette lykkedes ved den sindrige Ordning med »Tillidsmænd«, der paa en Gang blev Garanter for Sparekassen overfor Indskyderne og dens øverste Myndighed som Sparekassens Ejere. Det er dem, der vælge Bestyrelsen, give Love og raade over dens Overskud; men de deltage desuden baade i Kontordagene, hvor alskens Ind- og Udbetalinger foregaa, og i Ejendommenes Vurdering og Laanenes Afgjørelse. Endelig vælge de ud af deres egen Mitte de saakaldte »Kontordags-Bestyrere«, der ere Mellemmænd imellem den egenlige Bestyrelse og den paagjældende Kredses Indskydere og Laantagere. Deres Tal voxede, alt som Sparekassen udvikledes, men de nye optages kun efter Indstilling af et Par ældre og ved Beslutning af Generalforsamlingen, altsaa ved Valg af den ældre Kreds.

Alberti har selv i et lille Skrift fra 1881 »Den sjællandske Bondestands Sparekasses første 25 Aar« givet en

Oversigt over dens Udvikling fra en ringe Begyndelse til et af Landets største Pengeinstituter. Han har her fortalt om den Mistro, Tanken mødte, da han lovede at ville give lige saa stor Rente af Indskudene som den, der toges af Laanene, og om de Spaadomme, der lød fra Højremænds og Højreblades Side om, at dette Galmandsværk ødelagde sig selv. Men især har han skildret det Stormløb, som af politiske Modstandere fremkaldtes imod Sparekassen 1877—78, og hvorved Lars Dinesen udfoldede den største Iver, uagtet han selv var Tillidsmand — eller som Alberti med Rette kaldte ham »Mistillidsmand«. Det førte til, at henved 5¹/₂ Millioner Kroner udtoges af Kassen, og nødte den til talrige Opsigelser af Laan; men Alberti vidste at skaffe Udveje ved den Tillid, han nød, baade i Nationalbanken og hos Handelshuset Westenholz i London, og kunde derfor ride Stormen af, saa at det ikke lykkedes at ødelægge Bondestandens Sparekasse.

Herom saa vel som om dens Virksomhed og de Mænd, der have taget Del i dens Styrelse i Aarenes Løb, kan man læse i det nysnævnte Skrift. Men det vilde være af fuld saa stor Betydning, om man kunde faa en Fremstilling af, hvad Sparekassen ligefrem eller middelbart har virket til Fremme af Bondestandens Udvikling: ligefrem ved at være en tro og forstandig Forvalter af dens Penge og en hjælp-som Støtte for dens økonomiske Velfærd; middelbart ved at opdrage den til Selvstyre, give den Forstaaelse af Forretningenslivet, større Syn paa Forholdene og derved Mod til selv at tage fat. Sparekassen har ikke alene som Laangiver ydet mange Bønder Hjælp til at blive Selvejere eller arbejde sig op til Velstand, men den har ogsaa lettet Grundlæggelsen af Folkehøjskoler, Forsamlingshuse, Andelsmejerier og hvad ellers Bondestanden har sat i Værk i den nyeste Tid. Ja man siger vist næppe for meget, naar man kalder den Forbillede og naturlig Forløber for alle de større økonomiske Foretagender, som vi have set udgaa fra Bondestandens Midte. Uden at være en Venstre-Sparekasse — thi det var langt fra Albertis Tanke, og i en lang Aarrække sad endog en Højremand i Sparekassens Bestyrelse — har den været maaske den kraftigste Støtte for Venstres Sag, og Alberti

har Æren af at have lært sit Parti, hvorledes Friheden skal bygges op fra neden, om den skal vinde sikkert Fodfæste.¹⁾

Sparekassens Styrelse vidner tilstrækkeligt om, hvor dygtig Alberti var som Forretningsmand; men ogsaa som Sagfører havde han et godt Ry for Skarpsindighed og Omhyggelighed, medens selv hans Modstandere have maattet indrømme ham baade Hæderlighed og Uegennyttighed. Vel kunde han, ligesom i det politiske Liv, ogsaa i sin Sagførelse staa paa sin — eller rettere paa sin Parts — Ret til det yderste og ikke vige tilbage for de skarpeste Midler: han kunde endog gribe til Spidsfindighed og hænge sig i Former, og derfra stamme saadanne hadefulde Udsagn, som at han var en Mester i Benægtelseskunsten, men at han har misbrugt sin lovlige Ret, har man dog ingenlunde turdet paastaa.

Som Taler hørte han til den gamle Skole. Vel var han aldrig saa højtidelig som Balthasar Christensen, thi dertil var han for jævn i sit Væsen; men der var dog altid noget værdigt, afmaalt, om man saa vil, tungt i hans Tale. Man finder hos ham Intet af det, der udmærker Nutids-Talerne, hverken af det tilspidsede eller det kunstig-afrundede, ingen Jagen efter livlige Vendinger og stærke Billeder. Hans Foredrag er altid jævnt og vøligt, og han søger kun at virke ved sine Grunde, ikke tillige ved sin Form.

Naar man er vant til at tænke sig Alberti som den tørre og travle Forretningsmand, undres man over at høre om hans store Interesse for historisk og geografisk Læsning — de samme Fag, han allerede elskede i Skolen — og om hans Lyst til at rejse. Det var fortrinsvis Norge og Schweiz, han søgte til, og især holdt han af Fodture, da han havde

¹⁾ Sparekassens trinvisse Udvikling vil klart fremgaa af følgende Tal:

	1857.	1870—71.	1881—82.	1889—1890.
Tillidsmænd	47	318	503	803
Kontordags-Bestyrere	12	25	26	31
Indskydere	373	7,553	11,239	25,300
Indskuds-Summen	151,400 Kr.	6,304,000	10,033,000	30,033,000
Udlaan	34	1265	1872	4987
Udlaans-Summen	64,900 Kr.	6,075,000	8,975,000	25,538,000
Kasseomsætning	313,000	5,570,000	10,430,000	59,730,000

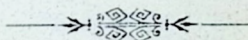
et godt Øje for Naturens Skjønheder. Ogsaa, var den tyske Digter Schiller, den udprægede Idealist, hans Yndlingsdigter, og Schillers Skuespil, Vilhelm Tell, havde han altid med sig, naar han rejste til Schweiz, skjønt han for saa vidt godt kunde have undværet det, da han næsten kunde det udenad. Det var Lovprisningen af de frie Schweizerbønder, der særlig tiltalte den gamle Bondeven. Ogsaa stod han i godt Forhold til Ingemann, den mest idealistiske af alle vore Digtere, og ligeledes til Grundtvig, rimeligvis fra første Færd gennem Morbroderen Lindberg; i senere Tid var han Grundtvigs Sagfører. Om sit eget Trosforhold var han overmaade tavs og indesluttet; han hævdede i denne som i andre Henseender fuld personlig Frihed, men ligesom han allerede 1849 havde kaldt den religiøse Opdragelse en Grundpille for Orden og Velvære, skal han paa sine gamle Dage ved et Folkemøde have udtalt sin Glæde over, at det danske Demokrati stod paa religiøs Grund.

Lige saa trofast, som han var imod sine Ungdoms-Grundsætninger, var han ogsaa mod sine personlige Minder. Derfor optraadte han 1865 imod Planen om at nedlægge Valkendorfs Kollegium og afløse Friboligerne med Stipendier for Studenterne; thi han havde selv i sin Ungdom haft Ophold der i flere Aar og satte Pris paa det Samliv, der saaledes kunde udvikles mellem unge Mennesker. Han virkede nu for, at en ny Bygning opførtes i Steden for den gamle brøstfældige, men paa samme Plads; og da han 1889 kunde fejre sit 50 Aars Jubilæum som juridisk Kandidat — samme Aar som Kollegiet havde holdt sin 300 Aars Fest — stiftede han et Legat paa 2000 Kroner for en juridisk Student, der laa paa dette Kollegium, til Bogkjøb. Ligeledes var det ham en stor Glæde, at han ifjor Foraar kunde overflytte sin, kjære Sparekasse til den samme Gaard, hvor Advokat Rotwitt i sin Tid boede, og hvor han altsaa selv i en Aarrække daglig havde arbejdet som hans Fuldmægtig. Fortiden og Nutiden højede sig saaledes sammen; men det blev ham ikke forundt at nyde Fremtiden her.

Thi allerede dengang var han aflægs, efterat en Sygdom i Efteraaret 1887 havde brudt baade hans aandelige

og legemlige Kraft. Vel rettede han sig efter en Stund igjen, men han kom aldrig helt til Kræfter og nødtes saavel til at overgive Sparekassens Styrelse til Sønnen som til at holde sig tilbage fra Rigsdags-Gjerningen. Han søgte derfor heller ikke Gjenvalg i Januar 1890; men paa hans 76 Aars Fødselsdag, 12. Maj, indgav 1262 Vælgere i hans Valgkreds en Adresse til ham med Tak for hans politiske og øvrige Virksomhed. Sex Dage efter døde han, og 23. Maj jordedes han paa Slaglille Kirkegaard, omtrent midt i hans gamle Valgkreds, fulgt til Graven af vel 3000 sjællandske Bønder eller politiske Meningsfæller.

Siden 17. Maj 1843 havde Alberti været gift med Albertine Sophie Frederikke Westergaard, f. 6. Avg. 1814, en Datter af Tømmermester Niels Nielsen W. fra Elsborg Vestergaard (et Par Mile sydøst for Viborg) og Søster til hans Ungdomsven fra Studenteraarene, den udmærkede Orientalist, Professor Niels Ludvig W.

Blandinger.

Fromt Ønske. Tryllekunstneren (i det han peger paa et Skab): — »Tillad mig nu, mine Damer og Herrer, at vise Dem mit bedste Kunststykke! Jeg beder en af de tilstedeværende Damer at komme her op og træde ind i Skabet. Derpaa laaser jeg Døren. Naar jeg atter aabner den, er Damen sporløst forsvunden.

* En Herre i Parkettet til sin Ægtehalvdal: Hør du, Sofie, gjør mig den Tjeneste at gaa der op!

Middel mod Tømmermænd. Man forbliver liggende i Sengen tre Dage, forinden man faar dem, undgaar omhyggeligt spirituøse Drikke, sveder og spiser intet andet end Sødsuppe.

Den misforstaaede Frier.¹⁾

Af Zakarias Nielsen.

Min kære Ven, jeg vil oprigtig dig raade: Vær med Ild forsigtig! Elsk, hvad du vil, kun ingen Pige, som ej i Stilling er din Lige! Lad Amor ej dit Hjærte saare, ej med sit Smiskeri dig daare! Thi hør nu kun, hvordan det endte med mig Stabejs, som ikke kendte et Raad som det, du her har læst om Ilden og det lille Bæst:

Det var ved denne Tid i Fjor, jeg rejste et Par Mil mod Nord, ud til min Onkels Gaard paa Landet. Den Tur har tit jeg lumsk forbandet; mit Studium blev rent forglemt, thi Ferien, som var bestemt at vare kun i Pinsefesten, tog hele Juni Maaned næsten.

¹⁾ Efter Anmodning har Hr. Zakarias Nielsen overladt Redaktionen nærværende, ikke tidligere trykte Digt, der er et af Forfatterens første Arbejder, skrevet for henved 25 Aar siden.

Du vide maa, at de i Dage
just Skæbnen saa det skulde mage,
at der hos Nabobyens Præst
opholdt sig for en Tid som Gæst
en attenaarig Grevedatter
tillige med sin gamle Fatter.
Hvor var hun dog en yndig Pige!
Dog nej: *en Engel* maa jeg sige,
et bedre Navn jeg ej kan finde
til Idealet af en Kvinde,
og hun *var* netop Idealet,
. . . . aa hendes Billed staar afmalet
endnu saa yndig i mit Hjærte;
men — ak! — — nu volder det kun Smertel

Jeg gik en Dag og sang i Skoven,
da pludselig som sendt fra oven
hun stod foran mig første Gang,
og jeg . . . jeg glemte rent min Sang.
Med Ynde hilste hun og nejed,
jeg bukked, vistnok lidt for meget,
thi jeg forbavset var som sagt
og ud af Fatning næsten bragt.
Hun mærked det og smiled lidt;
men o! hvor var det Smil dog blidt!
Det varmed saadan i mit Indre,
at ej jeg mægtede at hindre
mit stakkels Hjærte fra at blive
omdannet til en Amor-Skive.

Fra nu af var min Fred forsvunden,
jeg var aldeles overvunden,
jeg drømte, svæfmede og gik
og tænkte kun paa hendes Blik,
jeg gik i Skoven tavs-beruset
den hele Dag og saa paa Gruset;
thi Sporet af den lille Fod
endnu langs Grøftekanthen stod.

»Ak, naar skal atter jeg dig se,
du smilende, du skønne Fé!
— To Gange var mig Lykken med;
det var omtrent paa samme Sted.
Hver Gang jeg henrykt stod ved Synet,
bedøvet halvt, som ramt af Lynet,
men — naar jeg Fatning havde vundet,
ak saa var Synet alt forsvundet.

En Dag jeg fik et sirligt Brev;
jeg Konvoluten hurtig rev
itu og læste, men hvor flovt!
det var fra Fader, der lidt grovt
mig bad med næste Post at komme,
da Pinsen jo for længst var omme.
»Du spekulerer kun paa Løjer
og giver Pokker dine Bøger,
nu er det bedst, du vender Næsen
mod Hjemmet og ta'r op din Læsen!«

Hvad var der andet nu at gøre
end straks til København at køre?
Dog jol — jeg foretrak at gaa,
et andet Maal jeg vilde naa;
jeg kunde ikke rejse hjem,
saa sandt jeg var ved mine fem,
forinden ud jeg havde talt
for hende, saa hun vidste alt.

Naa — uden stor Staahej og Spræl
jeg takkede og bød Farvel,
og med min Stok og Rejsetaske
begyndte jeg saa smaat at træde
ud ad den brede Landevej,
og nu først ret begyndte jeg
at spekulere paa min Gaade:
Paa hvilken net og dannet Maade
skal du din Fé i Tale faa
og hendes søde Ja opnaa?

— En Plan kom frem, en anden gik,
men alle Rejsepas de fik,
og skønt jeg gik kun ganske smaat,
var Nabobyen næsten naa't,
og Aften blev det, mørk og graa,
hvad skulde jeg dog hitte paa?
Da pluds'lig en Person jeg skimter,
og Haabet straks i Hjærtet glimter:
Du store Zeus, om det var hende!
O skulde jeg den Lykke finde
at tolke her mit Hjertes Trængsel
og favne Maalet for min Længselt
— Jo, ganske rigtig, det *var* hende,
hun var saa tydelig at kende.
Men hvor var Modet nu og Kraften?
— Jeg bukkede og sa'e Godaften.
Hun hilste ogsaa; men desværre
hun saa i mig en anden Herre
end den, hun forhen havde mødt
og smilet til saa ømt og sødt.
Da dybt jeg Vejret havde trukket
og et Par Gange angstfuldt sukket
begyndte jeg som følger nu,
(men Traaden — ak, den gik itul):
»Min Frøken, jeg ej længer mægter ...
... o bedste Frøken, jeg hensmægter ... «
Her maatte jeg min Tale standse,
jeg stod og orked knap at sanse;
thi tænk dig, mens jeg staar og taler,
hun rækker mig — en blank Rigsdaler
og smiler med en fornem Knejsen:
»Værsgod, der har De lidt til Rejsen!«
Min hele Krop af Rædsel dirred,
mens maalløs jeg paa Monten stirred;
jeg vidste ikke, hvad jeg gjorde,
men før jeg atter kom til Orde,
var Daleren til mig henflyttet
og Haanden trofast om den knyttet.

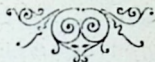
Det var et grusomt Øjeblik;
dog — snart lidt Mod jeg atter fik,
to Ord jeg fik paa ny fremstammet,
men saa var Tungen atter lammet:

»... Ak nej, min bedste Frøken, jeg...
De tager fejl, jeg mente ej... «
her gjorde Munden atter Hvil,
mens hun med et godmodigt Smil

begyndte: »Nej jeg saa det godt,
jeg tog ej fejl, behold den blot!
Og med et lille venligt Nik
hun hilste mig, i det hun gik.

Op til et Træ jeg stod fortumlet
og hørte kun, hun sagte mumled
om »*Haandværkssvend*» og »*stakkels Fyr*»
og — »*sorgelige Æventyr*».

Lidt om Landbruget.

Danmarks materielle Hovednærve er Landbruget. Staar Landmanden sig godt, saa faar Haandværkeren Arbejde og Købmanden Handel. Men har Landmanden det smaat, saa vil det blive følt over det hele Land. At arbejde for Landbrugets Udvikling og Fremme er derfor det samme som at virke for det hele Samfunds Vel.

Dette har ogsaa i lange Tider været erkendt af mange brave og virksomme Mænd. Og der har derfor i de senere Menneskealdere været arbejdet trofast og ihærdigt for at udvikle og fremme Landbruget paa mange Maader. Meget er der ogsaa opnaaet allerede, dels ved Jordernes Mærgling og Dræning, og dels ved en bedre Rensning og Dybbehandling o. s. v. Men der staar endnu overordentlig meget tilbage at gjøre for vor Slægt, ja for de kommende Slægter med, før det kan siges med Sandhed, at Danmarks Landbrug er naaet op imod Højdepunktet. Eller rettere sagt: Før Danmarks Jordbund kan give Føde til mindst 3 à 4 Gange

saa mange Mennesker flere, end der nu faar Føde og Næring deraf. Thi at dette kan naas, ses klarligst af de Regnskaber, som alt foreligger fra en Del af de mindre men ypperligt dyrkede Brug trindt omkring fra Landets forskellige Egne.

At der virkelig mangler os meget heri endnu, ses maaske lettest ved en Sammenligning imellem Landbrugets Udvikling og Landbobefolkningens Forøgelse i de sidste 50 Aar. Ti Landbruget har saaledes langtfrå kunnet skaffe den forøgede Folkemængde tilstrækkeligt lønnende Arbejde, hvilket atter har ført til, at en altfor stor Skare af unge Mænd og Kvinder har maattet forlade Landbruget for at gaa — enten til Amerika og andre fjærne Lande, eller til vore Købstæder, særlig da København. Selvfølgelig vil der jo altid i et levedygtigt Samfund være en livlig Overgang fra Land til By og fra By til Land — eller fra Haandværk og Handel til Landbruget — og omvendt fra Landbruget til Handel og Haandværk. Men hvor mange er der i den nuværende Menneskealder gaaet fra Købstæderne til Landet i Sammenligning med det store Antal, der er gaaet fra Landet til Købstæderne. Og mon det er bleven en Vinding for Samfundet i det Hele, at medens Købstædernes, Daglejernes, Værtshusholdernes, Haandværkernes, Købmændenes og Embedsmændenes Antal er bleven øget Aar efter Aar, saa har Landbruget udviklet sig saa langsomt, saa en Gaardmand ikke behøver stort mere Arbejdskraft for at kunne dyrke sine 50 Tdr. Land, end der behøvedes for 50 Aar siden, nemlig: en Karl, en Dreng og en Husmand en Gang inellem.

Nu vil vistnok Mange spørge: Ja, men hvordan skulde vi da have baaret os ad, for at kunne skaffe Føde nok til alle de mange Munde? Har vi ikke søgt at faa saa mange og saa store Afgrøder frem af Jorden Aar efter Aar, som mulig? — Hertil maa svares: Nej, det er langtfrå! — Der er bleven øvet et Spild af Jordens Kræfter indtil denne Dag, som vel nok kan undskyldes, fordi vistnok kun Faa har været sig det klart bevidste. — Men som ikke desto mindre er en alvorlig Anklage imod Landbrugets Dyrkere. — Hvad her skal søges paavist paa to meget vigtige Omraader.

For det Første er der nu **Brakjorden**: Denne har hidtil været anset som højst nødvendig for de følgende Sædafgrøders Skyld. Og efter det Folkehold og den Arbejds-kraft, Landmændene hidtil har havt at nytte, har det vel ogsaa været en Nødvendighed, at lade omtrent en syvende Del af Danmarks Agerland ligge hen aarlig i Brak. — Men hvilket Pengetab det er, har næppe været vel overvejet. Høstudbyttet heraf kan nemlig under almindelige Forhold regnes for omtrent 40 Millioner Kroner aarlig. — Alene for en saadan Sum kan mange Mennesker faa god og tilstrækkelig Føde.

Det andet Omraade, her skal henvises til, kan bedst oplyses ved følgende Historie:

En Landmand fik Majdag en ny Karl fra en fjærn Egn. Morgenen efter, da Husbonden kom og kaldte paa Karlen, svarede denne: Ja, Husbond, men der, hvor jeg kommer fra, havde vi den Skik, at **vi sov de 18 Timer i Døgnet** og arbejdede kun i de 6. — Og da vi jo dog ikke kunde faa udsovet paa den Maade, saa sov vi hvert syvende Døgn hen til.

Hvem er denne Karl? Svar: Det er Danmarks Landbrug! — I Almindelighed bliver Jorden tilsaaet til Majdag, og arbejder saa i Maj, Juni og Juli Maaneder (en fjærde Part af Aaret) hvorefter den — fra Høsttiden af — faar Lov til at ligge unyttet hen indtil næste Foraar. Hvilket Spild af Kræfter er her dog ikke bortødslet og hvorfor har vi ikke for længe siden lagt mere Beslag paa Jordens Bæreevne?

Men uagtet det altsaa ikke er gaaet, som ønskeligst havde været, saa er der dog derfor ingen Grund til at tabe Modet, endnu mindre til at lægge Hænderne i Skjødet. Nej allerede dette, at vi mere og mere faar Øje for, hvad der tiltrænges, er en god Hjælp til at kunne vinde fremad. Og lærer vi blot ret at tage kraftig fat, og vil Enhver blot yde sit gode Bidrag, da skal — med Guds Hjælp — Fremtiden blive Vidne til en rig Udfoldelse paa Landbrugets Omraade.

Lad os derfor se paa nogle af de vigtigste Opgaver, der for nærværende Tid særlig ligger for. — Vi vil for Overblikkets Skyld samle dem i et kort Uddrag, nemlig:

- 1) For det første bør alle Landbrugere, hvis Arealer ikke overstige 60—70 Tdr. Land, lidt efter lidt søge at faa afskaffet Brakken. — Lader vel en dygtig Havemand den mindste Del af sin Jord ligge hen som Brak om Sommeren? Og dette sker lettest paa den Maade, at Sædskiftet omlægges, saaledes at Rodfrugten (hvortil jo ogsaa horer Kartofler) veksler rigelig med Topfrugten eller den langstraaede Sæd. — Og da det endvidere — gennem en Række Forsøg, særlig udførte af Landbrugskonsulent P. Nielsen i Tystofte — er paavist, at alle Slags Bælgplanter (Ærter, Vikker, Bønner, Klover o. s. v.) tilfører Jorden, hvori de vokser, Godningsstoffer, saa bør Bælgplanterne heller ikke gerne mangle, særlig i de større Sædskeer.
- 2) Dernæst bør Jorden arbejde langt mere, end den endnu sædvanlig arbejder. Og derfor bør den ikke have Lov til at »hvile« hele den lange Esteraarstid efter Hosten — Men Stubjorden bør snarest mulig, efter at den langstraaede Sæd er ført af Marken, dybpløjes (Skrællepløjningen er her ikke tilstrækkelig, ti det gælder om at faa Jorden skørnet dybt, for at Planterne med Lethed kan danne et kraftigt Rodnet, hvis ellers Toppen skal kunne udfolde sig rigelig) samt derefter tilsaas med gul Sennop, Stubroer, Raps eller lign. Derved vil Jorden snarest mulig faa et Plantedække igen til Skærm imod Solstraalene; endvidere vil den blive rensed for Ukrudt, samtidig med, at den afgiver en Afgrøde, tjenlig enten som Grønt eller som »Syltesoder« — eller ogsaa til at nedpløje i det sene Esteraar som Grøngødning.
- 3) For det tredie bør ikke blot Rodfrugtdyrkningen, men ogsaa Staldfodringen (hvortil herefter ogsaa Majsdyrkingen maa henregnes) særlig fremmes.
- 4) Og endelig bør der om Sommeren tilstræbes, at kunne vande Rodfrugten — og i fugtigt Vejr ogsaa Græsmarken — med flydende Gødning. Samt hvor de naturlige Forhold tilstede Overrisling fra Mergelgrave, Kilder, Dræningsudløb og lign. ogsaa der at drage saadant til Nytte.

At Vanding og Overrisling maa blive en Fremtidsopgave paa mange Steder, er sikkert nok. Hvorfor skulde vi ikke her paa vort bølgeformige Lavland kunne drage Nytte af de mange naturlige Vandforhold, der staar til vor Tjeneste lige saavel som man nu gør mange Steder i Bjærglandene! — Her har hidtil i Danmark kun været gjort faa Forsøg i denne Retning. Et af de betydeligste var det, som Provst Krarup i Flødstrup (Ullerslev St.) lod udføre, idet han lod anlægge et Vandværk, som førte Vand fra en stor Mærgelgrav hjem til Præstegaarden, hvor det saa nyttedes til at skylle Staldene med (og paa anden Maade blev de altsaa ikke rensede). — Denne flydende Gødning, der saa samledes i store Kummer udenfor Gaarden, førtes derefter i Jærnrør under Jorden ud igjennem Marken, hvorpaa den ved Hjælp af Opstandere og paaskruede Slinger kunde sprøjtes ud over det meste af Marken.

Naar dette fortrinlige Vandværkssystem — der som en ænlig Svale vel ikke »gjorde« Sommer, men dog bebudede den, — for længe siden er ophævet, saa var én af de mange Grunde hertil sikkert den, at Anlægget var bleven meget for dyrt. — Men Grundtanken deri fortjener stor Opmærksomhed. Og mange Steder vilde der med stor Prisbillighed kunne udrettes ikke saa lidt i denne Henseende. — Hvor mange Steder findes der ikke Mærgelgrave paa skraanende Marker, hvori der med Lethed kunde kastes en løs Pumpe til midlertidigt Brug. Eller hvor mange Steder findes der ikke naturlige Kildevæld — eller større Dræningsudløb paa skraanende Jordsmon, der kunde nyttes i lignende Øjemed?

Ja, her ligger mange Steder store Opgaver og venter paa vort Landbrugs gode Udvikling.

Det vil sikkert ikke være undgaaet den tænksomme Læsers Opmærksomhed, at for at kunne drive Landbruget fremad paa de i foranførte løse Omrids paapegede Retninger, behøves der lidt efter lidt et langt større Folkehold, end der nu for Tiden raades over. — Men dette er just ogsaa én af Opgaverne, som vi bør stile efter, nemlig at kunne skaffe mange flere Mennesker godt og lønnende Arbejde ved Land-

bruget. Ti at det kan lønne sig at dyrke Jorderne med langt større Omhu — og med langt større Arbejdskraft, end det nu sker, er vistnok overflødigt at tilføje, da dette igennem mange paalidelige Landbrugs-Regnskaber er bleven bevist atter og atter. — Og som der er højst Sandsynlighed for, at Landets Folkemængde vil øges Aar efter Aar, saavist er det ogsaa en Opgave, der stilles os, at »vi skal gøre os Jorden saa underdanig«, saa den kan bære Føde til fuld Mættelse for alle de mange Munde, som fødes og opfostres ud over Landet.

Sluttelig skal endnu paapeges, hvorledes Sædskiftet paa en Bondegaard maaske hensigtsmæssigst kunde drives, nemlig:

- 1) **Kartofler** (hvortil gødes). Halvparten af dette Stykke kan ogsaa nyttes til Staldfodring, og efter at denne er opbrugt, tillaves Jorden paany, hvorefter der kan lægges Majs. — Denne bør dog ikke lægges efter Midten af Juli Maaned.
- 2) **Havre**, Stubjorden efter denne fældes snarest mulig samt tilsaas med gul Sennop ell. lign.
- 3) **Ærter eller Vikker med iblandet Hestebønner**. Ogsaa af dette Skifte kan tages et større Stykke til Staldfoder, om det ønskes.
- 4) **Byg, seksradet** (hvortil gødes). Denne Høst maa være saa tidlig af Marken, saa Jorden kan faa to Pløjninger, før Vintersæden lægges.
- 5) **Vintersæd**, Stubjorden dybpløjes og saas med Stubroer, hvis dette kan ske før den 20de Avgust — ellers saas gul Sennop ell. lign.
- 6) **Roer**, (hvortil gødes).
- 7) **Byg eller Blandkorn**, med isaaet Kløver og Græs.
- 8) *Kløver og Græs.*
- 9) *Do. do.* (som vandes med flydende Gødning).

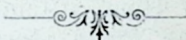
Mindre Landbrug, særlig Huslodder, derimod bør helst følge en anden Driftsmaade, f. Expl. 5 Marksdriften, nemlig:

- 1) *Kartøfler*, hvoraf et Stykke med Staldfoder, 2) *Vintersæd*,
3) *Roer*, 4) *Foraarssæd* og 5) *Klover* og *Græs*.

Da denne lille Afhandling for Pladsens Skyld nødvendigvis maa være stærkt begrændset, saa er her kun medtaget de nødvendigste Omrids af Landbrugets Nutidskrav; — saa meget dog, saa den tænksomme Læsers Opmærksomhed kan blive tilstrækkelig henledet herpaa. — Derimod er her intet medtaget om Staldfodringsplanternes — *særlig Majsens* — Dyrkning, — om »Syltefoderets« Behandling og Benyttelse, — om Gødningens, særlig den flydende Gødningens Anvendelse osv., hvor ønskeligt dette end kunde have været — da der jo alt foreligger letfattelige Smaaskrifter, der omhandler disse Ting. — Til hvilke Smaaskrifter vi altsaa ogsaa maa henvise de Læsere, der ønsker yderligere Meddelelser derom.

Høng Højskole ved Slagelse.

Anders Jørgensen.

Blandinger.

»**Menneskeøjets Magt** er sandelig mærkværdig. Tænk dig f. Eks. Løvetæmmerne, som faar Bugt med de vildeste Bæster, blot ved at se paa dem!«

»Ja—a, det kan nok være sandt, men.«

»Det ser ud, som om du ikke troede paa Sagen, skjønt den er bleven praktisk bevist saa mange Gange?«

»Jo, det gjør jeg nok, men somme Tider saa. . . . For et Par Dage siden blev jeg angreben af Petersens Bindehund, der var kommen løs. Jeg saa virkelig Udyret fast i Øjnene, men at det berømte Middel ikke den Gang havde den tilsigtede Virkning, kan du se her paa mit skambidte Ben.«

»Højest mærkværdigt! Hvorledes skal man kunne forklare sig det?«

»Ja, ser du, jeg tænker, det kom deraf, at jeg forsømte at klavre op i et Træ, inden jeg begyndte at stirre paa Karnailen.«

Kundgjørelser.

Vestbirk Højskole ved Horsens.

Karleskole fra Novbr. til April. Betaling ialt 145 Kr. Pigeskole fra Maj til August (87 Kr.)

Haandværkerafdelingen ledes af Arkitekt Anton Hansen. Skolen har 4 faste Lærere, 1 Timelærer og 1 Lærerinde. Trykte Meddelelser sendes paa Forlangende, og Indmeldelser modtages af

Grønvald Nielsen,
Forstander.

Folkehøjskolen i Vallekilde ved Svinninge paa Sjælland.

Undervisning for voksne Karle, med særlige Afdelinger for Haandværkere og Sømænd, gives i de 5 Maaneder fra Novbr. til April og for voksne Piger i de 3 Maaneder fra April til Avgust. Nærmere Oplysninger gives af

Ernst Trier.

Ugens Nyheder

anbefales ethvert Hjem i Landet, koster kun 1 Krone Kvartalet, Porto iberegnet. Bestilles hos Posten og i Bogladen.

Lolland-Falsters største Træskoforretning, Nykjøbing F.

Enestaaende Specialforretning i Danmark.

Et meget stort Lager forefindes til enhver Tid af alle forskellige Slags Kapsko, Træsko og Tøfler samt Træskostøvler til Søj- og Landbrug. Garvning af Læder saa vel som Forarbejdning af Træsko og Træbunde foregaar her paa Værkstedet under nøjagtigt Tilsyn, hvorfor jeg ser mig i Stand til at levere den allerbedste Vare i denne Branche. Forhandlere stor Rabat. **R. J. Østergaard.**

CHRISTIAN PEDERSEN

(J. P. Svendsens Eftflg.)

Isenkram-, Glas-, Porcellains- & Udstyrsforretning.

10 Stokbrogade 10.

Hjørring.

Rødkilde Folkehøjskole paa Møen.

Karleskole med særskilt Undervisning for Bygningshaandværkere i 2 Afdel. fra Novbr. til April. Pigeskole fra Maj til August med Fortsættelse fra 15. Aug. til Oktbr. Praktisk og theoretisk Havebrugsskole med Kursus paa 2 Aar og kortere Tid. 7 Lærere og 1 Lærerinde. Nærmere Oplysninger paa Forlangende.

J. H. Andersen.

P. G. Philipsens Forlag:

UNDER JUNIGRUNDLOVEN.

EN FREMSTILLING AF

DET DANSKE FOLKS POLITISKE HISTORIE

FRA 1848—1866

AF

N. NEERGAARD.

Med Portrætter af ledende politiske Personligheder.

Politiken: »Et stort anlagt og nøje begrænset Værk; det er Resultatet af et strængt Arbejde, der bydes Publikum. — De to første Afsnit kan fortræffelig læses som selvstændige historiske Afhandlinger. De vidner om en betydelig Ævne til kritisk at undersøge Livsbetingelser for politiske Fænomener. — *Vi anbefaler indtrængende Hr. Neergaards Bog til den Opmærksomhed, den fortjener i alle demokratiske Kredse.* Den er skrevet saaledes, at den lettelig tilgænes af enhver, der interesserer sig for vort Lands politiske Historie, paa et klart og livfuldt Sprog. Særlig vil dette Værk kunne studeres med Nytte af alle dem, der giver sig af med Politik nuomstunder.«

Morgenbladet: »Den rette Bog i den rette Tid. At den ogsaa er skrevet af den rette Mand, derpaa tyder det første Hæfte. Forfatteren medbringer mange Betingelser for at kunne løse den store Opgave med Held; et sundt politisk Blik, en omfattende historisk Dannelse, en Livsførelse, som gør ham det muligt at forstaa Anskuelser og Stemninger i de forskjellige Samfundslag — det er Forudsætninger, som varsler heldigt for Opgavens Løsning.

N. NEERGAARD: **Under Junigrundloven** vil udkomme i ca. 20 Leveringer, hver paa fire Ark i Postilformat og et særskilt trykt Portrætbillede til en Pris af 75 Øre pr. Levering. Leveringerne vil udkomme med omtrent 6 Ugers Mellemrum.

Subskription, der er bindende for hele Værket, modtages i alle Boglader. Første Levering kan faas til Gennemsyn i enhver Boglade.

Hedeselskabets Formaal

er at tilbageerobre Heden, et Land dobbelt saa stort som Fyn, eller ca. 100 □-Mil, fra Lyngens dræbende Favntag. Dette sker især ved at fremme Plantningsforetagender, men ogsaa ved Engvanding, Mergelsøgning, Opdyrkning af Moser m. m. Medlemmer betaler 4 Kroner aarlig og erholder Selskabets Tidsskrift. Ethvert Sogneraad kan faa 10 Eksp. af Tidsskriftet mod at betale 10 Kr. aarligt. Man henvende sig til Forretningsførererne eller til Hedeselsk. Hovedkontor i Aarhus.

Uldum Højskole.

Karleskole 3. Novbr.—25. Marts. Haandværkere undervises i Fagtegning. Pigeskole 15. April—31. Juli. I Pigeskolen undervises i Havebrug.

Kristian Videbæk.

Tune Landboskole ved Taastrup.

Karleskolen begynder 5. Novbr. og bestaar af en Højskoleafdeling og to Landbrugsafdelinger med Kursus paa 5 og paa 9 Maaneder.

Højskoleundervisning for Piger fra 1. September til 1. Novbr. Skoleplaner samt Beretning om Skolens Virksomhed sendes paa Forlangende.

A. Svendsen.

Odder Højskole,

Odder Station. Skole for Kvinder fra November—April og fra Maj—August. Valgmenighedspræst Vilh. Malling foredrager Kirkehistorie, Kjems Nordens Historie, Iversen Geografi, Forstanderen Menneskelegemets Bygning og Udvikling samt Husholdningskemi. En Lærerinde leder Haandgjærning og svensk Gymnastik.

A. Kr. Dolleris.

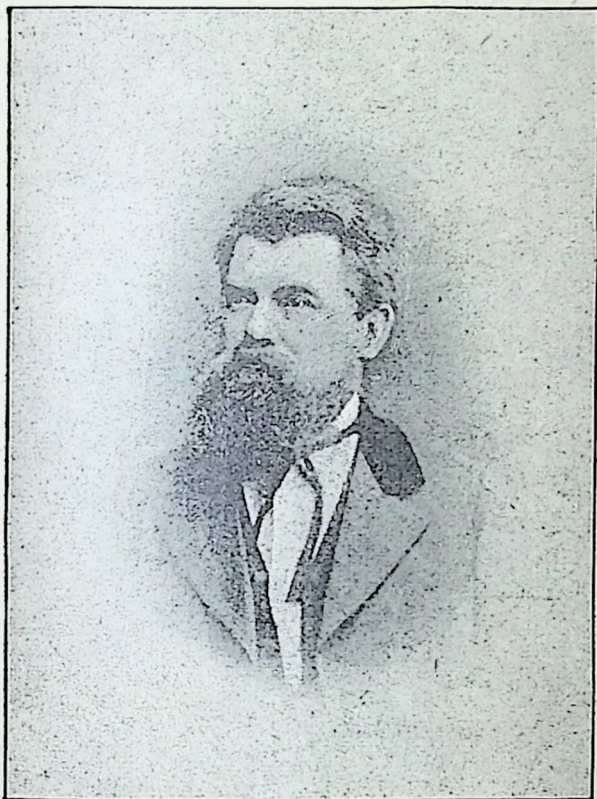
Høng Højskole ved Slagelse.

Karleskole fra Novbr.—April. Undervisning i de sædvanlige Fag samt Haandværkstegning, Husflid og theoretisk og praktisk Landbrug m. m. Pigeskole fra Maj—August. De sædvanlige Fag: Haandarbejde, svensk Gymnastik og praktisk Havebrug.

Anders Jørgensen.

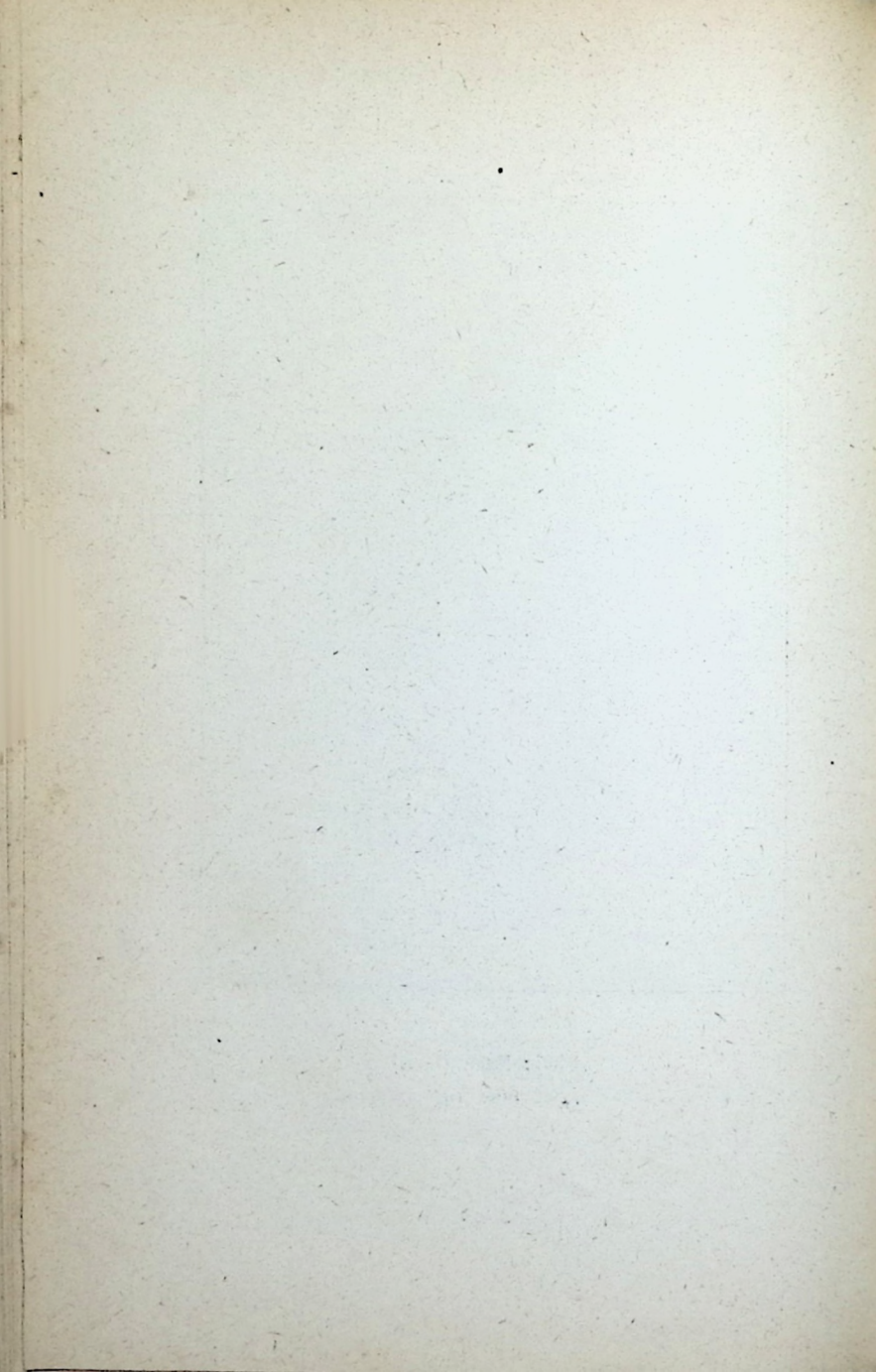
„Den lille Husmandsbog“ (4. Udgave)

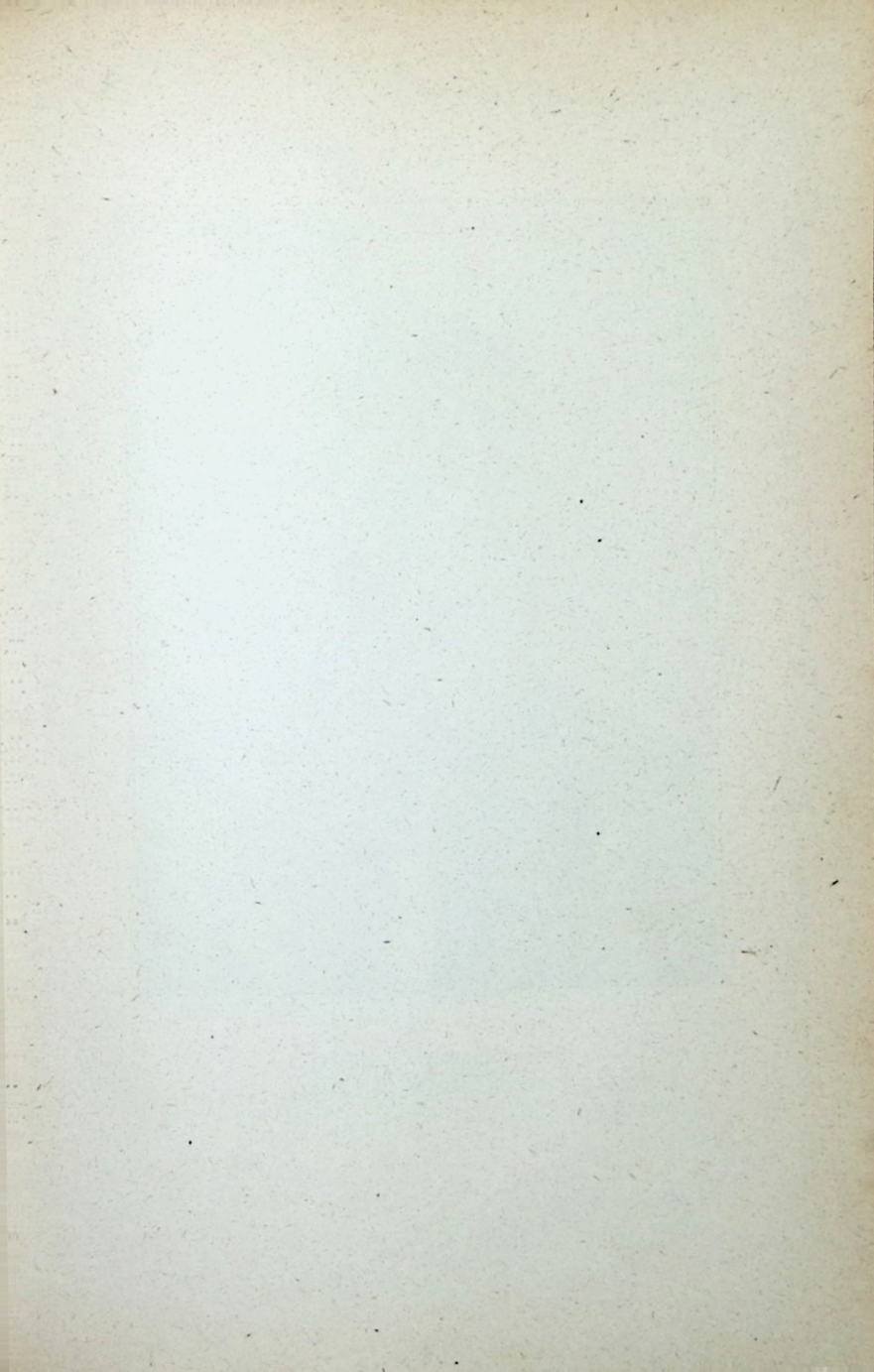
omhandler Sædskiftet, Staldfodringsplanterne — særlig Majsens — Dyrkning, Havevæksters Dyrkning, Husdyrenes Røgt, „Syltefoderet“s Behandling, Gødningens, særlig den flydende Gødningens Benyttelse m. m. — Pris 150 Øre, men ved Indsendelse af 110 Øre til Høng Højskole, Slagelse, faas den frit tilsendt.

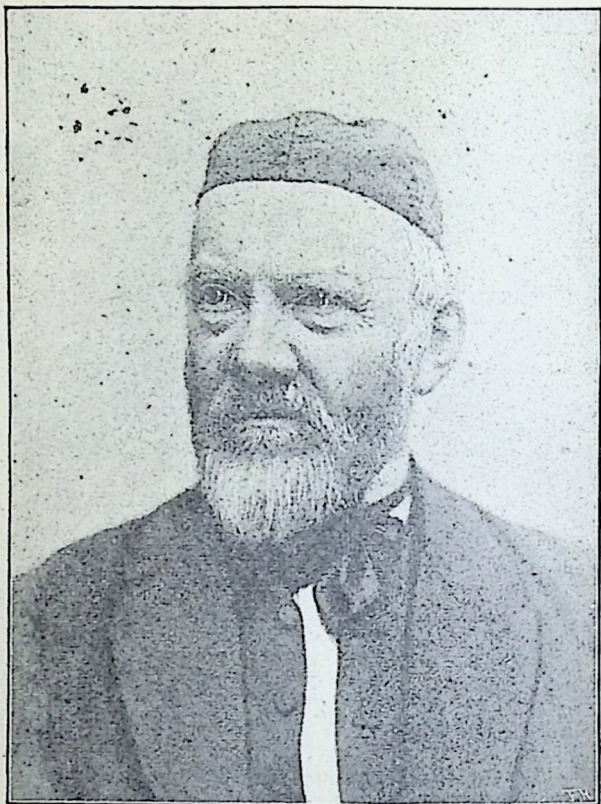

Philip Rask Dam,

født i Aakirkeby 4/4 23, først valgt i Aakirkeby 12/8 57.

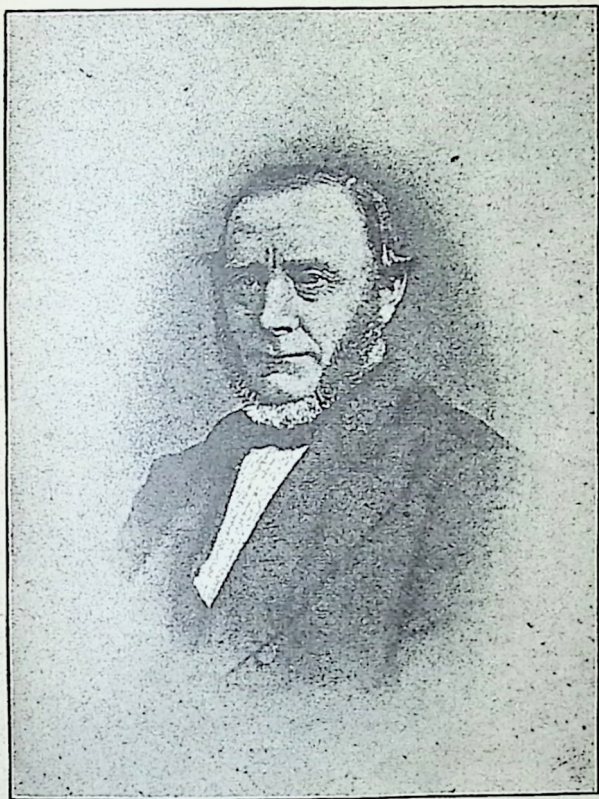

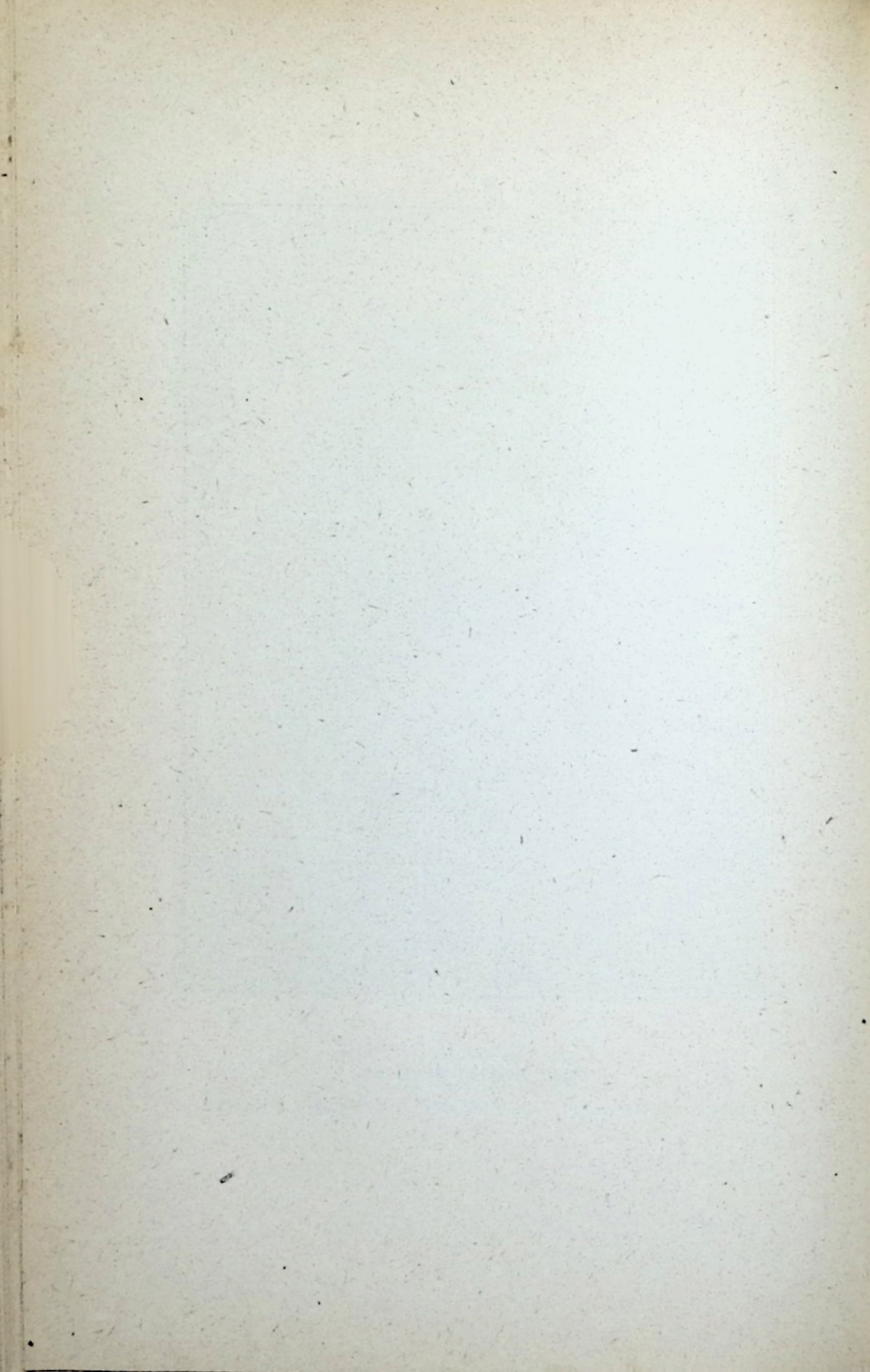
Sofus Magdalus Høgsbro,

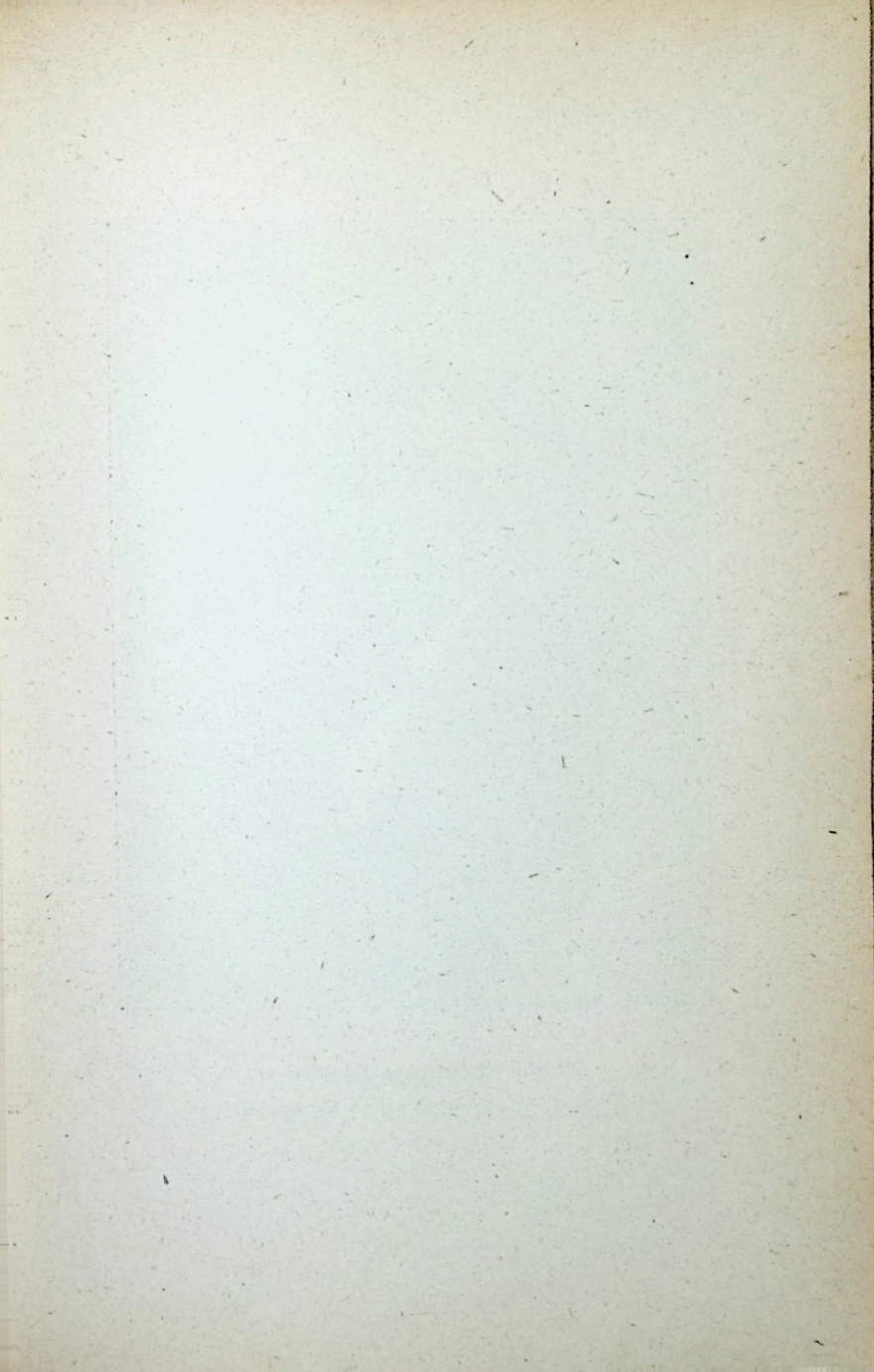
født i Rødding 18/7 22, først valgt i Bredebro 14/6 58.

Hans Hansén-Menstrup,

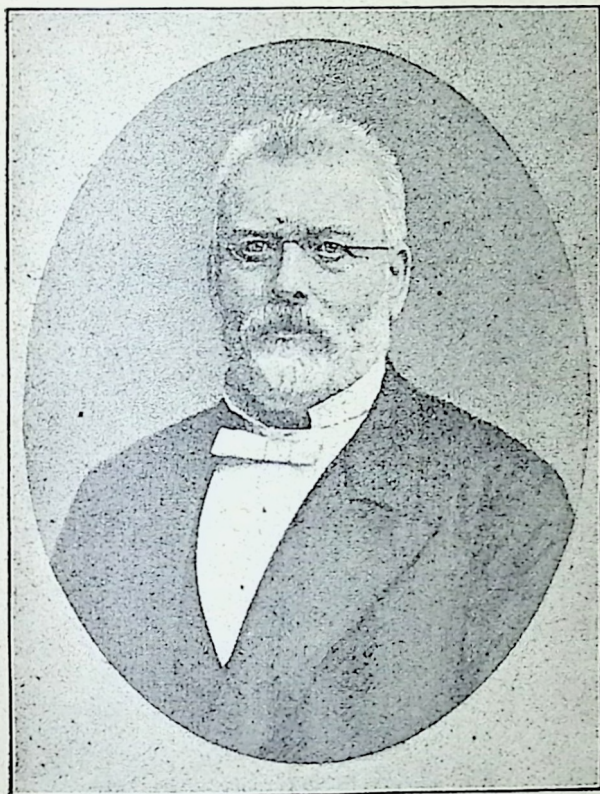
født i Marvede 24/5 19, først valgt i Fuglebjerg 14/6 61.

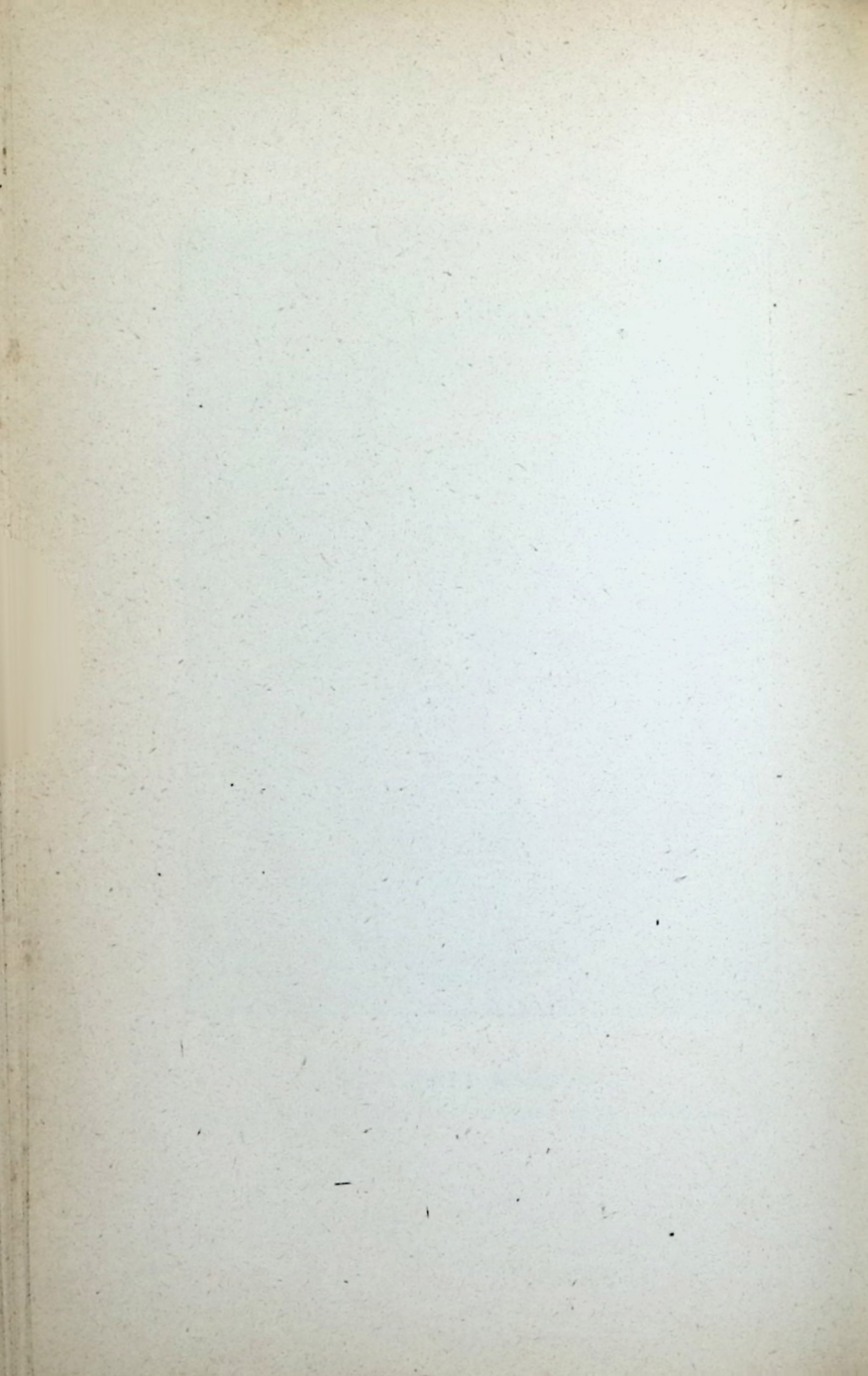

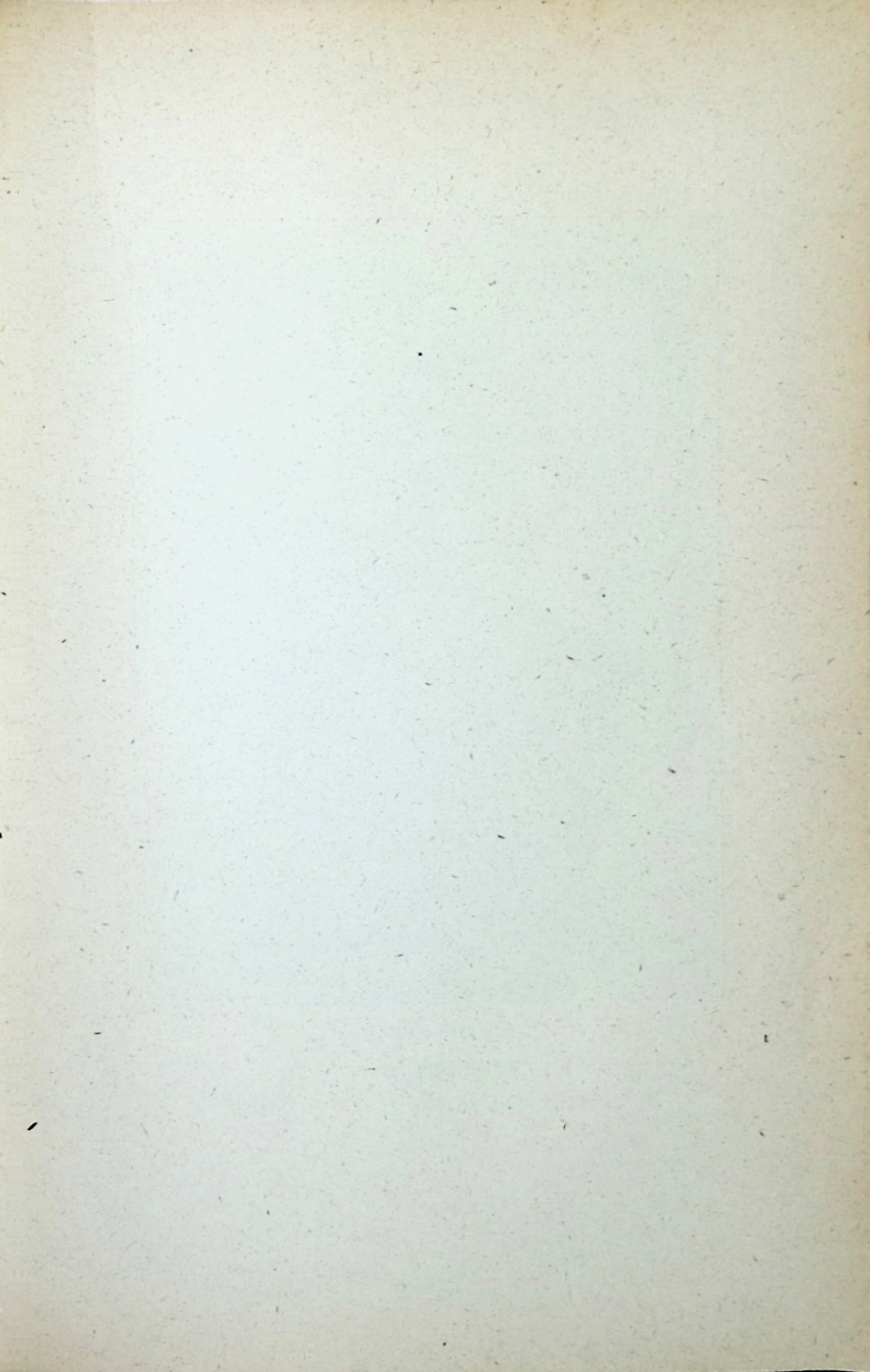
Christen Christensen Bønløkke,
født i Landet 26/8 28, først valgt i Grenaa 14/8 61.

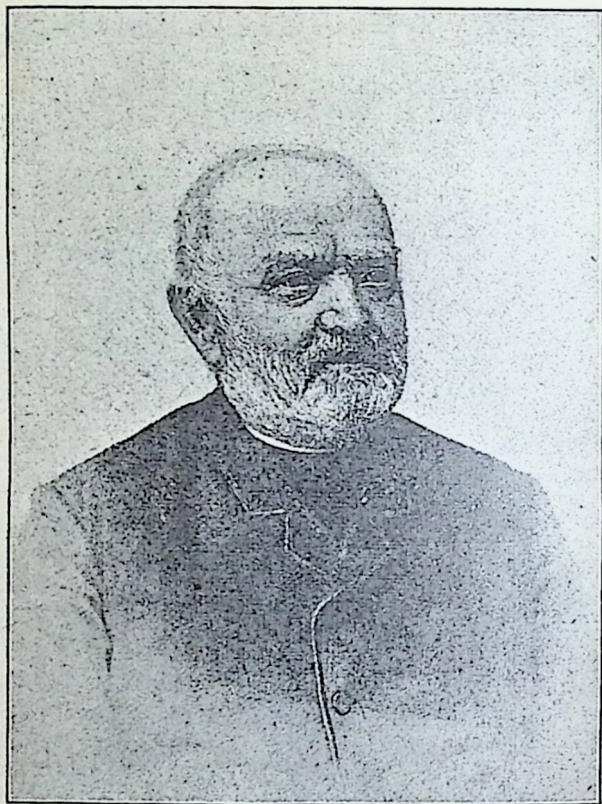

Christen Berg,

født paa Sønder-Bjerg 18/12 20, først valgt i Kolding 30/1 66.

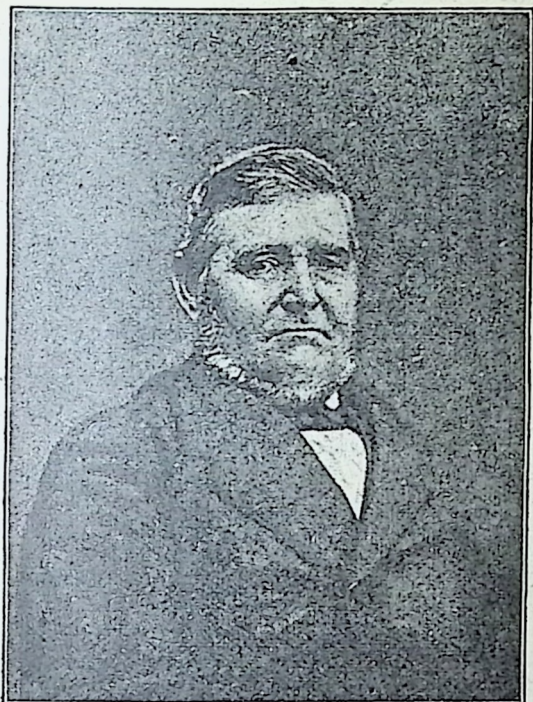

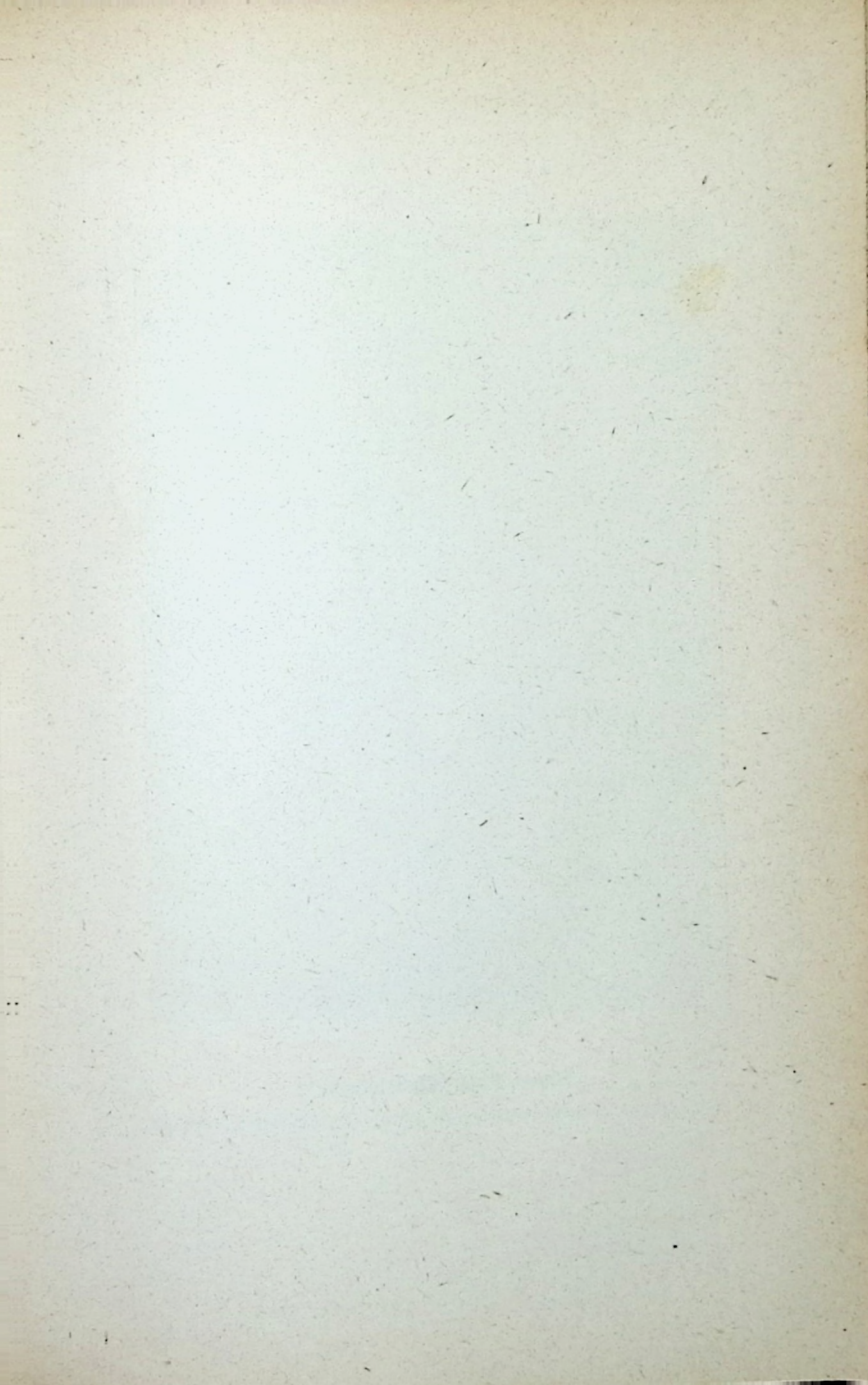
Soren Jorgensen,

født i Uldum 24/1 22, først valgt i Give 4/6 66.

Jens Andersen Bach,

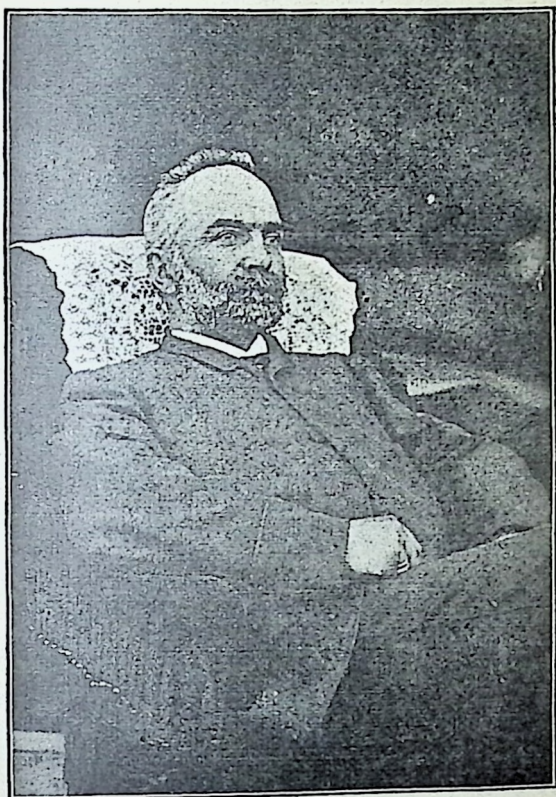
født i Vesløs 25/11 23, først valgt i Bjerget 12/10 66.

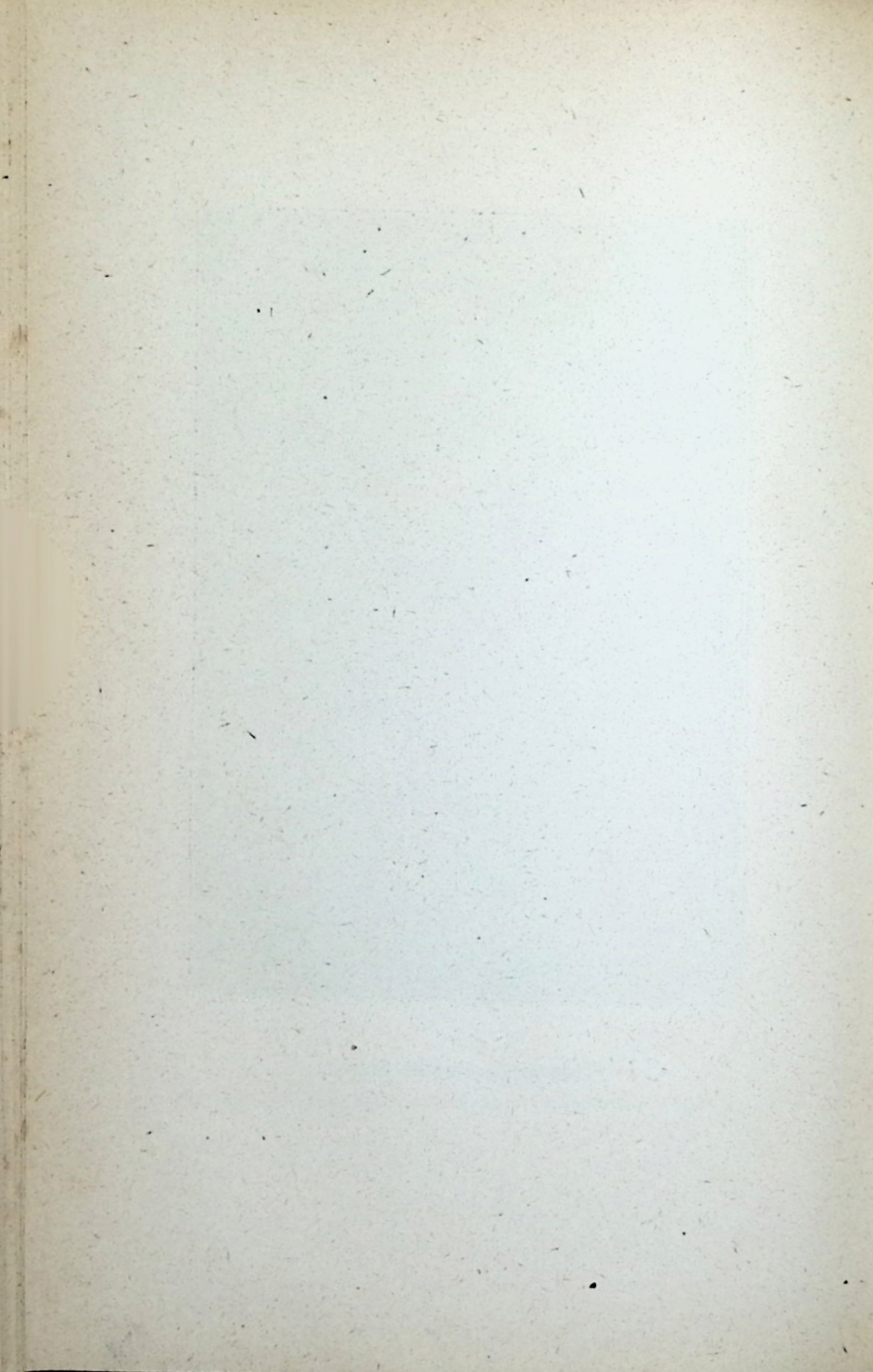

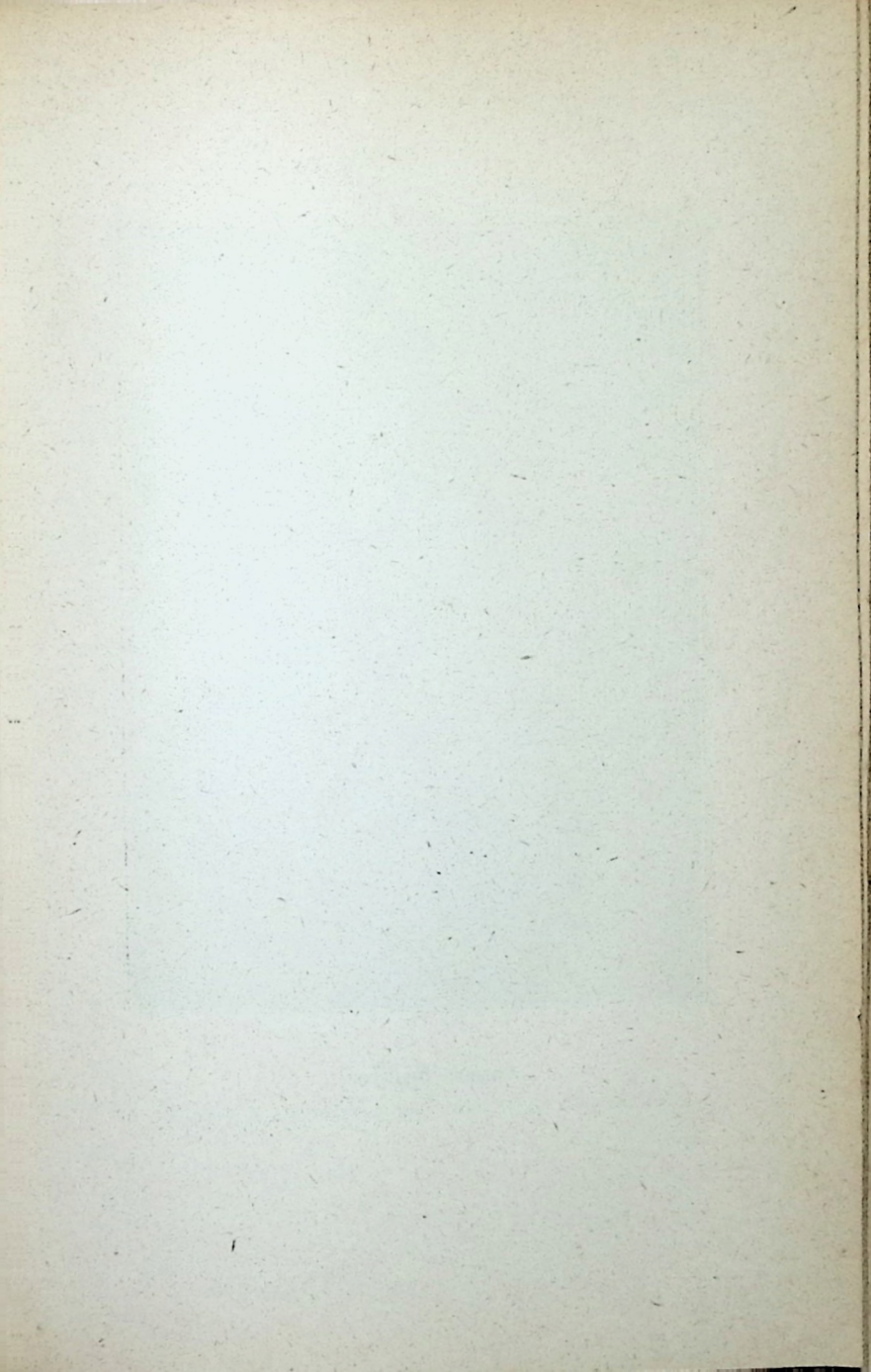
Svend Peter Christensen,

født i Vesterbrønderslev 25/7 23, først valgt i Vrejlev 22/0 69.

Frederik Engelhardt Bojsen,
født i Skørpinge 22/8 41, først valgt i Stege 22/9 69.

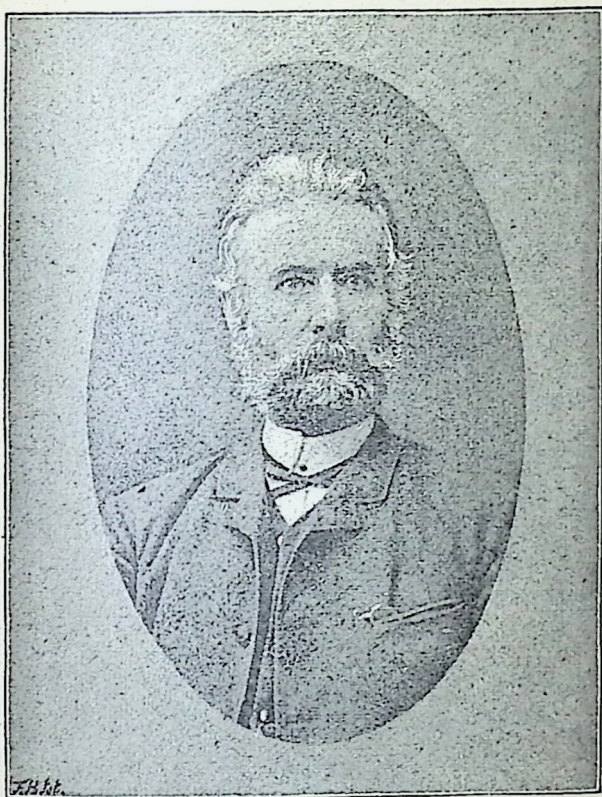

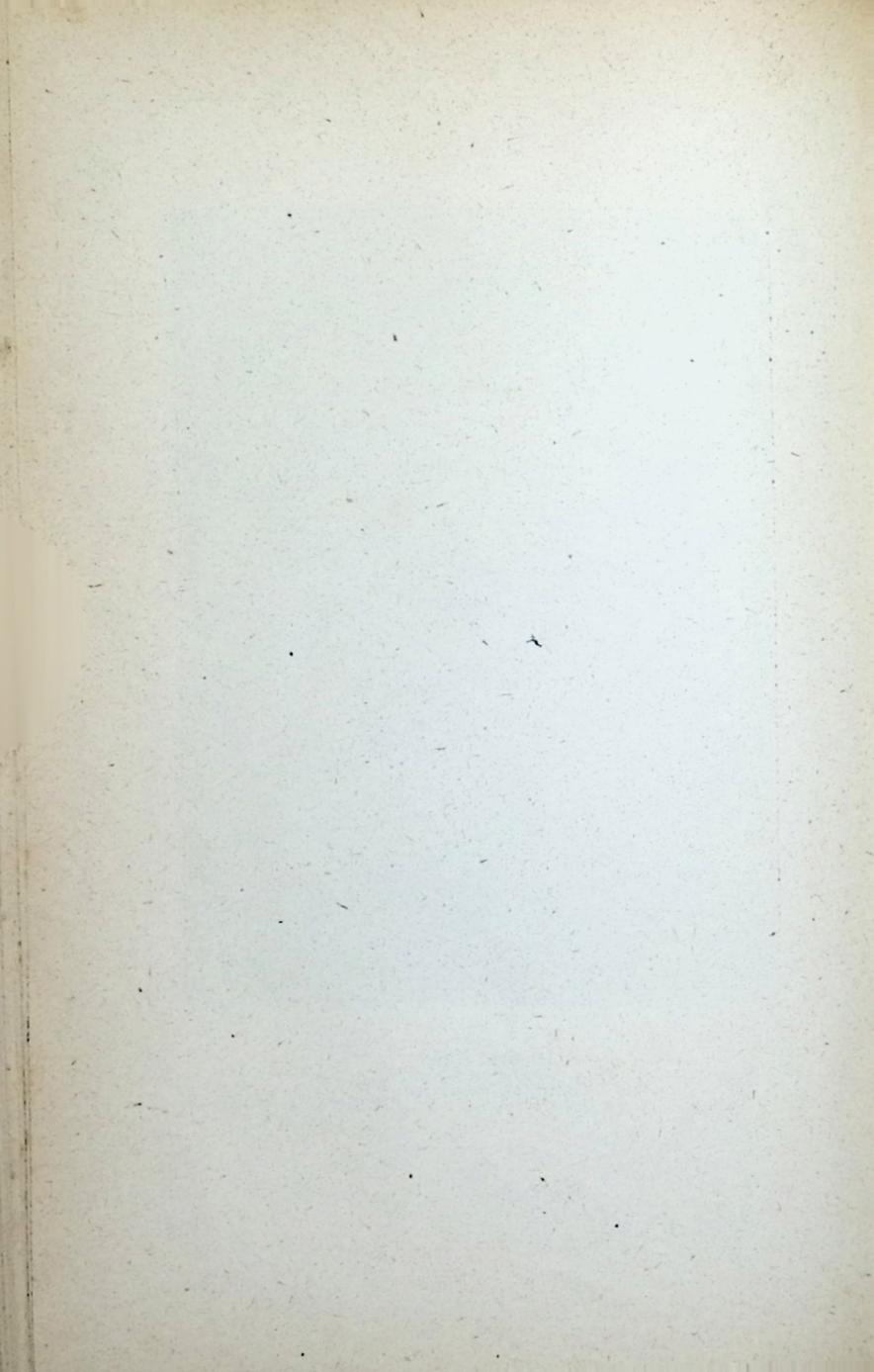
Rasmus Claussen,

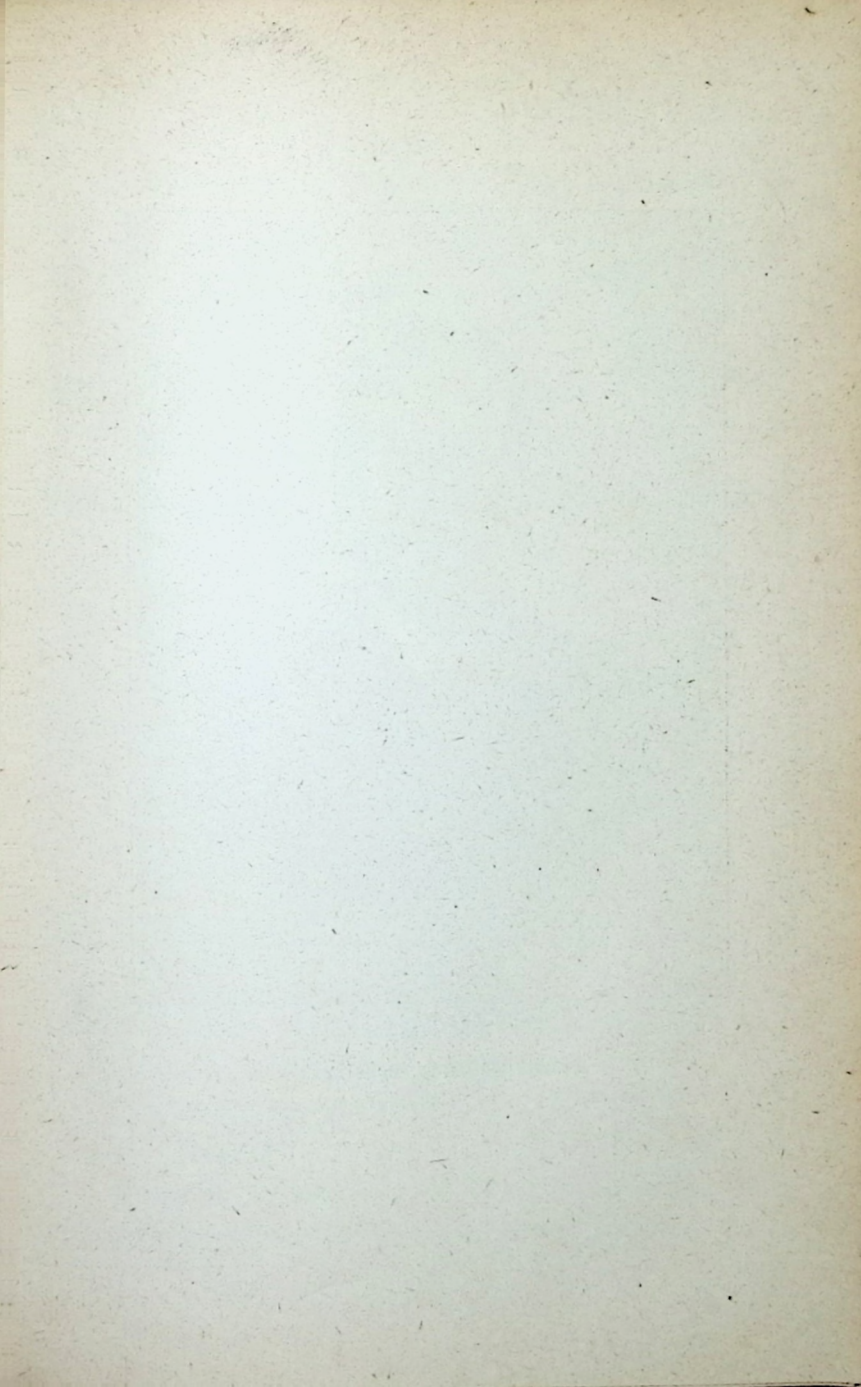
født i Helletoft 8/2 35, først valgt i Nykjøbing F. 22 0/9 72.

Fredrik Bajer,

født i Vesteregede 21/4 37, først valgt i Horsens 20/9 72.

Mads Christian Jungersen,

født paa Skald 23/5 39, først valgt i Hjørring 20/9 72.

Cand. pharm. **Fred. Nielsen,**
Horsens.

Teknisk-kemisk Fabrik. Materialhandel.

Fabrikation af

Garnfarver for Hjemmefarvning.

Smørfarve. Osteløbe. Ostefarve.

Præparerede Oljefarver, Oljer og Fernisser.

Centrifugeolje, Maskinolje etc.

**De mindre Landejendomsbesidderes
Brandforsikringsforening
for Bygninger og andre faste Ejendele
i Nørrejylland**

modtager Anmeldelser af Forsikringer hos Foreningens
Taxationsmænd og Kredsforstandere.

Foreningens Forsikringssum: 64 Millioner.

Hovedkontoret er i Aarhus, Ryesgade 32.

J. N. C. Wistoft,

Formand.

J. Busk,

Næstformand.

Ministeriets Tilsynshavende:

Overretssagfører Høegh-Guldberg i Aarhus.

Fra

Horsens Andels-Svineslagteri's

Fedtraffinaderi og Pølsefabrik

Extrafint

Fedt

i Blærer og Fustager.

anbefales

meget delikate

Spege-
Cervelat-
Knæk-

} **Pølser,**

kun tillavede af Svinekød.

Ordres effektueres til alle Pladser i Landet.

„Husmandsvennen“,

(udgivet af Petersen i København og Andr. Jørgensen, Høng)
et Ugeblad, særlig for Husmændene, koster kun 60 Øre
Kvartalet og bestilles hos Postbudet.

Højesteretssagfører Svend Høgsbro,

Klareboderne 3, København K.,

udfører Retssager for alle Landets Domstole.

Odense

Gode

Odense

Manufakturvarer

kjøbes billigst
hos

ALFRED HOLCK.

Aldeles bestemte Priser.

Odense billigste Kontant-Forretning.

Odense 33 Vestergade 33 Odense

Fra E. Bojsens Landinspektørkontor,

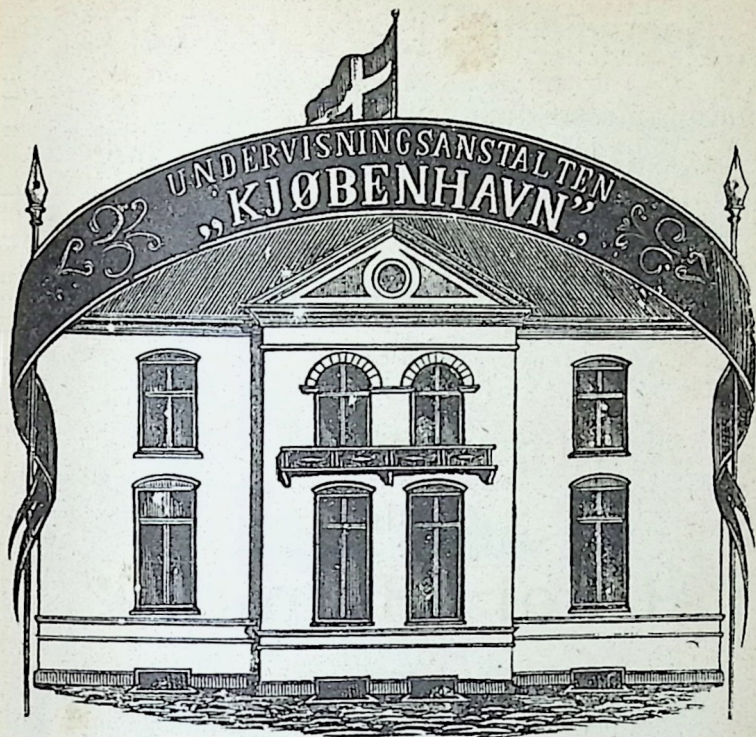
Horsens,

expederes Opmaalinger, Nivellementer, Udstykninger, Arealattester m. m.
= Billige Priser. =

Bestillinger modtages fra hele Jylland og Fyn.

Mellerup Folkehøjskole ved Randers.

Karleskole Novbr.—April. Pjageskole Maj—August. Foruden
Skolens nuværende Lærere tager fra Novbr. Valgmenighedens
Præst *Jak. Knudsen*, Askov, Del i Undervisningen. **Understøttelse**
kan søges hos Skoleraadene. **Jens Bek.**

Paa

Undervisningsanstalten „KJØBENHAVN“

— Stokholmegade 7, Ø —

meddeles Undervisning til

Examen artium (begge Retninger) og Præliminærexamen.

Ny Elever af begge Kjøen optages til 19. August, Novbr., Januar og Maj. Anstalten, der har sin egen Skolebygning og fyldige Samlinger, oprettedes 1882, og har i den Tid været besøgt af 356 Elever. Sidste Aar dimitteredes 20 Elever til Præliminærexamen, 9 Elever til Exam. artium og 2 Elever til 4. Kl. Hovedexam. Anstaltens Program tilstilles paa Forlangende.

L. Gottschalk. R. P. Rasmussen. S. Sørensen,
Dr. phil.

Homøopatisk Læge Ørum,

Aarhus, Mejlgade 52.

Konsultationstid hver Søndag Kl. 11—2.

Gjedved Seminarium

ved Horsens

optager Elever 1. Septbr. og 1. Maj. Betalingen for Undervisning, Kost og Værelse er aarlig 330 Kr.

P. Bojsen.

Dansk Fredsforening eller Foreningen til Danmarks Neutralisering.

Indmeldelser (Aarsbidraget 50 Øre) sker til, og Foredragsholdere skaffes af Kursusbestyrer Rasmussen, Blegdamsvej 26, Kjøbenhavn N. Fredsvennernes Katekismus faas for 10 Ø Stk., 20 Stk. 1 Kr.

Fr. Bajer, Fmd.
Folkethingsmand.

Fint Smør i $\frac{1}{8}$ og $\frac{1}{3}$ Td.,

samt Frugt, passende for Export, modtages til Forhandling af

N. Olsen,

Vestergade 22, Kjøbenhavn K.

Hotel „Hejmdal“, Horsens.

Venstres Forsamlingsbygning med den største Forsamlings-sal, beliggende midt i Byen. Hotellet har mange nymonterede og extragode Værelser. Stor og god Staldplads.

Ærbødigst

M. H. Petersen.

Indhold. Tolv Portræter af Venstre-Rigsdagsmænd. — Nytaar. Af *Holger Drachmann*. Med Vignet af Hans Nic. Hansen. — Menig Nr. 87. Af *Jens Skytte*. Med Tegninger af Hans Tegner og Hans Smidth. — En Højre-Agitator. To Tegninger. — Sonnetter. Af *Alfred Ipsen*. Vignet af V. Jastrau. — Fredssagen. Af Sognepræst *H. Sveistrup*. — Hvorledes Højvande kan opstaa. Fire Tegninger af Carsten Ravn. — Toldrøre i Roeskilde. Af *A. Peschke Køedt*. — Gamle Sidse. Af *Rose Bruhn*. Med Tegninger af Hans Smidth. — Lidt om Penge. Af cand. polit. *J. Tscherning*. — Puppe og Sommerfugl. Af *Sam*. Med Tegninger af L. Købke. — Carl Alberti. Af *Emil Elberling*. Med Tegning og Portræt. — Den misforstaaede Frier. Af *Zakarias Nielsen*. Med Tegninger. — Lidt om Landbruget. Af *Anders Jørgensen*. — Kundgørelser.